

О.М. БІЛОУС

НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПЕРЕКЛАД

КУРС ЛЕКЦІЙ ТА ПРАКТИЧНИХ

*Навчальний посібник
для студентів перекладацьких відділень*

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Кіровоградський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка

О.М. БІЛОУС

НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПЕРЕКЛАД

КУРС ЛЕКЦІЙ ТА ПРАКТИЧНИХ

***Навчальний посібник
для студентів перекладацьких відділень***

КІРОВОГРАД – 2013

ББК 74.261.7
УДК 4 И (07)

Білоус О.М. Науково-технічний переклад. Курс лекцій та практичних. *Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень.* – Кіровоград, РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – 100 с.

ISBN 966-8089-01-4

РЕЦЕНЗЕНТИ: **А.Й. Паславська**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри міжкультурної комунікації та перекладу Львівського національного університету імені Івана Франка;

Н.Ф.Гладуш, кандидат філологічних наук, професор, проректор Українсько-американського гуманітарного інституту «Вісконсинський міжнародний університет (США) в Україні.

Навчальний посібник укладений на основі лекцій із теорії та практики практики перекладу, які читаються на факультеті іноземних мов Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. У конспективній формі розкривається програмний курс лекційних занять.

Для студентів перекладацьких відділень університетів та педагогічних вузів.

Друкується за рішенням вченої ради Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка від 31.09.12 р. (протокол № 1).

ISBN 966-8089-01-4

ББК 74.261.7
УДК 4 И (07)

© О.М.Білоус, 2013

НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПЕРЕКЛАД

ЛЕКЦІЯ I

СПЕЦИФІКА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

STIL DER WISSENSCHAFT [T.S.Glušak, S. 33-36]

(Кияк Т.Р., Науменко А.М., Озуй О.Д., стор. 410-414)

Die funktionale Spezifik des wissenschaftlichen Stils besteht in der Vermittlung von Erkenntnissen. Das können Formulierung von Gesetzen, Aufstellung und Erörterung von Problemen, Darlegung von Tatsachen und Beweisen u. a. sein. Es handelt sich immer um die sogenannte rationale Kommunikation. Deutlich ist dabei das Streben nach einer vollständigen Ausformulierung.

I. **Als extralinguistische Besonderheiten dieses Stils** gelten folgende für ihn charakteristische Merkmale:

die Logik – sein allgemeiner und obligatorischer Stilzug, mit welchem noch andere charakteristische Merkmale verbunden sind, - die Klarheit, die Folgerichtigkeit. Die Gedankengänge müssen klar und lückenlos entwickelt sein, „Sprünge“ und Auslassungen sind in diesem Stil unzulässig. Typische extralinguistische Merkmale des wissenschaftlichen Stils sind weiter die Sachbezogenheit und Präzision. Die letztere kann als das Streben nach Definitionen verstanden werden. Neben der Logik existiert noch ein sehr allgemeiner Stilzug der wissenschaftlichen Texte - die Abstraktion. W. Fleischer und G. Michel betrachten sie als „Grundzug“ [37, S. 260]. Das Fehlen der emotionalen Expressivität ist in diesem Stil natürlich, hier kann nur von der logischen Expressivität die Rede sein. Sie hängt mit dem Stilzug „Logik“ zusammen und offenbart sich in Aufbau und Aufgliederung der Texte, in speziellen Arten der Verbindung zwischen einzelnen Teilen des Textes, im Charakter der Schlußfolgerungen usw. Man muss noch darauf hinweisen, dass im wissenschaftlichen Stil die objektive Darlegung der Zusammenhänge dominieren muss, das Subjektive tritt hier zurück.

2. **Die linguistischen Stilzüge des Wissenschaftlichen Stils** spiegeln sich in den Regeln der Auswahl und Verwendung sprachlicher Mittel, in ihrer Anordnung bei der Textgestaltung usw. wider. Das betrifft in erster Linie die lexikalische Ebene der Textgestaltung d.h. die Wortwahl. Wissenschaftliche Texte enthalten viel spezielle Lexik. Dazu gehören Termini und terminologische Wortverbindungen, spezielle Realienbezeichnungen. Wissenschaftliche Termini und Realien bilden Stützpunkte der thematischen Organisation der Wortwahl. Ihre Verwendung dient gerade der Darlegung und präzisen Vermittlung des wissenschaftlichen Inhalts. Die meisten wissenschaftlichen Termini sind Fremdwörter, sowohl bekannte und deshalb verständliche als auch solche, die nur an einen bestimmten Adressatenkreis gerichtet sind. An der strukturellen Seite der Wörter läßt sich die Tendenz zur Zusammensetzung feststellen: das Vorhandensein

ПЕРЕСТАНОВКИ

У чистому вигляді перестановки – це зміна порядку слів в тексті перекладу в порівнянні з текстом першотвору.

Наприклад: *Ein Bube trat in den Raum ein.*

1 2 3

A boy came into the room.

До кімнати ввійшов хлопчик.

3 2 1

В комнату вошёл мальчик.

Тут ми бачимо, що в українському/російському реченні порядок розташування його компонентів протилежний порядку розташування компонентів німецького/англійського речення.

Це явище, досить частотне, пояснюється у даному випадку тим, що в німецькому/англійському реченні порядок розташування його членів визначається правилами синтаксису – підмет (в реченні з прямим порядком слів) передує присудку, обставини знаходяться ,здебільшого, у кінці речення (обставина часу часто ставиться на початку речення, змінюючи, тим самим, в німецькому реченні прямий порядок слів на зворотній).

В українській/російській мові порядок слів вільний і визначається не синтаксичною функцією слів та словосполучень, а логічною побудовою думки, яка виражається у реченні. У кінці речення, здебільшого, розміщують центр повідомлення або „нове” .

Центр або „нове” у наведеному німецькому/англійському реченні виділений не порядком слів, а наявністю неозначеного артикля, вжитого з підметом (іменником).

ЗАМІНИ

Заміні у процесі перекладу можуть підлягати як граматичні одиниці (частини мови, члени речення, тощо), так і лексичні одиниці (окремі конкретні слова).

а) Заміни частин мови

Візьмемо приклад:

Dem australischen Aufschwung in der Wirtschaft folgte eine Krise.

Australien prosperity was followed by slump.

За економічним процвітанням Австралії наступила криза.

За экономическим процветанием Австралии последовал кризис.

У цьому прикладі німецький/англійський прикметник замінений українським/російським іменником в тій же синтаксичній функції; заміна супроводжується перестановкою означення з препозиції в постпозицію відносно означуваного слова.

б) Заміни членів речення

При замінах членів речення слова в тексті перекладу вживаються в інших синтаксичних функціях, ніж їх відповідники в тексті першотвору, тобто відбувається перебудова синтаксичної структури речення.

Звичайним прикладом такої перебудови може послужити переклад німецької/англійської пасивної конструкції за допомогою української/російської активної конструкції, за якої німецькому/англійському підметові відповідає в українській/російській мові додаток, а підмет в українській/російській мові або взагалі відсутній (неозначено-особова або безособова конструкції), або відповідає німецькому/англійському додатку. Порівняємо:

Er wurde mit Geld belohnt. Der Doktor wird geholt.
He was given money. The doktor was sent for.
Його преміювали(грошима). За лікарем послали.
Его наградили денежной премией. За доктором послали.

Звичайним явищем є також випадки, коли підмет німецького/англійського речення замінюють в українському/російському реченні обставиною, наприклад:

Moskau wird Zeuge des internationalen Schachwettstreites.
Moscow will see an international chess tournament.
У Москві відбудеться міжнародний шаховий турнір.
В Москве состоится международный шахматный турнир.

в) Лексичні заміни

При лексичних замінах відбувається заміна окремих конкретних слів МО словами МП, які не є їхніми словниковими еквівалентами, тобто які мають інше лексичне значення, ніж слова МО. Найчастіше тут трапляються два випадки:

1) **генералізація** – заміна слова МО, яке має більш вузьке значення, словом МП з більш широким значенням.

Порівняємо, наприклад:

- *She was letting her temper go by inches.*
Вона поступово втрачала терпіння.

- *When shot, she was apparently taking a walk.*
Вона була вбита, вірогідно, під час прогулянки.

- *Der Schiffskörper ist aus Stahl gefertigt.*
Корпус корабля виготовлений із листової сталі.

У першому із цих прикладів вжити в перекладі словарний відповідник англійському *inch* „дюйм” неможливо з тієї причини, що в українській мові воно не вживається в переносному або метафоричному значенні, як в англійській.

У другому прикладі пасивна конструкція з дієсловом „застрелити” – „Вона була застрелена” – стилістично мало вживана. В обох випадках застосований прийом генералізації – слова *поступово* та *вбита* мають більш широке значення, ніж англійські слова *by inches* та *(was) shot*.

У третьому прикладі переклад із *сталі* можна було б розуміти як цільне лиття із сталі, що не використовується при побудові корпусів кораблів. Тут використовується листовая сталь.

2) **конкретизація** – заміна слова МО з більш загальним значенням словом МП з вузким значенням.

Тобто перекладач використовує прийом конкретизації з метою підбору більш точних або конкретних еквівалентів, ніж ті, які вказані у двомовних словниках. Причому одиниця перекладу за своїм значенням конкретніша ніж одиниця оригіналу.

Характерним прикладом використання прийому конкретизації служить німецьке слово *Ausbildung*. Це слово має цілий ряд словникових еквівалентів: *освіта, навчання, підготовка, розвиток, формування*, але у конкретному контексті воно може мати й інші значення, яких немає у словнику: *дисципліна (навчальна), напрямок навчання, спеціалізація*. Ось чому важливо виробити у перекладача навички відбору точного контекстуального відповідника, який би виходив за межі словникових можливостей та більш точніш передавав смисл.

г) Антонімічний переклад

Антонімічним перекладом називається переклад, при якому відбувається заміна стверджувальної конструкції на заперечну або навпаки, заперечної на стверджувальну, яка супроводжується відповідною лексичною заміною одного із слів МО на його антонім в МП (звідси і назва антонімічний переклад), наприклад:

Keep the child out of the sun.
Не тримайте дитину на сонці.

Інший приклад: „*Sie sprechen so gut*“, *sagte Jeanne und hörte schon auf, ihre Schwiegertochter zu dutzen.* (H.Mann. *Die Jugend des Königs Henri Quatre*).

- *Говорите вы, без сомнения, очень складно,- ответила Жанна, снова обращаясь к будущей невестке на „вы“.* (Г.Манн. *Молодые годы короля Генриха IV*).

Дієслово *dutzen* в значенні *звертатися на ти* замінено антонімічним виразом *обращаться на вы*. Такий переклад став можливий завдяки наявності іншої антонімічної заміни в тому ж реченні: *hörte schon auf* – „снова *обращаясь*“; таким чином і тут антонімічний переклад полягає у заміні ствердження одного поняття запереченням його протилежності.

д) Компенсація

Одним із цікавих прийомів досягнення адекватного перекладу є особливий різновид заміни, яку називають компенсацією. Цей прийом застосовується у тих випадках, коли те чи інше мовне явище не може само по собі бути передано в МП; в цьому випадку компенсуючи втрату, що виникла в перекладі завдяки тому, що та чи інша мовна одиниця МО залишилась неперекладеною адекватним чином, перекладач передає ту ж саму інформацію якимось іншим засобом, при цьому не обов'язково в тому ж самому місці тексту, що й в оригіналі.

Інакше кажучи, КОМПЕНСАЦІЯ полягає у заміні стилістичних засобів оригіналу іншими рівноцінними стилістичними засобами в тексті перекладу, тобто у компенсації пропущених в одному місці тексту стилістичних засобів рівноцінними засобами в іншому.

Застосування цього прийому пояснюється також тим, що текст являє собою єдине ціле, а не механічне поєднання слів та елементів, і значення його складових частин та компонентів визначається їх роллю у системі цілого.

Наприклад, при перекладі речення: „...*jenseits toste der Wasserfall, er stürzte herab aus Himmelshöhe.* (H.Mann. *Die Jugend des Königs Quatre*) у перекладача виникають труднощі, які пов'язані з передачею дієслова *toste*. *Tosen* перекладається як *бушувати, шуміти, ревіти/бушевать, шуметь, реветь*.

Оскільки мова йде про водоспад, дієслово *бушувати/бушевать* мало підходить (порівняємо звичайні сполучення *море бушувало/бушевало, буря бушувала/бушевала* та сполучення *водоспад/водопад бушував/бушевал*). Невдалим був би і вибір дієслова *ревіти/реветь*, оскільки шум водоспаду, який падає з великої висоти, у нас асоціюється не з *ревом*, а скоріше з *гуркотінням/гуркотом/рос. грохотом*.

Але й дієслово *гуркотіти/грохотать* не дає звичайного, звичного словосполучення. Ми можемо використати слово *шумів/шумел*, але, оскільки дане дієслово недостатньо експресивне, ми можемо в другій частині речення

ввести слово з *с грохотом/з гуркотінням*, компенсуючи непереведене експресивне забарвлення дієслова *tosen*:

„... по ту сторону шумел водопад, он с грохотом низвергался с небесной выси“.

„...по інший бік шумів водоспад, він з гуркотінням падав з небесної висі“.

„Zeiten sind das!“ *jammerte eine aufgeregte Dame, die die Nachricht, einem anderen Fahrgast über die Schulter lugend, erspäht hatte. (L.Feuchtwanger. Erfolg).*

„Ну и времечко !“ – *плакалась какая-то взволнованная дама, прочитав известие через плечо соседа (Л.Фейхтвангер. Успех).*

Експресивність німецького речення виражена порядком слів. У перекладі стилістичну функцію порядку слів приходиться компенсувати введенням слова *ну и* та зменшувальним суфіксом в слові *времечко*.

Прийом компенсації часто використовується при перекладі безеквівалентної лексики, діалектного забарвлення, індивідуальних особливостей мовлення, каламбурів, гри слів тощо, які не завжди мають безпосередні відповідники у МП.

Прийом компенсації є показовим тим, що легко ілюструє одне із основних положень теорії перекладу – адекватно перекладаються не окремі елементи тексту, а текст в цілому. Інакше кажучи, існують частковості, які не підлягають перекладу, але не існує текстів, які б не піддавалися перекладу.

е) Добавлення

Лексичні добавлення у тексті перекладу бувають необхідними тоді, коли той чи інший смисл у тексті оригіналу передається іншими – наприклад граматичними – засобами, які неможливо застосувати у МП, наприклад:

Workers of all industries took part in the conference.

У роботі конференції брали участь робітники усіх галузей промисловості.

She had been rather pretty.

Колись вона була вельми гарненькою.

У перекладі слово *галузей* передає значення англійського слова *industria* у множині.

Український прислівник *колись* передає часове відношення, яке в англійській мові виражене формою перфекту минулого часу.

Варто підкреслити, що мова йде лише про добавлення окремих слів: про жодні смислові добавлення у даному випадку мова не йде, оскільки у тексті

перекладу вміщена однакова інформація з текстом оригіналу, хоча там вона виражена іншими засобами.

є) Опущення

Опущення – явище протилежне доповненню. Опущенню при перекладі підлягають частіше за все слова, які є семантично зайвими, тобто які виражають значення, зрозумілі з тексту і без їхньої допомоги. В частковості, яскравим прикладом надлишку є властиве німецькій/англійській мові вживання так званих парних синонімів, тобто паралельно вжитих слів з однаковим значенням, наприклад: *Es ist mir angst und bange* (Мені боязко).

Це явище, частково характерне для стилю англійських юридичних документів, зовсім не властиве українській/російській мові; тому при перекладі у таких випадках необхідно вжити опущення, наприклад:

The treaty was proclaimed null and void.
Договір було оголошено недійсним.

ЛЕКЦІЯ 3

ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ

1. Прием антонимического перевода

1. Прием антонимического перевода заключается в использовании слов, имеющих значение, противоположное значению соответствующего немецкого слова)

Например.

Der kurze Überblick über Fernlenkwaffen zeigt, dass der Mensch hier ein hochkompliziertes Gerät geschaffen hat, dessen Leistungen er physikalisch nicht mehr gewachsen ist.	Этот краткий обзор телеуправляемых снарядов показывает, что человек создал очень сложный летательный аппарат, возможности которого уже значительно превосходят физические возможности человека, („характеристикам которого он по своим физическим возможностям уже больше не соответствует “, „больше не соответствует“)
--	--

При переводе данного предложения использован русский глагол „превосходить“, противоположный по значению немецкому словосочетанию *nicht gewachsen sein* „не соответствовать, уступать“.

2. Антонимический перевод широко используется при переводе конструкций с так называемым „двойным отрицанием“. Например, если в предложении имеются:

1) отрицание *kein* и отрицательная приставка *un-*:

kein unbedeutender Faktor - весьма важный фактор („не незначительный фактор“)

Здесь русское слово „важный“ противоположно по значению немецкому слову *unbedeutend* „незначительный“.

keine ungenügende Geschwindigkeit - вполне достаточная скорость („не недостаточная скорость“). Здесь русское слово „достаточный“ противоположно по значению немецкому слову *ungenügend* „недостаточный“.

2) отрицание **nicht** и отрицательная частица **un-**:

Das Verhalten der Gase und Flüssigkeiten sind nicht unähnlich. - Газы и жидкости по своим свойствам имеют много общего (или: во многом схожи). („Свойства... не несхожи“). Здесь выражение „иметь много общего“ противоположно по значению выражено **unähnlich sein** „быть несхожим“.

Die Wärmeverluste sind nicht unwesentlich. Потери тепла весьма значительны. („... являются не незначительными“)

Die Bereiche des Kosmos sind für die wissenschaftliche Untersuchung nicht unzugänglich. - Эти области космоса вполне доступны для научного исследования. („... являются не недоступными“)

Конструкции с „двойным отрицанием“ встречаются и в русском языке: „не без основания“, „небезынтересный“, „немаловажный“. Однако, они здесь менее употребительны.

3. Ниже даются примеры антонимического перевода других конструкций, которые входят в словарь-минимум учебника:

Die Arbeit ist noch im Fluss. - Работа еще не закончена. („Работа еще продолжается“). При переводе данного предложения использован глагол „заканчивать“, противоположный по значению немецкому словосочетанию **im Fluss sein** „продолжаться, происходить“.

Es sei nicht übersehen, dass... - Следует иметь в виду, что... („Не следует упускать из виду. При переводе данного оборота использовано словосочетание „иметь в виду“, противоположное значению немецкого глагола **übersehen** *vt* „упускать из виду“.

Der Ultraschall ist für die Biologie und Medizin von nicht zu unterschätzender Bedeutung. Ультразвук имеет для биологии и медицины значение, которое трудно переоценить („которое нельзя недооценивать“).

В переводе использовано слово „переоценить“, противоположное по значению немецкому глаголу *unterschätzen* „недооценивать“.

2. Введение и опускание слов при переводе

Введение слов при переводе

Если в употреблении соотносительных слов в немецком и русском языках наблюдаются расхождения, при переводе приходится вводить дополнительные слова. Это происходит в следующих случаях:

1. При переводе придаточного предложения, начинающегося с союза *dass* и стоящего на первом месте (перед главным предложением), вводятся слова типа „*тот факт, (что) ...*“, или „*то обстоятельство, (что) ...*“, или „*то (что)...*“. Например:

Dass man erst vor etwa (добавляем:) **То обстоятельство**, что только 100 лет тому назад были заложены основы магнитной химии, ...

2. Если перед придаточным предложением или инфинитивным оборотом стоят существительные типа *Vorteil, Nachteil, Vorzug, Aufgabe* и др., то в этом случае вставляется небольшое определительное предложение типа „*недостаток, который состоит в том, что...*“, поскольку по-русски нельзя сказать „*преимущество сделать (что-л.)*“ или „*недостаток, что ...*“, например:

Der Hubschrauber hat den Vorzug, vom Dach eines Gebäudes aufsteigen zu können. - Вертолет имеет преимущество, (вставляем:) **которое состоит в том, что он может взлетать с крыши здания.**

3. Если нужно сделать более плавный переход от главного предложения к придаточному:

Vom Atomstrahl spricht man, wenn es sich um ungeladene Atome handelt. Об атомном пучке говорить можно (добавляем:) **тогда** (или: в тех случаях), когда речь идет о незаряженных атомах,

Die konische Form des Flugkörpers hat den Vorteil, dass dabei der aerodynamische Widerstand stark vermindert wird. Коническая форма ракеты имеет преимущество, (вставляем:) **которое состоит в том, что в этом случае значительно снижается аэродинамическое сопротивление.**

4. При переводе форм конъюнктива, когда они употребляются после слов „высказывания“, вводится союз „что“, например:

Es wird angenommen, die oberste Schicht der Atmosphäre sei leitend.

Высказывается предположение, (вставляем:) **что самый верхний слой атмосферы является проводящим.**

5. При переводе переходных глаголов типа *ermöglichen* vt „давать возможность сделать (что-л.)“, „делать возможным (что-л.)“, *gestatten* vt „позволять (сделать что-л.)“, („позволять что-л.“) в соответствующем русском предложении вводится дополнительно глагол в неопределенной форме:

Es wurde in der Astrophysik ein besonderes Photometer eingeführt, das genaue Helligkeitsmessungen an Himmelskörpern ermöglichte.

В астрофизике начали использовать специальный фотометр, который **давал возможность** (вставляем:) **проводить** точные исследования яркости небесных тел.

6. При переводе „цепочки" существительных, если трудно перейти от одного существительного к другому, в русском предложении вводится причастие, например:

die Anziehungskraft der Erde gegenüber Meteoriten - сила притяжения Земли, (вставляем:) действующая на метеориты
das Kräftespiel am Flügel - соотношение сил, действующих на крыло

7. Нередко дополнительные слова в русском предложении вводятся для того, чтобы сделать более ясным смысл предложения. Например:

Das schnellere Flugzeug legt für die in einer bestimmten Zeit entstehenden Betriebskosten mehr Kilometer zurück als ein langsames. - Более скоростной самолет пролетает при (вставляем:) **одних и тех же** эксплуатационных расходах за определенное время большее количество километров, чем менее скоростной,

Eine natürliche Quelle für Teilchen verschiedenster Art bildet die kosmische Strahlung. Jedoch lassen sich Teilchen mit einer bestimmten Masse auch künstlich erzeugen.

Die Lichtgeschwindigkeit ist eine Grenzgeschwindigkeit, die nur Lichtquanten, aber nicht Körper erreichen können. - Естественным источником частиц самого различного рода является космическое излучение. Однако (вставляем:) **некоторые** частицы с определенной массой можно создавать также и искусственно.

Die Lichtgeschwindigkeit ist eine Grenzgeschwindigkeit, die nur Lichtquanten, aber nicht Körper erreichen können. - Естественным источником частиц самого различного рода является космическое излучение. Однако (вставляем:) **некоторые** частицы с определенной массой можно создавать также и искусственно.

Die Lichtgeschwindigkeit ist eine Grenzgeschwindigkeit, die nur Lichtquanten, aber nicht Körper erreichen können. - Естественным источником частиц самого различного рода является космическое излучение. Однако (вставляем:) **некоторые** частицы с определенной массой можно создавать также и искусственно.

Die Lichtgeschwindigkeit ist eine Grenzgeschwindigkeit, die nur Lichtquanten, aber nicht Körper erreichen können. - Естественным источником частиц самого различного рода является космическое излучение. Однако (вставляем:) **некоторые** частицы с определенной массой можно создавать также и искусственно.

Опускание слов при переводе

Нередко отдельные слова немецкого предложения при переводе на русский язык оказываются излишними и их приходится опускать. Рассмотрим несколько конкретных случаев:

1. Иногда приходится опускать часть сложного существительного. Так, при переводе термина *der Verstärkerbaustein* „усилитель" опускается его вторая часть *-baustein*, означающая „конструктивный элемент". Дословный перевод "усилитель – конструктивный элемент" является неприемлемым, а перевод „конструктивный элемент усилителя" – явно ошибочным. Слово *Meßsatelliten* переводится словом „спутники", а не „измерительные спутники"; прилагательное „измерительный" оказывается при переводе излишним.

Приведем еще два примера:

Es ist hier angebracht, kurz auf den Aufgabenbereich und die Bedeutung der Kristallphysik einzugehen.

Als wichtige Teilgebiete der Kristallphysik sind Metallphysik und Physik der Halbleiter anzusehen.

Здесь уместно кратко остановиться на задачах (опускаем слово: - **bereich**) и на значении физики кристаллов.

Важными областями (опускаем: **Teil-**) физики кристаллов следует считать физику металлов и физику полупроводников.

В первом примере при переводе сложного слова **Aufgabenbereich** опущена вторая часть (**-bereich**), поскольку предложенный вариант перевода лучше, чем дословный перевод „круг задач и значение“.

Во втором примере при переводе сложного слова **Teilgebiete** опущена его первая часть (**Teil-**), поскольку буквальный перевод слова „частичные области“ или „области-части“ не могут быть использованы в соответствующем русском предложении,

2. Нередко в немецких предложениях используются одновременно несколько слов с очень близкими значениями. Если их все перевести, то это приведет к тавтологии. Например:

*Die ersten Satellitenflüge mit bemannten **Körpern** stehen in greifbarer Nähe.*

Первые полеты спутников с человеком на борту (опускаем: **Körpern**) являются делом недалекого будущего („первые полеты **спутников** с летательными **аппаратами** с человеком на борту“). Дословный перевод первой части предложения оказывается неприемлемым.

*Diese Auffassung **scheint wohl** schon widerlegt zu sein.*

Эта точка зрения, насколько можно судить, (опускаем: **wohl**) уже опровергнута.

(„эта точка зрения, насколько можно судить, пожалуй“)

В немецком предложении глагол **scheinen** „казаться“ и слово **wohl** „пожалуй“ служат для выражения предположения, одно из них при переводе нужно исключить.

*Die sonst im allgemeinen in der Elektrotechnik üblichen Methoden werden im folgenden betrachtet. - Нижес мы не будем рассматривать обычно (опускаем: **im allgemeinen**) применяемые методы электротехники („...методы, применяемые **обычно в общем ...**“)*

Здесь в немецком предложении два слова **sonst** и **im allgemeinen** имеют примерно одно значение „обычно“, поэтому одно из них нужно опустить.

3. При переводе причастных оборотов нередко опускается причастие, например:

*Es ist darauf hinzuweisen, dass ein modernes Flugzeug, von mehreren Strahltriebwerken **getrieben**, mit allem Komfort **ausgestattet**, mindestens 200—300 Passagiere befördert.*

Следует указать на то, что современный комфортабельный самолет с несколькими реактивными двигателями (опускаем: **getrieben u ausgestattet**) берет по крайней мере 200—300 пассажиров.

Часто не переводится причастие в составе терминов сложных прилагательных, например:

transistorgesteuerte Geräte - приборы на транзисторах.

4. Если в немецком предложении дважды повторяется одна и та же конструкция, то при переводе она употребляется только один раз/например: *Angewandte Geophysik benutzt die Methoden der übrigen Geophysik für praktische Zwecke, sei es, dass sich diese auf geologisches Gebiet erstrecken, sei es, dass sie die Grundlage für bautechnische Untersuchungen bilden.*

В прикладной геофизике используются методы общей геофизики для практических целей, безразлично, относятся ли они к области геологии или же (опускаем: sei es, dass) являются основой для исследований в области строительной техники. („... безразлично, относятся ли они..., безразлично, являются ли они...“)

Случаи резкого расхождения способов передачи одной и той же мысли в немецком и русском языках

В ряде случаев при переводе научно-технической литературы близкий к тексту вариант перевода предложения может оказаться неприемлемым из-за нарушения норм русского языка. Для того, чтобы правильно передать содержание немецкого предложения, при переводе может потребоваться значительная перестройка всего предложения, использование слов, которых нет в немецком предложении, более свободная передача соответствующей мысли и т. д. Поясним это на примерах:

Die Herstellung von Reinst germanium könnte heute als weitgehend gelöst betrachtet werden. Im Gegenteil, dies ist bei Siliziumelementen nicht in gleichem Maße der Fall. - Получение химически чистого германия, по-видимому, можно считать решенным. Однако,- этого еще нельзя сказать в отношении деталей из кремния. („Напротив, у элементов кремния это еще не имеет места в такой степени“).

Учитывая содержание первого предложения и его смысловую связь со вторым (содержание этих двух предложений противопоставляется друг другу), приходится отказаться от близкого к тексту варианта перевода второго предложения (данного в скобках) и для выражения его содержания использовать совершенно другие слова.

Abschließend sei ein kurzer Blick auf die Anwendungsmöglichkeiten des Plasmas gestattet. - В заключение кратко остановимся на возможностях применения плазмы. („В заключение позволим себе (бросить короткий взгляд на ...“).

В данном случае приходится отказаться от близкого к тексту варианта перевода, поскольку по-русски не принято выражать эту мысль таким образом.

Der Ultraschall ist aus der Biologie und Medizin nicht mehr fortzudenken. Современная биология и медицина уже немыслимы без применения ультразвука.

(„Ультразвук немыслим вне медицины и биологии“.)

Для того, чтобы сделать содержание этого предложения понятным, пришлось при переводе поменять местами подлежащее (*der Ultraschall*) и второстепенные члены предложения (*aus der Biologie und Medizin*).

Рассмотрим еще несколько примеров:

Da die Wellenlänge des Ultraschalls klein ist, so ist man frei von den störenden Einflüssen der Wände des Untersuchungsgefäßes.

Так как длина ультразвуковой волны очень небольшая, то отпадают ограничения, которые создают стенки - испытательного резервуара. („..., то мы свободны от мешающих влияний стенок...“).

Близкий к тексту вариант перевода, данный в скобках, является неприемлемым для русского языка. Поэтому при переводе приходится более свободно передавать содержание предложения.

Wenn sich das Raumschiff nach dem Vorbeiflug wieder vom Himmelskörper entfernt, bremst die Anziehungskraft den Flug.

Когда космический корабль после пролета небесного тела вновь начнет удаляться от него, то в результате действия силы притяжения скорость полета будет уменьшаться. („..., то сила притяжения будет тормозить полет“).

В данном случае близкий к тексту вариант перевода возможно заменить более свободным способом передачи содержания.

В тех случаях, когда после группы существительного с распространенным определением следует другая группа с распространенным определением с тем же существительным, существительное может в немецком предложении второй раз не называться. Например:

*Versuchen wir, **die** in der allgemeinen Hochfrequenztechnik üblichen **Methoden** mit **den** nur in der Dezimetertechnik verwendeten gegenüberzustellen - Попробуем сравнить **методы**, высокочастотной технике с **методами** применяемые в общей, которые используются в дециметровой технике, (опущено слово *Methoden*),*

При переводе опущенное в немецком тексте существительное следует повторить,

7. Трудность с точки зрения узнавания представляют группы существительного с распространенным определением, в которых после артикля идет прилагательное и существительное:

*...**die schnelle Verbindungen** zwischen den einzelnen Kontinenten schaffenden **Überschauflugzeuge**... - ... **сверхзвуковые самолеты**, обеспечивающие быструю связь - между отдельными континентами*

Неправильный перевод: „быстрая связь между отдельными континентами...“,

8. Обратите внимание, что в тех случаях, когда распространенное определение является небольшим по объему, оно при переводе может остаться слева от существительного (при этом важно, чтобы причастие-определение

стояло перед пояснительными словами). В таких случаях, следовательно, возможны два варианта перевода:

die in der Raketentechnik üblichen Begriffe

1) **термины, применяемые в ракетной технике;**

2) **применяемые в ракетной технике термины**

die vom Standpunkt der Dynamik wichtigen Bedingungen

1) **условия, важные с точки зрения динамики;**

2) **важные с точки зрения динамики условия**

3. Прием замены одной части речи другой (обобщение)

Нередко при переводе по разным причинам приходится заменять одну часть речи другой. Такая замена может быть вызвана стремлением сделать более понятным содержание переводимого предложения, или стремлением избежать громоздкости в соответствующем русском предложении. К приему замены одной части речи другой прибегают и в том случае, когда при близком к тексту переводе возникает недопустимое в русском языке сочетание слов.

Рассмотрим несколько случаев замены одной части речи другой.

1. Замена прилагательного существительным.

Весьма часто прилагательное при переводе может заменяться существительным, например:

самолеты со скоростью звука – schallschnelle Flugzeuge

самолеты с малой скоростью – langsame Flugzeuge („медленные самолеты“)

ein 2300 Grad heißes Gas - газ с температурой в 2300°

erdmagnetische Variationen - вариации земного магнетизма

2. Замена причастия существительным. Таким причастиям, как *zunehmend, abnehmend, wachsend* в русском языке чаще соответствует существительное, чем причастие, например:

mit zunehmender Temperatur с увеличением температуры

die abnehmende Wellenlänge - уменьшение длины волны

mit wachsender Geschwindigkeit - с увеличением скорости

Еще два примера:

infolge der fehlenden Ladung - из-за отсутствия заряда

ein hinreichend stark, anziehender Himmelskörper - небесное тело с достаточно большой силой притяжения

Очень часто при переводе причастных оборотов используется существительное:

anders ausgedrückt - другими словами

und damit verbunden - и в связи с этим

rein technisch gesehen - с чисто технической точки зрения

oberflächlich betrachtet - на первый взгляд

3. Замена существительного прилагательным. Приведем несколько примеров:

Schubbedarf m - необходимая тяга

Luftdichteverhältnis n - относительная плотность воздуха

Leistungsdichte f - удельная мощность

4. Замена подчинительного союза предлогом. Подчинительным союзам при переводе могут соответствовать предлоги. При этом происходит перестройка структуры предложения: из сложноподчиненного оно становится простым, а глагол-сказуемое придаточного предложения – существительным.

Ниже перечисляются подчинительные союзы и называются предлоги, которые им могут соответствовать в русском языке (вместе с конкретными примерами):

1) **indem** благодаря тому что; благодаря, путем (чего-л.): *..., indem man ... moduliert ...* благодаря модуляции...

2) **damit** для того, чтобы; для (чего-л.): *damit man die Geschwindigkeit steigern kann, ...* для увеличения скорости

3) **nachdem** после того, как; после (чего-л.): *nachdem man ... überprüft, ...* после проверки ...

4) **trotzdem** несмотря на то, что; несмотря на: *trotzdem die Anlage viele Nachteile hat, ...* несмотря на многие недостатки, установка...

5) **bevor** прежде чем; перед (чем-л.): *bevor das Raumschiff in die dichteren Schichten eintritt, ...* перед входом в более плотные слои атмосферы космический корабль...

- 6) **als** когда / **wenn** когда, если при (каком-л. действии): *wenn die Rakete von einem Schiff gestartet wird, ...* при запуске ракеты с корабля ...

7) **seitdem** с тех пор, как; с момента, со времени: *seitdem man die Funkwellen entdeckt hat, ...* со времени открытия радиоволн...

8) **da, weil, sofern** поскольку, так как; вследствие, благодаря (чему-л.): *da diese Teile ersetzt werden können, ...* благодаря возможности замены этих частей ...

5. Замена предлога подчинительным союзом. При замене предлога подчинительным союзом происходит перестройка предложения в целом: из простого предложения оно становится сложным: существительное, стоящее после предлога, может стать сказуемым и т. д. Например:

Infolge der Kürze der Schallwelle benötigt man nur sehr geringe Mengen des zu untersuchenden Stoffes.

Поскольку (или: *вследствие того, что*) длина ультразвуковой волны весьма небольшая, требуется* очень небольшое количество испытуемого вещества. („Вследствие короткости звуковой волны...“).

Здесь предлогу **infolge** „вследствие“ соответствует подчинительный союз „поскольку“. *Dank der bekannten Frequenz einiger Moleküle können sie zur Zeitmessung dienen.*

Благодаря тому, что частота некоторых молекул известна, они могут быть использованы для измерения времени, („благодаря известной частоте“)

В данном случае предлог **dank** „благодаря (чему-л.)“ заменен при переводе подчинительным союзом „благодаря тому, что“.

Назовем еще несколько возможных соответствий между предложениями и подчинительными союзами:

entsprechend соответственно в соответствии с тем, что \ вследствие, из-за поскольку; так как; в результате того, что

trotz/ wegen/ infolge - несмотря, несмотря на то, что

То же самое относится и к некоторым словосочетаниям, выступающим в функции предлога, например: **zum Zweck** с целью, для, для того чтобы **in Zusammenhang mit** в связи с (чем-л.), в связи с тем, что **auf dem Wege** путем (чего-л.), благодаря тому, что Например: **Im Zusammenhang mit Obigem...** В связи с тем, что было сказано выше ...

6. Замена глагола существительным. Очень часто при переводе инфинитивных оборотов происходит замена глагола существительным, например:

die Möglichkeit, ... zu versorgen- возможность снабжения

Приведем еще один пример:

Diese Anlagen sind leicht zu bedienen. -Эти установки просты в эксплуатации („Эти установки можно легко обслуживать“).

В данном случае при переводе конструкции с инфинитивом (sind leicht zu bedienen) использовано существительное („эксплуатация“).

7. Замена прилагательного наречием. Ниже дается пример такой замены:

ein Kleinreaktor, der mindestens ein Jahr ununterbrochenen Strom liefern kann. -

небольшой реактор, который в состоянии **непрерывно** давать ток в течение по меньшей мере одного года („...в состоянии давать непрерывный ток“)

При переводе данного предложения прилагательному **ununterbrochen** „непрерывный“ соответствует наречие „непрерывно“, поскольку сочетание „непрерывно давать ток“ с точки зрения русского языка правильнее, чем сочетание „давать непрерывный ток“.

8. Замена наречия прилагательным. Приведем несколько примеров:
Bei den Weltraumflügen fällt die Betriebssicherheit des Triebwerkes schwer ins Gewicht. В космических полетах надежность - работы двигателя имеет **большое** значение.

В данном случае наречию **schwer** „тяжело“ соответствует прилагательное „большой“, поскольку словосочетание **schwer ins Gewicht fallen** не имеет в русском языке другого перевода с использованием наречия.

Следует заметить также, что при переводе сочетаний глагола *beeinflussen* с некоторыми наречиями часто используются прилагательные, например:

nachteilig beeinflussen - оказывать **отрицательное** воздействие

stark beeinflussen - оказывать **сильное** влияние

4. Прием компенсации

Нередко при переводе приходится прибегать к приему компенсации, который заключается в возмещении опущенных в каком-либо месте текста языковых средств равноценными средствами в другом его месте. Поясним это на примере:

Während bei Metallen nämlich die elektrische Leitfähigkeit mit sinkender Temperatur zunimmt und in der Nähe des absoluten Nullpunktes unter Umständen in die Supraleitfähigkeit übergeht, haben Halbleiter bei höheren Temperaturen eine verhältnismäßig große Leitfähigkeit, die mit abnehmender Temperatur kleiner wird und schließlich der Leitfähigkeit eines Isolators gleichkommt.

(*Опускаем während:*) В самом деле, электропроводимость металлов с понижением температуры увеличивается и вблизи точки абсолютного нуля при определенных условиях переходит, в сверхпроводимость. (*Компенсируем während:*) **Напротив**, полупроводники при сравнительно высоких температурах имеют относительно большую проводимость, которая с понижением температуры уменьшается, и в конце концов полупроводник становится изолятором.

При переводе данного предложения подчинительный союз „в то время как" опущен в начале предложения и компенсирован в начале второго предложения путем введения союзного слова „напротив". Логическая связь между этими двумя предложениями ("противопоставление) не нарушена.

Необходимость использовать здесь прием компенсации вызвана следующими причинами. При близком к немецкому тексту варианте перевода в начале предложения возникает необычное для русского языка скопление союзов („в самом деле, в то время как..."). С другой стороны, при разбивке данного предложения на более простые части невозможно оставить подчинительный союз, поскольку придаточное предложение становится самостоятельным. В этом случае его возможным соответствием является союзное слово „напротив", которое в русском языке ставится всегда в начале второго предложения.

5. Повторение слов при переводе

При переводе нередко приходится повторять отдельные слова немецкого текста, для того, чтобы избежать возможность неправильного толкования содержания предложения.

К этому приему приходится прибегать в тех случаях, когда после существительного в немецком предложении идут одно за другим два

развернутых определения, из которых второе – определительное придаточное предложение. Рассмотрим два примера:

*Die Gesetze der Dynamik lassen sich aus den **Extremeigenschaften** des der Dynamik entsprechenden Bewegungsablaufs wie geradeste Bahn, kleinste Wirkung, kleinsten Zwang, die unter die Prinzipien der Mechanik zu rechnen sind, ableiten.*

Законы динамики можно вывести из **предельных свойств** процесса движения, как его понимает динамика, а именно, таких как предельно прямая траектория, предельно малое действие сил, предельно малое ограничение свободы движения, (повторяем:) **свойств, которые** следует отнести к основным положениям механики.

Здесь к существительному **Extremeigenschaften** в качестве определении относятся несколько существительных справа (... Bahn, ... Wirkung, ... Zwang), а затем еще определительное придаточное предложение (... , die ... zu rechnen sind),

При переводе это придаточное предложение оказывается далеко от слова, к которому оно относится. Поэтому это слово („свойства“) приходится повторить. Еще один пример:

*Heute ist die Radioastronomie für die Astrophysik von großem Nutzen, denn Frequenz und Intensität der kosmischen Strahlung lassen **Schlüsse** über Dichte und Bewegungszustände freier Materie im Weltraum zu, **die** auf anderem Wege nicht zu erlangen sind.*

В настоящее время радиоастрономия имеет большое значение для астрофизики, ибо частота и интенсивность космического излучения дают возможность сделать **выводы** о плотности и состоянии движения свободной материи в мировом пространстве, (повторяем:) **выводы, которые** могут быть получены только таким путем.

В данном случае приходится повторить слово „выводы“, поскольку определительное придаточное предложение („которые можно получить...“) оказывается в русском предложении удаленным от существительного, которое оно определяет.

6. Разбивка предложения при переводе

Одной из характерных особенностей немецкой научно-технической литературы являются большие по объему и нередко сложные по структуре предложения.

При переводе такие, предложения оказываются очень тяжеловесными и трудными для понимания. Для того чтобы избежать этого, приходится прибегать к разбивке большого по объему предложения на несколько предложений. Приведем один пример:

*Die Neutronen haben sich in den letzten 10 Jahren als eines der wichtigsten Hilfsmittel zur Erforschung der Struktur und der Eigenschaften fester Körper gut bewährt, **weil** sie infolge der fehlenden Ladung leicht in ein Kristallgitter eindringen können, ohne von den Kristallionen sogleich abgelenkt zu werden, **und weil** sie mit den Gitterbausteinen nur in eine relativ schwache Wechselwirkung treten.*

Первый вариант перевода предложения без разбивки его на более простые предложения:

„Нейтроны за последние десять лет с успехом применялись как одно из важнейших средств для изучения структуры и свойств твердых тел, поскольку они вследствие отсутствия заряда легко могут проникать в кристаллическую решетку и при этом не изменяют резко направления своего движения, и (поскольку они) вступают лишь в относительно слабое взаимодействие с элементами решетки”

Второй вариант перевода предложения – с разбивкой на два самостоятельных:

„Нейтроны... применялись как одно из важнейших средств изучения... твердых тел. Это объясняется, во первых, тем, что они легко могут проникать и при этом не изменяют... направления своего движения и, во-вторых, тем, что они слабо взаимодействуют с элементами решетки.”

Сравнивая эти два варианта перевода, нетрудно убедиться, что второй (с разбивкой), если исходить из норм русского языка, является более приемлемым.

Обратите внимание на перестройку, которая произошла при втором варианте перевода. Вместо подчинительного союза *weil* „поскольку” использован описательный способ выражения причины „это объясняется тем”. Так как во втором предложении называются две причины, используется парный союз „во-первых ... во-вторых”, позволяющий избежать повторения одних и тех же слов (сравните вариант: „поскольку,..., поскольку”).

При разбивке сложного предложения на более простые части, придаточные предложения часто становятся простыми. При этом подчинительный союз заменяется сочинительным или описательным способом выражения логических отношений.

Ниже приводятся несколько таких соответствий:

so dass так что, поэтому; („следствием этого является то, что...”)

weil da поскольку, так как, причина этого состоит в том, что*...; это объясняется тем, что...; это происходит потому, что...

damit для того, чтобы, для этой цели

wobei причем, при этом

indem благодаря тому, что благодаря этому

При разбивке сложного предложения очень важно следить за тем, чтобы не нарушались смысловые отношения между частями предложения.

ЛЕКЦІЯ 4

ОСНОВНІ ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ

(Л.П. Білозерська, Н.В. Вознесенко, С.П. Радецька

Термінологія та переклад. – С. 37–86)

План:

1. Способи перекладу термінологічних одиниць в науково-технічному тексті.

2. Перекладацькі трансформації:
 - а) лексичні трансформації;
 - б) лексико-семантичні трансформації;
 - в) граматичні трансформації;
 - г) лексико-граматичні трансформації.
3. Пам'ятка перекладачеві науково-технічних текстів.

Способи перекладу термінологічних одиниць в науково-технічному тексті

При перекладі науково-технічних текстів особлива увага приділяється перекладу термінів, які можуть становити головну складність для перекладача. Нагадаймо, що характерними рисами терміну є його чіткий зв'язок з певним поняттям, явищем або процесом, точність і прагнення до однозначності.

Переклад термінів вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів іноземною мовою і знання термінології рідною мовою. При перекладі науково-технічної літератури важливе значення має взаємодія терміна з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова. Коваленко А.Я. визначає два етапи у процесі перекладу терміна: перше - це з'ясування значення терміна у контексті, друге - переклад значення рідною мовою [21, с. 257].

З точки зору практики перекладу всі елементи денотативної системи вихідної мови (лексичні та фразеологічні одиниці) поділяються на Дві групи: 1) ті, що вже мають відповідники в мові, на яку робиться переклад (наприклад: *equipment-устаткування*); 2) ті, що (ще) не мають відповідників у мові перекладу (наприклад: *flaming* у термінології Ін-тернету). Перші називаються одиницями, що мають еквіваленти у мові перекладу, а другі - безеквівалентними одиницями [18, с. 279].

Еквівалентні одиниці, за визначенням Карабана В.І., поділяються на одноквівалентні (тобто ті, що мають тільки один перекладний відповідник (наприклад: *flange - фланець*); і багатоеквівалентні (тобто ті, що мають більше одного перекладних відповідників (наприклад: *^*-а/яє перекладається як: *рама* (у будь-якому пристрої), *станина* (у верстаках), *каркас* (у будівництві), *кадр* (у кіно та на телебаченні), *конструкція*, *корпус*, *ферма* та ін.) [18, с. 279].

Головним способом перекладу одноквівалентних термінів є знаходження лексичного еквівалента у мові перекладу. Еквівалент - це постійна лексична відповідність у мові перекладу, яка зафіксована у словнику і точно співпадає зі значенням даного слова. Одноквівалентні термінологічні одиниці відіграють важливу роль при перекладі фахових текстів. Вони служать опорними пунктами, від яких залежить розкриття значення інших слів; вони дають можливість з'ясувати тематику тексту. Тому перекладачеві слід вміти знаходити відповідний еквівалент у рідній мові і розширювати власні знання термінів-еквівалентів.

Переклад багатоеквівалентних термінів потребує вміння вибору одного, адекватного в даному контексті варіантного відповідника. Варі- -антні

відповідники можуть бути зафіксовані в перекладних словниках, і тоді вони навиваються словниковими варіантними відповідниками [18, с. 280]. Перекладацький еквівалент обирається на основі відповідності між лексичними та граматичними значеннями слів тих мов, які беруть участь у перекладі, виходячи з контексту, ситуації та фонових знань [27, с. 41].

У випадку, коли словник не дає точного еквівалента термінологічної одиниці або коли варіантні відповідники певного терміна вихідної мови відсутні, використовуються різні прийоми міжмовних трансформацій. Задача перекладача полягає у вірному виборі того чи іншого прийому в ході перекладу, щоб максимально точно передати значення кожного терміна.

Прийнято поділяти перекладацькі трансформації на лексичні, граматичні та стилістичні. Трансформації можуть поєднуватися одна з одною, приймаючи характер складних комплексних трансформацій.

Перекладацькі трансформації

Розглянемо детальніше основні види трансформацій, які використовуються при перекладі безеквівалентної лексики, та деякі особливості їх використання при перекладі саме термінів.

Лексичні трансформації застосовуються при перекладі науково-технічних текстів у тому випадку, коли у вихідному тексті зустрічаються терміни з тієї або іншої професійної області, які (ще) відсутні в мові перекладу, або такі, що мають іншу структурно-функціональну впорядкованість у фаховій мові перекладу.

Основним видом лексичної трансформації є **транскодування** - такий спосіб перекладу, коли звукова та/або графічна форма слова вихідної мови передається засобами абетки мови перекладу [18, с. 282]. Розрізняють чотири види транскодування: 1) **транскрибування** (коли літерами мови перекладу передається звукова форма слова вихідної мови, наприклад: англ. *peak* - укр. *пік*, нім. *Maßstab* - укр. *масштаб*); 2) **транслітерування** (слово вихідної мови передається за літерами, наприклад: англ. *laser* - укр. *лазер*, нім. *Bundestag* - укр. *Бундестаг*); 3) **змішане транскодування** (транскрибування з елементами транслітерування, наприклад: англ. *overlock* - укр. *оверлок*, нім. *Megawatt* - укр. *мегават*); 4) **адаптивне транскодування** (коли форма слова у вихідній мові дещо адаптується до фонетичної та/або граматичної структури

мови перекладу, наприклад: англ. *pallet* - укр. *палета*, англ. *platform* - укр. *платформа*, нім. *Platzkarte* - укр. *плацкарта*, нім. *Banknote* - укр. *банкнота*).

Транслітерацію і транскрипцію використовують передусім для перекладу власних назв, назв народів і племен, географічних назв, назв ділових установ, компаній, періодичних видань, спортивних команд, груп музикантів, культурних об'єктів і т. п. Багато таких імен порівняно легко піддається транскрипції або, рідше, транслітерації.

Але при перекладі способом транслітерації не слід забувати й про "несправжніх друзів перекладача" (таких як *data*, *academic*, *cabinet*, *die Lektion*,

der Lektor та ін.), транслітераційний спосіб перекладу яких призводить до грубих викривлень змісту.

При перекладі термінологічних одиниць застосовують також інший прийом лексичних трансформацій - калькування. **Калькування** - це передача не звукового, а комбінаторного складу слова, коли складові частини слова (морфеми) чи фрази (лексеми) перекладаються відповідними елементами мови перекладу. Даний прийом застосовується при перекладі складних за структурою термінів. Наприклад: англ. *a standard key-combination* - укр. *стандартна комбінація клавіш*, англ. *wind rose format*-укр. *формат рози вітрів*, нім. *die Hochfrequenzwellen* - укр. *високочастотні хвилі*, нім. *interdisziplinär* - укр. *міждисциплінарний*.

Лексико-семантичні трансформації - це спосіб перекладу лексичних одиниць іноземної мови шляхом використання одиниць мови перекладу, які не збігаються за значенням з вихідними, але можуть бути виведені логічно.

Одним з видів лексико-семантичних трансформацій є **конкретизація** - процес, при якому одиниця більш широкого, конкретологічного змісту передається в мові перекладу одиницею конкретного змісту, наприклад: нім. *Geld* перекладається на укр. не *гроші*, а *долари* або *гривні* (в залежності від контексту), або нім. *Gold* перекладається на укр. не *золото*, а *прикраси із золота*, *золоті жіночі прикраси* тощо. При перекладі з української мови іноді необхідно робити заміну слова чи словосполучення, що мають більш широкий спектр значень, еквівалентом, який конкретизує значення згідно з контекстом або стилістичними вимогами. Наприклад, поняття "*досліджувати*" в українській мові може вживатися в різних ситуативних умовах, і його конкретне значення в значній мірі упорядковується контекстом; в іноземній мові цьому поняттю будуть відповідати різні, більш вузькі за значенням одиниці, в залежності від контексту, наприклад:

to explore - *досліджувати місцевість (to explore the environment)*;

to investigate - *досліджувати ринок (to investigate the market)*;

to research into - *досліджувати явище (to research into the classical literature)*.

При перекладі термінів також можливим є застосування прийому генералізації. **Генералізація** вихідного значення має місце в тих випадках, коли міра інформаційної упорядкованості вихідної одиниці вища за міру упорядкованості, що відповідає їй за змістом у мові перекладу. Наприклад: укр. *щілинний фільтр* - англ. *edge-type filter*, нім. *Postimplantationszustand*-укр. *післяопераційний стан*.

Модуляція або **смісловий розвиток** - це заміна слова або словосполучення іноземної мови, значення яких можна вивести логічним шляхом з вихідного значення. Прийом смислового розвитку полягає в заміні словникового відповідника при перекладі контекстуальним, логічно пов'язаним з ним. Якщо врахувати, що всі значущі частини мови діляться на три категорії: предмети, процеси і ознаки, то в ході перекладу спостерігається вражаюча різноманітність замін як усередині кожної категорії, так і між різними категоріями. Для передачі одного і того ж змісту засобами іншої мови

часто байдуже, якою формою слова буде виражено цей зміст. Предмет може бути замінений його ознакою, процес - предметом, ознака - предметом або процесом і т. д. Найтипівішим прикладом смислового розвитку є причинно-наслідкове відношення: наприклад: англ. *to drop* "випустити (щось з рук)", *to fall down* "впасти (додолу)" пов'язані саме такими відношеннями: *He dropped his watch* - "Він випустив годинника", *His watch fell down* - "Його годинник впав" [18, с. 289]; або коли продукти діяльності замінюються суб'єктами діяльності, наприклад: нім. *In soziologischen Arbeiten findet das eine andere Darstellung.* – укр. *Соціологи дають цьому зовсім іншу інтерпретацію* [20, с. 548].

Граматичні трансформації

Багато труднощів при перекладі науково-технічних текстів пов'язані не лише з перекладом окремих термінів, а з передачею правильного змісту кожної фрази, що не завжди може забезпечити дослівний переклад [20, с. 54]. Тому доволі часто перекладач має застосовувати граматичні трансформації, які полягають у перетворенні структури речення в процесі перекладу відповідно до норм мови перекладу.

Членування речення - це вид граматичної трансформації, за якої синтаксична структура іноземної мови перетворюється на дві чи більше предикативні структури мови перекладу. Цей прийом може бути зумовлений як граматичними міркуваннями (наприклад, у випадку відмінності в припустимості набору синтаксичних зворотів), так і прагматичними (наприклад, якщо речення зазнає цілого ряду перетворень, що призводять до комунікативно-надлишкової або стилістично неадекватної кількості додаткових синтаксичних зворотів).

Об'єднання речень - вид граматичної трансформації, протилежний до членування, при застосуванні якого синтаксична структура в тексті оригіналу перетворюється на одне речення шляхом об'єднання двох чи більше простіших речень [30, с. 76].

Заміна однієї частини мови на іншу частину мови - трансформація, яка застосовується, коли збереження частиномовної характеристики слова, що перекладається, призводить до порушення граматичних норм мови перекладу та норм слововживання. Така трансформація може застосовуватися для слів майже всіх частин мови і зазвичай супроводжується частковою або повною перебудовою структури речення, що перекладається [18, с. 313].

Переставлення - це зміна розташування мовних елементів у тексті перекладу в порівнянні з текстом оригіналу. Найбільш звичайний випадок в процесі перекладу - це зміна порядку слів і словосполучень у структурі речення [30, с. 101]. Так, в англійському реченні порядок розташування членів речення визначається правилами синтаксису: суб'єкт - предикат - об'єкт - обставина місця - обставина часу. В українському реченні на останнє місце стає "нове" за своїм значенням слово, що вперше використовується в даному реченні. Німецьке речення будується за законом так званої рамкової

конструкції: предикат посідає друге місце, складний предикат - друге й останнє тощо.

Лексико-граматичні трансформації

Антонімічний переклад - такий вид трансформації, коли форма слова або словосполучення замінюється на протилежну (позитивна на негативну і навпаки), а зміст одиниці, що перекладається, залишається в основному подібним [18, с. 291]. Означена трансформація представлена трьома видами: 1) негативація (слово або словосполучення без формально вираженої суфіксом або часткою заперечної семи замінюється в перекладі словом з префіксом *не-* або словосполученням з часткою *не*), наприклад: англ. *to continue*, нім. *fortsetzen* -укр. *не зупинятися*; 2) позитивація (слово або словосполучення з формально вираженою заперечною семою замінюється в перекладі на слово або словосполучення, яке не містить формально вираженого негативного компонента), наприклад: англ. *unallowed*, нім. *unerlaubt* - *заборонений*; 3) анулювання двох наявних у реченні негативних семантичних компонентів, наприклад: англ. *not impossible*, нім. *nicht unmöglich* - *можливий*.

Експлікація або описовий переклад. При описовому перекладі лексична одиниця іноземної мови замінюється словосполученням, що експлікує її значення (тобто дає пояснення або опис цього слова). До описового перекладу висувають такі вимоги: 1) переклад повинен точно відбивати основний зміст позначеного терміном поняття; 2) опис не повинен бути надто докладним; 3) синтаксична структура словосполучення не повинна бути надто докладною, наприклад: англ. *outscriber* - *вихідний пристрій відтворення даних* [18, с. 297].

Додавання - це вид трансформації, при якому в перекладі використовуються додаткові лексичні одиниці для передачі імпліцитних елементів змісту оригіналу. Часто цей прийом застосовується при перекладі для запобігання викривлення змісту у мові перекладу [30, с. 84]. Наприклад: нім. *die Lagerfähigkeit* -укр. *стабільність (продукту) при зберіганні*.

Вилучення - це вид трансформації, прямо протилежний додаванню. При перекладі і подальшій редакторській корекції до цього виду трансформації частіше всього звертаються, коли певна лексична одиниця є семантично надлишковою, тобто виражає значення, яке може бути зрозумілим з контексту [30, с. 93]. До подібної трансформації відноситься усунення так званих "парних синонімів". Наприклад: нім. *Neue Technik und Verfahren der Erzeugung und Weiterleitung der Energie* - укр. *Нова технологія виробництва та передачі енергії* [20, с. 545].

Контекстуальна заміна - це такий вид трансформації, внаслідок якої перекладним відповідником стає слово або словосполучення, що не є словниковим відповідником і підібрано із врахуванням контекстуального значення слова та мовленнєвих норм і традицій мови перекладу [18, с. 288]. По суті, даний вид трансформації використовується в тих випадках, коли необхідно зробити уточнення (конкретизацію), узагальнення (генералізацію), змінити заперечну конструкцію на стверджувальну (антонімічний переклад) або зробити повне переосмислення (наприклад, при перекладі фразеологізмів).

Даний вид трансформації поєднує в собі елементи і використовує прийоми як лексико-семантичних, так і лексико-граматичних перетворень.

Сутність усіх розглянутих нами перекладацьких трансформацій полягає у тому, що вони сприяють адаптації тексту оригіналу до норм та традицій мови перекладу, досягненню максимальної зрозумілості перекладу, не обтяженого невластивими мові перекладу граматичними конструкціями та лексичним складом.

Пам'ятка перекладачеві науково-технічних текстів
(за публікацією Кияка Т.Р., Науменка А.М., Огуя О.Д.
[20, с. 53-58])

Мовознавці переконані, що переклад фахових текстів так само трудомісткий, як і літературний переклад. Твердження про те, що у процесі науково-технічного перекладу достатньо лише заміни професійної термінології із застосуванням граматичного мінімуму, цілком хибне.

Як доводить практика, фахівець зі знанням мов, наприклад, український фізик з глибокими знаннями німецької мови спроможний зробити більш професійний переклад, ніж германіст без додаткових знань з фізики. Проте такий ідеальний випадок (отримання подвійної освіти), як правило, рідкісний і тому з практичних та економічних міркувань на перший план виступає знання іноземної мови.

Для здійснення якісного перекладу науково-технічних текстів необхідно виконання принаймні двох умов:

- перекладач повинен хоча б частково орієнтуватися в тематиці текстів, які має перекладати, що набувається також з досвідом його роботи;
- у тексті перекладу потрібно уникати хибно орієнтуючих термінів, якщо в даній терміносистемі є їх синоніми з більш мотивованою внутрішньою формою.

Адекватний науково-технічний переклад повинен точно передавати зміст оригіналу, мати загальноприйнятту в мові перекладу термінологію і відповідати нормам науково-технічної літератури, з якої здійснюється переклад.

Традиційні **рекомендації перекладачеві**, які стосуються термінологічних аспектів перекладу фахових текстів:

1) у перекладі повинні використовуватися терміни, затверджені відповідними державними стандартами;

2) перекладач повинен враховувати, до якої області науки і техніки відноситься термін, що перекладається, особливо іноземний;

3) якщо в тексті трапляється термін, не зафіксований у науково-технічних словниках, то перекладач має сам підібрати перекладний еквівалент, використовуючи довідникову літературу, або проконсультуватися у спеціаліста; у крайньому разі термін можна перекласти описовим шляхом;

4) у тексті перекладу потрібно уникати синонімічного використання термінологічних одиниць; усі терміни, символи, скорочення мають бути уніфіковані;

5) якщо в тексті оригіналу знайдена смислова помилка, пов'язана з

написанням терміну, перекладач зобов'язаний дати відповідний до оригіналу переклад, а у виносці вказати на помилку і навести правильний варіант;

6) чужі для мови перекладу терміни повинні залишатися у перекладі і записуватися у дужках;

7) назви латиною не перекладаються і залишаються в первісному вигляді;

8) не допускається довільне скорочення термінів;

9) номенклатури залишаються переважно в оригіналі;

10) одиниці фізичних величин, спеціальні знаки мають відповідати технічним стандартам.

Особливої уваги при перекладі заслуговують питання термінологічної орфографії. Не варто забувати, що певна кількість термінів на сьогодні зберігають двоякий спосіб написання, наприклад: *авто-* й *ауто-*, *нейро-* й *невро-* та ін. Перекладачеві слід враховувати ступінь вживаності того чи іншого варіанта в конкретній терміносистемі на даному етапі, що повинно бути зафіксовано найновішими словниками.

ЛЕКЦІЯ 5

ПЕРЕДАЧА ВЛАСНИХ ІМЕН ТА НАЗВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

(Л.П. Білозерська, Н.В. Вознесенко, С.П. Радецька
Термінологія та переклад. – С. 37–86)

План:

1. Відтворення українських слів латинкою. Системи української транслітерації.
2. Особливості перекладу окремих груп назв.
3. Передача аббревіатур і скорочень.

Відтворення українських слів латинкою.

Системи української транслітерації

(за публікацією Д'якова А.С., Кияка Т.Р., Куделько З.Б.

[13, с. 190-197])

Важливим питанням термінологічного планування в Україні є проблема відтворення українських слів, зокрема власних назв, латинською абеткою.

Згідно з міжнародними вимогами латинське написання усіх власних назв повинно на сто відсотків збігатися з написанням в оригіналі у мові-продуценті, тобто з написанням у тій мові, звідки ця власна назва пішла.

Радянський Союз залишався чи не єдиною країною в світі, на яку ця традиція не поширювалась і де панувала цілком протилежна традиція - передавати засобами іншої мови не написання, а вимову та пристосовувати власні назви до кожної конкретної мови. Але це суперечить міжнародним вимогам зберігати єдине латинське написання незалежно від мови. Відомо, що "кирилиця" та "латиниця" - дві найбільш поширені фонографічні системи, які обслуговують майже всю Європу (крім Кавказу), Америку, Австралію, більшу частину Африки й частково (мінімально) Азію [31, с. 215].

Обидві азбуки побудовані за схожими принципами й мають у сучасному вигляді багато спільного (наприклад, за спостереженнями Сапліна Ю.Ю. - до 50% співпадіння в написанні графем), але латиниця, завдяки своїй універсальності, мала більше шансів проникнути в кирилицю, ніж навпаки [31, с. 215].

Тож латинська графіка давно вже стала інтернаціональною системою письма, одним з основних засобів міжнародного спілкування. Згідно з міжнародними вимогами латинське написання усіх власних назв має повністю збігатися з написанням у мові-продуценті. Тобто німецьке прізвище *Schiller* або угорське *Kovács* має таке ж написання в усіх інших, принаймні європейських, мовах, що користуються латинкою, воно трансплантується на іншомовний ґрунт без змін та орфографії мови-реципієнта не підкорюється.

Якщо ж для мови-продуцента використовується власна система письма, відмінна від латинки, то в такому разі мають бути чіткі та однозначні правила відтворення національної системи письма латинкою. Тобто засобами латинської абетки має відображатися написання національною абеткою з гарантією недвозначного відтворення оригінального написання. І помилковою є думка, що ті народи, які не користуються латинкою, повинні передавати засобами латинської графіки не написання, а вимову своїх власних назв, пристосовуючи їх до конкретної мови. Бо згідно з міжнародними вимогами пріоритет повинен надаватися не практичній транскрипції, а транслітерації, тобто не вимові, а написанню.

Проблема уніфікації транслітерації українських власних назв за допомогою латинки постала з перших років незалежності [2, с. 5]. Навіть після ухвалення Рішення № 9 Української комісії з питань правничої термінології це питання залишається дискусійним та актуальним. Через невизначеність статуту відповідного документу (ніде однозначно не сказано, чи він носить обов'язковий характер чи лише рекомендаційний) у справі передачі власних назв латинкою є багато проблем та суперечок.

На сьогодні існують три основні системи, які активно використовуються при відтворенні українських слів латинкою.

19 квітня 1996 року Українською комісією з питань правничої термінології (рішення № 9, протокол № 2, далі - система 1 УКППТ) була затверджена система передачі українських слів латинкою. Представники Термінологічної школи під керівництвом А.С.Д'якова та Т.Р.Кияка (далі - система 2 ТПТДК) запропонували власну концепцію та розробили свій варіант української латинки. Термінологічна комісія з природничих наук Київського Національного університету імені Тараса Шевченка розробила та презентувала власну систему (далі - система 3 ТКПН) [6, с. 75].

Згідно з основними положеннями системи 1 УКППТ, українські власні назви повинні писатися так, аби їх могли прочитати за кордоном. Як і більшість правописних систем світу, система 1 УКППТ здебільшого зорієнтована на англійську правописну традицію (передача літер "м", "г/") та, як наслідок, поширюється на передачу українських слів переважно в

англійській мові. Більш того, деякі дослідники вважають, що ця система не відображає всіх тонкощів української орфографії, тому вона не гарантує однозначної зворотної транслітерації назад у кирилицю.

Представники термінологічної школи А.С.Д'якова та ТР.Кияка за основу української транслітерації взяли алфавіти споріднених слов'янських мов (польської, чеської, словацької, хорватської, словенської), що зумовлює появу додаткових літер з діакритичними знаками типу *č, ś, ž*. А також, користуючись принципом, надавати перевагу простішому зображенню літер, які зустрічаються частіше, запропонували передачу літери "х" як "Jc", а не "ĥ" (у системах 1 та 3); ' V як "c", а не "Ö" (у системі 1).

Третя система є компромісним варіантом щодо двох попередніх варіантів. Власне кажучи, система 3 ТКПН відповідає вимозі передавати латинкою написання, а не вимову та має відповідні українські еквіваленти до кожної літери української абетки. Ще однією перевагою системи 3 ТКПН є створення спеціальної комп'ютерної програми, яка забезпечує однозначну автоматичну заміну українського тексту, записаного кирилицею, на латинку, і навпаки, з латинки на кирилицю, Фахівці наполягають на прийнятті загальнонаціонального універсального стандарту, який повинен мати практичне застосування у всіх випадках вживання латинської графіки; на внесенні правил відтворення українських слів латинкою до нової редакції "Українського правопису"; на включенні вивчення української латинки до курсу української мови у загальноосвітніх школах та курсу ділової української мови у вищих навчальних закладах. Власна латинська абетка - це один з атрибутів інтеграції України до світового співтовариства.

Особливості перекладу окремих груп назв

Назви навчальних закладів, факультетів, кафедр, лабораторій. Назви навчальних закладів, що містять назви штатів (СІЛА, Австралія), провінцій (Канада), графств (Великобританія), земель (Німеччина), міст тощо перекладаються переважно такими способами:

1) до назви додається слово "штат", "місто" тощо, наприклад: англ. *University of Toledo* - укр. *університет міста Толедо*, нім. *Universitäten von Nordrhein-Westfalen* – укр. *університети федеральної землі Північний Рейн-Вестфалія*;

2) топонім-іменник перетворюється у відповідний прикметник, наприклад: англ. *University of California* - укр. *Каліфорнійський університет*, нім. *Universität zu Berlin* – укр. *Берлінський університет*;

3) якщо назва навчального закладу містить антропонім, то у назву при перекладі вводиться слово "імені" або форми родового чи називного відмінків: *John Brown University* - *університет ім. Джона Брауна*, *університет Джона Брауна*, *університет "Джон Браун "*, *die Humboldt-Universität—університет імені Гумбольдта*.

Назви факультетів, кафедр, лабораторій тощо перекладаються таким чином: англ. *geophysics laboratory* - укр. *геофізична лабораторія*, нім. *Fakultät für Fremdsprachen* - укр. *факультет іноземних мов*.

Назви журналів та газет не перекладаються, а транскодуються, з урахуванням запитів користувачів перекладу до транскодованої назви журналу може додаватися у дужках її переклад українською мовою, наприклад: англ. *Journal of Applied Mathematics* - укр. "Джорнел оф епплайд математикс" (Журнал з прикладної математики), нім. *Frankfurter Allgemeine* - укр. газета "Франкфуртер Альгемайне".

Назви підприємств не перекладаються, а транскодуються, наприклад: англ. *Sony Corporation* - укр. "Соні корпорейшн". Також у перекладах доцільно наводити характеристики підприємства, іноді разом з поясненням щодо сфери діяльності: англ. *General Electric* - укр. електротехнічна компанія "Дженерал Електрик", нім. *Waschmaschine von Bosch* - укр. пральна машина фірми "Бош". Абревіатури у складі назв компаній звичайно транскрибуються, а не транслітеруються: англ. *IK Marketing* - укр. компанія "Ай-Кей Маркетинг", *CNN* - укр. "Си-Ен-Ен", нім. *Ruhrgas AG* - укр. компанія "Рургаз АГ".

Назви громадських, наукових і технічних організацій, партій та ін. перекладаються повністю, наприклад: англ. *International Society of General Research* – укр. Міжнародне товариство фундаментальних досліджень, англ. *Conservative Party* - укр. Консервативна партія, нім. *CDU- Christlich-Demokratische Union-уц*>.ХДС-Християнсько-демократичний союз, нім. *Technisches Hilfswerk (THW)* - укр. організація "Технічна допомога" (аварійно-рятувальна служба Німеччини).

Географічні назви, які мають традиційні українські відповідники, зафіксовані у перекладних словниках, наприклад: англ. *Great Britain* -нім. *Großbritannien* - укр. Велика Британія; англ. *the Alps* – нім. *die Alpen* - укр. Альпи; англ. *Baltic Sea* - нім. *die Ostsee* - укр. Балтійське море. Деякі географічні назви перекладаються: англ. *the Pacific Ocean* -нім. *der Pazifischer Ozean* - укр. Тихий океан, англ. *Cape of New Hope* -нім. *Kap der Guten Hoffnung* - укр. Мис Доброї Надії. Частина географічних назв транскрибується: англ. *Pearl Harbor* - укр. Перл Харбор; нім. *Schleswig* - укр. Шлезвіг; укр. *Сімферополь* - нім. *Simferopol*. При перекладі з англійської (також з нім.) мови іншомовних назв (італійських, французьких тощо) зберігається традиційна форма: англ. *Nice* -нім. *Nizza* - укр. Ніцца; англ. *Venice* - нім. *Venedig* - укр. Венеція; англ. *Munich* - нім. *München* - укр. Мюнхен.

Фірмові назви. За своєю структурою вони поділяються на прості, що складаються з одного слова і часто утворюються шляхом скорочення складних слів або словосполучень, та складні, що складаються з двох або більше слів, наприклад: *Toyota* - "Тойота", *Winterm* - (*Windows terminal*) - термінал "Вінтерм" для роботи з прикладними програмами *Windows* та глобальною мережею *Internet*, *Orbitest machine* – машина Орбітест (для випробування якості сталевих труб), *Tetra Pack* - упаковка "тетрапак" (термозварювальна картонна пачка у формі те-траєда для молока, соків тощо).

Фірмові назви звичайно не перекладаються, а транскодуються, тобто транслітеруються або транскрибуються, наприклад: *Mercedes* - Мер-седес, *Concord* - Конкорд, *fiberglass* - фіберглас. У випадку перекладу нових або

маловідомих фірмових назв доцільно надавати пояснення у дужках або як лівостороннє означення: *Dicryl* - фотополімерний матеріал "Дікріл ", або "Дікріл " (фотополімерний матеріал).

Якщо фірмова назва має український відповідний термін, то, звичайно, застосовується переклад: *Pugex* - пірексове скло.

Коли необхідно максимально точно передати фірмову назву, її доцільно перенести в оригінальному вигляді в український текст.

Передача абревіатур і скорочень

У деяких видах науково-технічних текстів скорочення іноді становлять 50 відсотків усіх слововживань та 15 відсотків словникового складу [18, с. 448]. Значна кількість скорочень, що вживається в англійській науково-технічній літературі, є омонімічними: *AD* - *attention device* - пристрій сигналізації, *avalanche diode* - лавинний діод, *average deviation* - середнє відхилення. Достатня кількість омонімів спостерігається й серед німецьких скорочень, наприклад: нім. *Abs.* - *Absatz* - абзац, *Absender* - відправник (адреса відправника); *bez.* - *Bezahlung* - оплата, *bezüglich* - стосовно, з приводу, щодо, *Bezirk* - район, округ; *c* - *Lichtgeschwindigkeit* - швидкість світла, *Zenti-* = санті- (десятковий префікс до одиниць виміру); *Geh.* - *Geheimsache* - таємна справа, секретний документ, *Gehilfe* - помічник, асистент.

Якщо скорочення зафіксоване у словниках скорочень, то робити переклад слід відповідним скороченням: *PC* (*personal computer*) - ПК (персональний комп'ютер), *DTL* (*diode transistor logic*) - ДТЛ (діодно-транзисторна логіка), *UNO* - ООН, *AIDS* - СНІД, *FIDE* - ФІДЕ.

У разі, коли у мові перекладу відсутнє відповідне скорочення, причому для перекладу необхідно визначити повну форму скорочення у мові оригіналу (за словником або текстом оригіналу), переклад здійснюється відповідною повною формою слова або словосполучення:

англ. *deg* (*degree*) - градус, англ. *REF* (*reference*) - посилання, англ. *WCIP* (*World Climate Impact Studies Program*) - всесвітня програма дослідження впливу клімату на діяльність людини; нім. *in BZ* - в газеті "БерлінерЦайтунг", *verh.* (*verheiratet*) - одружений, заміжня.

Приєм транскодування (транскрибування або транслітерування) використовується для передачі англійських широковживаних скорочень, що позначають важливі міжнародні організації, агенції, назви тощо і використовуються в багатьох мовах, зокрема, в українській, німецькій, російській. Наприклад: в англ. *C/P/* (*United Press International*) - в нім. *UPI*- в укр. агенція ЮІПТ, в англ. *Internet*- в нім. *Internet*- в укр. Інтер-нет; в англ. *NATO* (*North Atlantic Treaty Organization*) - в нім. *NATO* - в укр. НАТО; в англ. *NASA* (*National Aeronautics and Space Administration*) - в нім. *NASA* - в укр. НАСА; в англ. *UNESCO* (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*) - в нім. *UNESCO* - в укр. ЮНЕСКО.

Дуже рідко використовується транскодування повної форми відповідного скорочення у випадку, коли в мові перекладу відсутні відповідники цього

скорочення або повної форми: *CAT - Катерпіллар* (американська компанія, що виробляє шляхобудівні машини та дизельні двигуни).

Завдання та питання для самоконтролю

1. Проаналізуйте зазначені у лекції системи української транслітерації. Визначте літери, які є найбільш "проблематичними" для відтворення. Висловіть власну точку зору щодо проблеми усталення української латинки.

2. Назвіть основні способи перекладу назв. Надайте власні приклади на кожну з наведених в лекції групи назв.

3. Назвіть основні способи передачі аббревіатур.

4. Наведіть приклади доцільності перенесення назв в оригінальному вигляді в український текст.

5. Ознайомтеся з наведеною нижче "Нормативною транслітераційною таблицею для відтворення українських власних назв". Проаналізуйте особливості відтворення латинкою таких українських літер як Г, Г, Ж, Є, Х, Щ, Ю, Я та ін. Нормативна транслітераційна таблиця для відтворення українських власних назв [20, с. 575-577].

Додаток до рішення № 9 Української комісії з питань правничої термінології, протокол № 2 від 19 квітня 1996 р.

ЛЕКЦІЯ 6

МОВНІ ПАРАЛЕЛІ ТА ПРОБЛЕМА

"НЕСПРАВЖНИХ ДРУЗІВ ПЕРЕКЛАДАЧА"

(Л.П. Білозерська, Н.В. Вознесенко, С.П. Радецька
Термінологія та переклад. – С. 37–86)

План:

1. Мовні паралелі: види, форми та причини виникнення.
2. "Несправжні друзі перекладача": групи, причини виникнення.

Мовні паралелі: види, форми та причини виникнення (за публікацією Д'якова А.С., Кияка Т.Р., Куделько З.Б. [13, с. 120-122])

Під мовними паралелями розуміють присутність спільних елементів (зокрема лексичних) у двох не обов'язково споріднених мовах. Такі мовні паралелі можуть бути випадковими або закономірними. Випадкові лексичні паралелі можуть бути викликані випадковим співзвуччям слів з двох не обов'язково споріднених мов типу: лат. *habere*, нім. *haben* (хоча слова з обох мов збігаються у значенні, етимологія у них різна); або англ. *tip* та укр. *тип* (випадкова співзвучність при повній відсутності спільності у значенні). Закономірні лексичні паралелі спричинені свідомим запозиченням лексичних елементів однією мовою з іншої.

Лексичні паралелі можуть бути спричинені й ознаками територіальної спільності, коли в межах певного ареалу (територіального, культурно-історичного, релігійного тощо) існує більш-менш спільний лексичний фонд.

П. Браун стверджував, що у європейських мовах присутній так званий пан-європейський елемент, що полягає в наявності у більшості європейських мов спільних лексичних елементів. П.Браун зазначає такі причини виникнення спільного лексичного фонду: а) спорідненість індоєвропейських мов, що відбивається на зовнішній схожості багатьох лексичних елементів у різних європейських мовах; б) взаємні запозичення або запозичення з третіх мов; в) спільні запозичення з неєвро-пейських мов; г) мовна стандартизація у міжнародних мовах науки і техніки; д) обмін інформацією через міжнародні агенції новин; є) мовні угоди наднаціональних установ (церква, офіційні організації").

Ідеальні інтернаціональні форми або лексичні паралелі мають абсолютно тотожні значення у різних мовах. Такі форми можуть бути зрозумілі особам, що не володіють іноземними мовами. Проте на практиці такі ідеальні форми інтернаціоналізмів зустрічаються вкрай рідко. При прямому запозиченні будь-якого терміоелемента носії різних мов-реципієнтів звертають увагу на різні семантичні ознаки лексичної одиниці, яку вони засвоюють. Це призводить до семантичної невідповідності в різних мовах однакових лексичних одиниць. Виникають так звані "несправжні друзі перекладача" ("фальшиві", "хибні", "ложные друзья переводчика" (рос), "misleading words"(англ.)). Особливу небезпеку вони становлять насамперед при технічному перекладі, вводячи перекладача чи просто читача в оману помилковими асоціаціями з певними термінами рідної мови, схожими за зовнішньою формою, але відмінними за змістом.

"Несправжні друзі перекладача": причини виникнення

"Несправжні друзі перекладача" або псевдоінтернаціоналізми - це слова та словосполучення, які, збігаючись за формою з українськими інтернаціоналізмами, виражають достатньо відмінний зміст. Історично "несправжні друзі перекладача" є результатом взаємовпливу мов, у деяких випадках вони виникли в результаті випадкових збігів, а в споріднених мовах базуються на спільних словах-прототипах. В англійській та німецькій мовах такі слова, в більшості випадків, є наслідками прямих або непрямих запозичень із загального третього джерела. Українська мова сприйняла подібні слова, в свою чергу, переважно через посередництво російської мови.

В англійській, німецькій та українській мовах нараховується приблизно декілька тисяч слів, які можна назвати "несправжніми друзями перекладача". Ці слова зустрічаються серед чотирьох частин мови, а саме: серед іменників, прикметників, прислівників та дієслів. Омонімія частин мови зазвичай не викликає непорозуміння, а найбільші труднощі викликають слова, які належать до аналогічних або суміжних семантичних сфер та можуть зустрітися в подібних контекстах.

У багатьох мовах, зокрема англійській, німецькій, українській та російській, такі слова можливо умовно розділити на дві групи: слова, які мають подібне написання та вимову, але зовсім інше значення;

1) слова, які лише в одному зі значень співпадають з українським

еквівалентом, але розрізняються в інших.

Слова, що входять до першої групи, становлять меншу "небезпеку" для перекладачів. До таких слів можна віднести, наприклад,

в англійській мові:

accurate - точний, а не акуратний;

actual - дійсний, а не актуальний;

advocate – прихильник, а не адвокат;

aspirant - претендент, а не аспірант;

clay – глина, а не клей;

complexion - колір обличчя, а не комплекція;

corpse - труп, а не корпус;

decoration - прикраса, а не декорація;

fabric - тканина, а не фабрика;

familiar - відомий, знайомий, а не фамільярний;

physician – лікар-терапевт, а не фізик;

principle – основний, а не принциповий;

production – виробництво, а не продукція;

prospect – перспектива, а не проспект;

rapport - добрі відносини, а не рапорт;

в німецькій мові:

der Akademiker - 1) людина з вищою освітою, інтелігент, 2) художник (представник старої, класичної школи), а не академік;

die Intelligenz - розум, інтелект, кмітливість, а не інтелігенція;

reklamieren - 1) вимагати чогось, претендувати на щось, 2) звільняти від військової служби, а не рекламувати;

der Maler - художник, живописець, а не маляр;

das/der Mannequin – манекенниця, а не манекен;

die Marmelade – повидло, джем, а не мармелад;

das Paket - посилка, пачка, упаковка, коробка, а не пакет;

pulverisieren - розтирати, здрібнювати (в порошок), а не розпилювати у повітрі';

regulär• – правильний, звичайний, а не регулярний;

die Robe - вечірня сукня, мантія, а нероба (спецодяг);

souverän - зарозумілий; як присл. - впевнено, з великою перевагою, а не суверенний;

die Trillion - квінтільйон (10^{18}), а не трильйон; (до речі, укр. трильйон (10^{12}) буде в перекладі на німецьку - *die Billion*);

figural - прикрашений фігурами, а не фігуральний;

der Zentner - одиниця виміру, дорівнює 50 кг, а не 100 кг; (до речі, укр. центнер буде в перекладі на німецьку - *der Doppelzentner*);

elementar - стихійний, природний, даний природою, а не елементарний.

Набагато більші складності з'являються при перекладі слів, які належать до другої групи. Тут перекладачеві необхідно продемонструвати свою

обізнаність не тільки в мовах, які використовуються при перекладі, а й у тематиці тексту. До таких слів можна віднести:

в англійській мові:

authority - влада, інколи *авторитет*;

aggressive - енергійний, настирливий, а не тільки агресивний;

balance - сальдо, а не тільки баланс;

cabinet - меблева секція, а якщо "кабінет", то "міністрів";

camera - фотоапарат, інколи камера;

champion - борець, захисник, а не тільки чемпіон;

conductor - диригент, а не тільки кондуктор;

copy - екземпляр, а не тільки копія;

correspondence - відповідність, стаття в газету, а не тільки ко-
респонденція, листування;

credit - заслуга, а не тільки кредит;

department - факультет (СІЛА), міністерство (СІЛА), а не тільки
департамент;

dramatic - вирішальний, а не тільки драматичний;

element - стихія, а не тільки елемент;

intelligence - розвідка, а не тільки/кигул*, інтелект;

leader - керівник, а не тільки лідер;

legal - правовий, юридичний, а не тільки легальний;

liberal - гуманітарний (про освіту), а не тільки ліберальний;

minister - священник, а не тільки міністр;

momentum - інерція, поштовх, а якщо момент, то важливий;

nation - країна, народ, інколи нація;

objective - мета, завдання, а не тільки об'єкт;

officer - чиновник, а не тільки офіцер;

panel - секція (на конференції), а не тільки панель;

partisan – прихильник, інколи партизан;

separate - окремий, інколи сепаратний;

session - зустріч, заняття, а не тільки сесія;

speculation - припущення (рідко - спекуляція).

в німецькій мові:

die Bandage - сталеві шини для коліс залізничних вагонів, а не тільки туга
пов'язка, бандаж;;

die Bank - лава, ослін, лавка, парта, верстат та ін., а не тільки банк;

die Linie - лінійка, рядок; маршрут (міського трансп.); рубіж; (військ.);
ряд, шеренга (військ.) та ін., а не тільки лінія;

die Medizin - ліки, медикаменти, а не тільки медицина;

der Operateur - лікар-хірург, кіномеханік, дуже рідко - оператор;

die Plattform – майданчик (оглядовий); площадка, тамбур (у трамваї,
вагоні) та ін., а не тільки платформа (залізн.);

der Platz - місце; посада; поле, майданчик (спорт.), а не тільки плац
(майдан - військ.);

die Rente - пенсія, а не тільки рента.

Розходження в парах "несправжніх друзів перекладача" зустрічається при незбіжності понятійного змісту, наявності реалій, стилістичних характеристик, лексичної сполучуваності [1, с. 256].

Специфічне ставлення до класифікації явищ, властивостей, відношень об'єктивної реальності характерно для семантики усіх мов. Так, англійське слово *artist* означає узагальнене поняття представника мистецтва або певних видів мистецтва: 1) художник, митець - *a gifted/ talented artist*; 2) артист, актор - *a dramatic artist*; 3) майстер своєї справи - *an artist in words*; 4) обманщик, шахрай (амер.) - *he is an artist with cards*. В українській мові це поняття стосується в першу чергу професійного актора (що в англійській мові перекладається словом *actor* - актор кіно). На другому місці стоять значення художник, представник

мистецтв (англійське - *artist*) та розмовне значення майстер своєї справи.

Розходження в предметно-логічному змісті іноземних та українських "несправжніх друзів перекладача" часто пов'язане з розбіжностями в назвах реалій. Так, голова будь-якого вищого навчального закладу в українській мові позначається словом *ректор*, тоді як в англійській мові цей термін (*rector*) вживається тільки стосовно керівників декількох коледжів в Оксфорді. Англійським відповідником терміну *ректор* є *president, principal, vice-chancellor*. Або інший приклад: німецьким словом *Dozent* позначають будь-якого викладача інституту або університету, який не є професором, тобто не має вченого ступеня, тоді як в українській мові *доцент* - це вчене звання або посада викладача вищої школи, поряд, скажімо, з посадами асистента або старшого викладача.

Також необхідно враховувати розходження в стилістичних характеристиках слів, які асоціюються при перекладі. Слова, які мають однакові словникові значення можуть різнитися за рахунок функціонально-стилістичних та експресивно-емоційних забарвлень. Ці труднощі можуть виникати не тільки при перекладі художньої літератури, як може здатися на перший погляд, а й при перекладі науково-технічних текстів. Наприклад, англійське слово *compilation* має значення "укладання, збирання фактів" і є стилістично нейтральним, в той час як український відповідник *компіляція* (як, до речі, і німецький *die Kompilation*) має негативний відтінок, адже означає "несамостійну роботу, побудовану на чужому матеріалі".

Великі труднощі викликає також відмінна лексична сполучуваність іноземних та українських слів. Характеристики лексичної сполучуваності слів не завжди подаються або повністю розкриваються у двомовних словниках, і тому перекладачу доводиться покладатися на власну інтуїцію та знагіня традицій. Наприклад, слова *industry* - *індустрія* в значенні *промисловість* співпадають, але не завжди перекладаються одне одним. Коли мова йде про *тяжку, машинобудівну, соціалістичну, капіталістичну, сучасну* або *легку* (індустрію), то відповідники *промисловість* та *індустрія* є цілком правильними як для української, так і для англійської мов. Але, говорячи про,

наприклад, *будівельну, гірничу, харчову (промисловість)*, в українській мові не прийнято вживати термін *індустрія*. Схожа ситуація і з німецьким словом *die Industrie* (також *-індустрія* та *промисловість*), особливо, коли воно постає компонентом складних слів, наприклад: *das Industriezentrum* може перекладатися і як *індустріальний*, і як *промисловий центр*, тоді як *das Industriepotenzial, die Industrieabfälle, die Industrieeinrichtung, der Industriezweig* та ін. перекладаються українською як *промисловий потенціал, промислові відходи, промислове устаткування, галузь промисловості* тощо.

Наявність різного роду семантичних невідповідностей, на думку Білодіда І.К., можна пояснити тим, що міжнародний термін, засвоєний носіями тієї чи іншої мови, потрапляє під вплив національної культури, додаючи до вихідної сукупності значень нові значення [5, с. 77].

Помилки, пов'язані з неправильним використанням "несправжніх друзів перекладача", притаманні не тільки людям, які починають вивчати іноземні мови та перекладати, але і досить досвідченим спеціалістам, через що виникає багато семантичних калюк і трапляються випадки порушення лексичної сполучуваності та стилістичної відповідності не тільки в процесі перекладу, але і при користуванні рідною мовою.

Вплив "несправжніх друзів перекладача" на переклад науково-технічних текстів може викликати дуже вагомий непорозуміння, тому користування двомовними, термінологічними, стилістичними словниками, словниками реалій, словниками "несправжніх друзів перекладача" та іншими довідниками є не тільки бажаним, але і необхідним в процесі перекладу науково-технічної літератури.

З метою позбавлення проблематики перекладу "несправжніх друзів перекладача" протягом останніх років все актуальнішими стають тенденції до зближення значень міжнародних термінів та поступове подолання семантичних розбіжностей. Міжнародна Організація Стандартів (ISO) розробила спеціальний документ - International Unification of Concepts and Terms, в якому зазначається необхідність надання технічним та науковим термінам однакового значення в усіх мовах для полегшення комунікації та збільшення контактів у сферах науково-технічної діяльності. Тому, хоча і не можливо остаточно позбутися "несправжніх друзів перекладача" через усталеність деяких термінів у терміносис-темах багатьох галузей науки і техніки в різних мовах, будувати нові терміни з оглядом на цю проблему цілком реально.

Завдання та питання для самоконтролю

1. Що таке "мовні паралелі" та які причини їх виникнення?
2. Чим відрізняються псевдоінтернаціоналізми від інтернаціоналізмів?
3. На які дві групи можна умовно поділити "несправжніх друзів перекладача"? Наведіть власні приклади з кожної групи.
4. Вкажіть основні причини незбіжності значень у парах "несправжніх друзів перекладача". Що треба мати на увазі перекладачу під час роботи з такими лексичними одиницями?

5. Вкажіть значення наступних англійських словосполучень, в яких використовуються "несправжні друзі перекладача": *banking officers, public debt, interest rate, legal matters, accurate data, title and position.*

6. Вкажіть значення наступних німецьких словосполучень, в яких використовуються "несправжні друзі перекладача": *das Bild eines alten Akademikers, als Mannequin arbeiten, reguläre Worte sagen, in Robe gekleidet sein, souverän handeln, figurale Fassade.*

1.1. Wissenschaftssprachliche grammatische Strukturen

Struktur	Beispiel	Umformung
Aktiv <=> Passiv	Viele Jugendliche nutzen neue Medien.	Neue Medien werden von vielen Jugendlichen genutzt.
Passiv <=> Passivumformungen	Neue Medien müssen / können / sollen kritisch genutzt werden.	Sein + zu + Infinitiv Adjektiv + bar (nur bei können) Sich lassen (nur bei können) Zu + Part. I
Nominalphrasen <=> Verbalphrasen	Perfektionierung neuer Medien.	Man perfektioniert neue Medien.
Angaben <=> Angabesätze	Temporal: bei, während, nach, vor, bis zu, seit, sofort nach Kausal: wegen, aufgrund, aus, infolge Konzessiv: trotz Final: zu, zwecks Konditional: bei, im Falle Proportional: entsprechend, je nach Modal: durch, ohne, anstatt, anstelle	Wenn, als, nachdem, solange, bevor, bis, seitdem, sobald Weil, da Obgleich, obschon, obwohl Damit, um ... zu + Infinitiv Wenn, falls Je... (desto) Indem, dadurch, dass ohne dass, ohne zu (+ Inf.), anstatt dass anstatt zu (+ Inf.)
Partizip I <=> Relativsatz	... das laufende Gerät...	Das Gerät, das läuft
Partizip II <=> Relativsatz	... das entwickelte Gerät	Das Gerät, das entwickelt wurde
Modales Partizip <=> Umformungen	Noch zu klärende Frage	Zu + sein (ist zu klären) Müssen/sollen/können + Passiv (muss geklärt werden)

Modalverben Umschreibungen	<=> können dürfen wollen mögen müssen sollen	Fähig sein, in der Lage sein ... Es ist erlaubt / gestattet ... Die Absicht / Intention haben Den Wunsch haben, wünschen Gezwungen / verpflichtet sein Auftrag haben, beauftragt sein
Modalverben + Infinitiv Aktiv < = > Umschreibung: „haben + zu + Inf.“	... muss erfüllen	... hat zu erfüllen
Modalverben + Infinitiv Passiv < = > Umschreibungen: 1. „sein + zu + Inf.“ 2. Modales Partizip	1. muss geklärt werden	1. ist zu klären 2. Noch zu klärende Frage

II. PASSIVERSATZFORMEN

Das Passiv kann durch andere Ausdrucksmittel ersetzt werden:

1. Man + Vollverb <i>Man trinkt</i> Bier in Deutschland.	Eingliedriges Passiv Bier <i>wird</i> in Deutschland <i>getrunken</i> .
2. sein + zu + Infinitiv Gymnastik <i>ist zu machen</i> . Diese Sterne <i>sind</i> im August <i>zu beobachten</i> .	müssen (können + Infinitiv Passiv) Gymnastik <i>muss gemacht werden</i> . Diese Sterne <i>können</i> im August <i>beobachtet werden</i> .
3. sich lassen + Infinitiv Die Uhr <i>lässt sich</i> nicht <i>aufziehen</i> .	können + Infinitiv Passiv Die Uhr <i>kann</i> nicht <i>aufgezogen werden</i> .
4. bestimmte Funktionsverben Nicht abgeholte <i>Fundsachen kommen zu Versteigerung</i> .	Passiv Nicht abgeholte Fundsachen <i>werden</i> in der Versteigerung <i>verkauft</i> .
5. sein + Adjektiv mit dem Suffix -bar/ -lich (lesbar, unbestreitbar) Dieser Text <i>ist</i> nicht <i>lesbar</i> . Das Material ist <i>unzerbrechlich</i> .	können + Infinitiv Passiv Der Text <i>kann</i> nicht <i>gelesen werden</i> . Das Material <i>kann</i> nicht <i>zerbrochen werden</i> .
6. Das Akkusativobjekt des Aktivsatzes wird das Subjekt des Passivsatzes	
Die Ärztin <i>untersucht den Patienten</i> vor der Operation.	<i>Der Patient wird</i> vor der Operation (von der Ärztin) <i>untersucht</i> .
7. wollen + Infinitiv Man <i>will</i> den Park <i>erweitern</i> .	sollen + Infinitiv Passiv Der Park <i>soll erweitert werden</i> .

1. a) Schreiben Sie den Text neu. Ersetzen Sie Passiv durch Aktiv. Übersetzen Sie ihn ins Ukrainische.

„Eine neue Methode zur Diagnostizierung des Myokard-Infarkts mit Hilfe von Blutfermenten ist von Medizinern entwickelt worden. Ein führender Internist erklärte dazu auf einer Plenartagung der kardiologischen Gesellschaft in Kischinjaw, dass zusätzlich zum Elektrokardiogramm Menge und Aktivität von Blutfermenten festgestellt werden, Das ermögliche es, den Myokard-Infarkt selbst bei atypischen Fällen, insbesondere bei älteren Menschen, mit Sicherheit zu diagnostizieren.

Zur Auswertung der Meßdaten werden Computer eingesetzt. Zu diesem Zweck wurde eine mathematische Methode zur Mengenanalyse der Fermente entwickelt. Die Analyseergebnisse werden auf einem Lochstreifen festgehalten.“

b) Schreiben Sie den Text neu. Gebrauchen Sie dabei Passiversatzformen.

2. Bilden Sie Adjektive mit –„bar“.

Was ist das?

1. Wasser, das getrunken werden kann, ist
2. Früchte, die gegessen werden können, sind
3. Stoff, der sich leicht waschen lässt, ist
4. Preise, die nicht zu bezahlen sind, sind
5. Eine Idee, die gebraucht werden kann, ist eine
6. Eine Farbe, die nicht zu definieren ist, ist eine

3. Bilden Sie Adjektive mit –„lich“. drückt in Bildungen mit Verben (Verbstämmen) aus, dass mit der beschriebenen Person oder Sache etw. gemacht werden kann

Was ist das?

1. Eine Schrift, die nicht gelesen werden kann, ist
2. Material, das leicht zu zerbrechen ist, ist
3. Ein Produkt, das sich nicht verkaufen lässt, ist ein
4. Ein Text, der gut verstanden werden kann, ist ein
5. Ein Fehler, der nicht zu verzeihen ist, ist ein
6. Leichtsinn, der nicht verantwortet werden kann, ist

III. NOMINALSTIL – VERBALSTIL

(Кияк Т.Р., Науменко А.М., Огуй О.Д., № 2, стор., № 2, стор.335, № 2, стор.337, № 2, стор.339, № 1, стор. 341-346, № 3, стор.349, № 1, стор.351, № 1, стор.354, № 1, стор.355, № 2, стор.358, № 2, стор.361, № 1, стор.365, № 1, стор.367, № 11, стор.375; стор. 327-377 (тільки теорія)

Im Nominalstil überwiegen nominale Ausdrücke, d.h. Substantive, oft mit Attributen oder als Zusammensetzungen. Die Substantive sind die Bedeutungsträger, während die Verben wenig Eigenbedeutung haben. Im Verbalstil dagegen sind Verben und Substantive angemessen verteilt, die Verben haben eine starke

Eigenbedeutung. Der abstrakter wirkende Nominalstil wird vor allem in der Fach- und Wissenschaftssprache und in den Medien verwendet, während in erzählenden Texten und in Unterhaltungen der lebendigere Verbalstil bevorzugt wird.

Verbale Ausdrücke können in nominale Ausdrücke umgeformt, d.h. nominalisiert werden, indem Verben oder Adjektive zu Substantiven umgeformt werden: z.B.:

1. *Man **ist** zu Kompromissen **bereit**.*
*die **Bereitschaft** zu Kompromissen/ **Kompromissbereitschaft***
2. *Man begrüßt **die Delegierten**.*
***Die Delegierten** werden begrüßt,
die **Begrüßung der Delegierten***

Bei der Nominalisierung transitiver Verben wird das Akkusativobjekt des Aktivsatzes bzw. das Subjekt des Passivsatzes zum Genitivattribut des nominalen Ausdrucks: z.B.:

1. *Man begrüßt **die Delegierten**.*
***Die Delegierten** werden begrüßt,
die **Begrüßung der Delegierten***

Der „Täter“ oder Urheber wird im nominalen Ausdruck immer mit *durch* angeschlossen: z.B.:

1. ***Der Parteivorsitzende** begrüßt die Delegierten.*
*Die Delegierten werden **vom Parteivorsitzenden** begrüßt.
die **Begrüßung der Delegierten durch den Parteivorsitzenden***

Bei der Nominalisierung intransitiver und reflexiver Verben wird das Subjekt des Aktivsatzes zum Genitivattribut: z.B.:

1. ***Die Delegierten** reisen zum Parteitag an.*
*die **Anreise der Delegierten zum Parteitag***

Präpositionalobjekte werden zu Präpositionalattributen: z.B.:

1. *Die Partei diskutiert **über die Änderung des Parteiprogramms**.*
*die **Diskussion der Partei über die Änderung des Parteiprogramms***

Dativobjekte werden zu Präpositionalattributen: z.B.:

1. *Der Parteivorsitzende dankt **dem Parteivorstand**.*
*der **Dank des Parteivorsitzenden an den Parteivorstand***

ebenso manche Akkusativobjekte (z. B. *achten* → *die Achtung vor*; *bewundern* → *die Bewunderung für*; *fordern* → *die Forderung nach*; *suchen* → *die Suche nach*; *wünschen* → *der Wunsch nach*): z.B.:

1. *Die Delegierten wünschen **eine Abstimmung**.*
*der **Wunsch der Delegierten nach einer Abstimmung***

Auch Modalverben werden nominalisiert (z. B. müssen → *Pflicht*, wollen → *Absicht*, können → *Fähigkeit/Vermögen*, dürfen → *Erlaubnis*): z.B.:

1. *Der Generalsekretär kann sich durchsetzen.*
das Durchsetzungsvermögen des Generalsekretärs

Bei der Nominalisierung fester Verb-Substantiv-Verbindungen entfällt das Verb: z.B.:

1. *Das Parteiprogramm erfährt eine Korrektur.*
die Korrektur des Parteiprogramms

Adverbien werden zu Adjektiven: z.B.:

1. *Die Delegierten arbeiten konstruktiv zusammen.*
die konstruktive Zusammenarbeit der Delegierten

Personalpronomen zu Possessivpronomen: z.B.:

1. *Sie werden freundlich verabschiedet,*
ihre freundliche Verabschiedung

Präpositionalangaben (z.B. Temporal- oder Lokalangaben) werden unverändert als Präpositio-nalattribute übernommen. Da Substantive ohne Artikel, Pronomen oder Adjektiv keinen Genitiv ausdrücken können, bilden sie statt des Genitivattributs einen Ersatzgenitiv mit *von*. Einem verbalen Ausdruck kann ein Substantiv in Form eines substantivierten Infinitivs entsprechen. Dies ist vor allem dann der Fall, wenn es kein entsprechendes Substantiv gibt, z. B.: *Der Parteivorsitzende trifft ein.* → das *Eintreffen des Parteivorsitzenden*: z.B.:

1. *Im Saal werden Unterlagen verteilt,*
die Verteilung/das Verteilen von Unterlagen im Saal

Manchmal ist es möglich, den verbalen Ausdruck durch ein zusammengesetztes Substantiv zu ersetzen: z.B.:

1. *Der Generalsekretär kann sich durchsetzen.*
2. *das Durchsetzungsvermögen des Generalsekretärs*
3. *Man ist zu Kompromissen bereit.*
die Bereitschaft zu Kompromissen/ Kompromissbereitschaft

Übersicht über die wichtigsten Konjunktionen, Adverbien und Präpositionen, die bei Verbalisierung / Nominalisierung gebraucht werden.

Viele Umformungen bei den Lückentexten beziehen sich auf die in Beispielen anführenden grammatischen Strukturen.

	Konjunktionen	Adverbien	Präpositionen
Kausalsatz	weil; da; zumal; denn	deshalb; deswegen; daher; aus diesem Grund	wegen G; auf Grund/ aufgrund G; auf Grund/aufgrund von D; aus D; vor D mangels G

z.B.: *Herzinfarkte häufen sich morgens, weil sich der Blutdruck um diese Zeit erhöht.*

Aufgrund einer Erhöhung des Blutdrucks häufen sich morgens Herzinfarkte.

Morgens erhöht sich der Blutdruck, sodass sich Herzinfarkte häufen.

Morgens erhöht sich der Blutdruck. Aus diesem Grund häufen sich Herzinfarkte.

Finalsatz	damit; um...zu	dazu; dafür	zu D; für A; zwecks G
------------------	----------------	-------------	-----------------------

z.B.: *Wir schreiben lieber einen Brief, um Nähe zu vermeiden.*

Zur Vermeidung von Nähe schreiben wir lieber einen Brief.

Konzessivsatz	obwohl; obgleich	trotzdem; dennoch;	trotz G; ungeachtet G
	zwar... aber	allerdings	
	auch wenn;		auch bei D;
	selbst wenn		selbst bei D

z.B.: *Obwohl strenger kontrolliert wird, werden Sportler weiter verbotene Mittel nehmen.*

Trotz strengerer Kontrollen werden Sportler weiter verbotene Mittel nehmen.

Konsequenzsatz	..., so dass; so ..., dass	infolgedessen; folglich;	infolge G/
		deshalb; deswegen; daher	infolge von D

z. B.: *Sie fühlte sich so schlecht, dass sie den Arzt anrufen musste.*

Sie fühlte sich schlecht, so dass sie den Arzt anrufen musste

Sie fühlte sich schlecht, deswegen musste sie den Arzt anrufen.

Infolge Unwohlseines musste sie den Arzt anrufen.

Konditionalsatz	wenn; falls; sofern;		bei D; mit D; durch A;
	im Falle, dass;		unter D; im Falle G/
	vorausgesetzt, (dass)		im Falle von D
	es sei denn, (dass)	sonst; andernfalls	ohne A

z.B.: *Wenn Dopingpräparate verwendet werden, kann die Ausdauer gesteigert werden.*

Werden Dopingpräparate verwendet, kann die Ausdauer gesteigert werden.

Bei Verwendung von Dopingpräparaten kann die Ausdauer gesteigert werden.

Modalsatz	indem; dadurch, dass	dadurch; damit; dabei	durch A; mit D; unter A; mittels G
	ohne dass; ohne... zu		ohne A
	(an)statt dass; (an)statt...zu	statt dessen	(an)statt G
	wie; als		nach D; entsprechend D laut G/D; gemäß D; zufolge G/D

	je...desto/um so		bei D; mit D; durch A; unter D
	je nachdem		entsprechend D; gemäß D
<p>z.B.: <i>Ich erweitere meinen Wortschatz, indem ich Wörter im Zusammenhang lerne.</i> <i>Ich erweitere meinen Wortschatz dadurch, dass ich Wörter im Zusammenhang lerne.</i> <i>Ich erweitere meinen Wortschatz durch das Erlernen von neuen Wörtern</i></p> <p><i>Je schwächer das Herz ist, desto schwierig ist eine Operation.</i> <i>Beim schwachen Herzen ist die Operation schwierig.</i></p>			
Temporalsatz	während; solange	währenddessen; solange	während G; zeit G
	als; wenn	damals; da	bei D; in D; mit D; auf D/A
	sooft; immer wenn		bei jedem D
	nachdem; sobald; sowie	dann; danach; daraufhin	nach D; gleich nach D
	seitdem; seit	seitdem; seither	seit D
	bis	bis dahin	bis D; bis zu D
	bevor; ehe	davor; vorher; zuvor	vor D
<p>z.B.: <i>Nachdem Gutenberg bewegliche Lettern erfunden hatte, konnten Bücher schneller vervielfältigt werden.</i> <i>Nach (der) Erfindung beweglicher Lettern (durch Gutenberg) konnten Bücher schneller vervielfältigt werden.</i></p> <p><i>Als sich der Druck verbilligte, kauften immer mehr Menschen Bücher.</i> <i>Mit der Verbilligung des Drucks kauften immer mehr Menschen Bücher.</i></p>			
Infinitiv- konstruktionen	dass	... zu + Infinitiv	
<p>z.B.: <i>Wissenschaftler hoffen, dass bald ein Medikament gegen AIDS entwickelt werden kann.</i> <i>Wissenschaftler hoffen, schon bald ein Medikament gegen AIDS entwickeln zu können.</i></p>			

1. Übersetzen Sie die illustrativen Texte. Formen Sie den ersten Text in den Verbalstil und den zweiten in den Nominalstil.

Computer

(1) Computer war ursprünglich die Bezeichnung für einen maschinellen Rechner. Heute ist das Wort fast ausschließlich Synonym für ein System von Geräten zur Behandlung umfangreicher Aufgaben der Datenverarbeitung. Die fort-

schreitende Miniaturisierung und die Entwicklung von Mikrocomputern führt zu einer Vielzahl von kleineren Computertypen. Neben programmierbaren Taschenrechnern finden vor allem mit Tastatur, Mikroprozessor-Zentraleinheit und Speicher ausgerüstete Heimcomputer Verwendung. Die Speicherkapazität wird durch den Einsatz von floppy disks beträchtlich erhöht.

(Aus: Meyers Lexikon, Mannheim, Wien, Zürich 1987)

(2) Das menschliche Erinnerungsvermögen ist begrenzt. Könntet ihr alles im Kopf behalten, würdet ihr bei Prüfungen immer mit „sehr gut“ abschneiden, stimmt's? Der Computer dagegen hat ein ganz unmenschlich gutes Gedächtnis. Er kann nicht nur eingegebene Daten im Gedächtnis behalten, sondern vermag auch noch logische Vorgänge wie Ordnen und Einteilen mit großer Geschwindigkeit durchzuführen. Das ist seine Stärke. Das kommt daher, dass er zahllose Speicherplätze - vergleichbar mit Schubladen - hat, die alle ihre eigene Platznummer haben. Wenn man befiehlt: nimm die Daten von Platz Nummer 4126, so kann er sie sofort herausholen und das Resultat auf Papier drucken oder auf einem Bildschirm zeigen.

(Aus: Computer - Was ist das? IBM Stuttgart 1975)

2. Schreiben Sie den Text neu, indem Sie statt der kursiv gesetzten Konjunktionen und Adverbien Präpositionen verwenden und umgekehrt. (Übung zu den Temporalsätzen)

Jean-Franc, ois Champollion - der Erforscher der Hieroglyphen (1790-1832 in Frankreich)

Bevor Jean-Francois Champollion geboren wurde, war seinen Eltern ein Wunderknabe prophezeit worden. Seine Begabung zeigte sich schon ***in*** seiner Kindheit. Er konnte einen Text ***nach*** nur einmaligem Hören wörtlich wiederholen. Und noch ***vor*** dem Schuleintritt fand er ganz allein die Bedeutung der Silben und Buchstaben heraus. ***Als*** Champollion in Grenoble zur Schule ging, interessierte er sich für Hieroglyphen. Er wurde Mitglied der Akademie in Grenoble, ***damals*** war er 16 Jahre alt. ***Vor*** seiner Abreise nach Paris, wo er studieren wollte, hielt er in der Akademie eine Abschiedsrede mit dem Titel „Ägypten unter den Pharaonen“*. Er kehrte, ***als*** er 19 Jahre alt war, als Professor nach Grenoble zurück. ***Während*** seiner Lehrtätigkeit als Professor schrieb er politische Lieder gegen die vom Königsthron vertriebenen Bourbonen**. Sie kehrten auf den Königsthron zurück, ***daraufhin*** wurde er nach Italien verbannt. ***Während*** er verbannt war, konnte sich Champollion mit dem Problem der Hieroglyphen beschäftigen. ***Nach*** seiner Begnadigung kehrte er 1821 nach Paris zurück. ***Bis zur*** Entzifferung der in Hieroglyphen überlieferten Namen Kleopatra, Ptolemäus und Xerxes verging dann noch ein weiteres Jahr. Zwei Jahre ***nach*** der Entschlüsselung dieser Namen veröffentlichte Champollion sein Buch „Abriss des hieroglyphischen Systems“. Die Kenntnis der koptischen*** Sprache war ihm ***bei*** der Erforschung der Hieroglyphen von Nutzen. ***Während*** er sich mit der alten Hieroglyphensprache beschäftigte, gelang es ihm auch, in ihre grammatischen Strukturen vorzudringen. Er hatte Aufsehen erregende Erfolge, ***da-***

nach reiste er - zum ersten und letzten Mal in seinem Leben - in das Land der Pharaonen. **Nach** einem einjährigen Aufenthalt in Ägypten wurde er Professor für Ägyptische Altertumforschung in Paris. Es verging nur noch ein Jahr, **bis** er starb. **Zeit** seines Lebens hat er sich mit dem ägyptischen Altertum beschäftigt.

*Pharaonen = die Könige im alten Ägypten

**Bourbonen = französisches Königsgeschlecht

***koptische Sprache = im 3. Jh. entstandene Sprache der Kopten (= christliche Nachkommen der alten Ägypter)

3. Schreiben Sie den Text neu, indem Sie statt der kursiv gesetzten Konjunktionen und Adverbien Präpositionen verwenden und umgekehrt.

Endoskopische Chirurgie - Chirurgie ohne Schnitt

Heute verlaufen viele chirurgische Eingriffe **dank** präziserer Instrumente unblutiger. Früher ließ sich der Krankheitsherd **mangels** geeigneter diagnostischer Möglichkeiten nicht genau lokalisieren. Daher musste man **bei** Operationen größere Schnitte als heute machen, d.h., heute kommt man **wegen** der genauen Diagnostizierbarkeit von Krankheiten mit kleineren Schnitten aus. Aber auch schon kleinere Öffnungen, z. B. der Bauchwand, vergrößern das Risiko postoperativer Verwachsungen **aufgrund** der Verletzung der Bauchhöhle beim Operieren.

Bislang wandte man die endoskopische Chirurgie vorwiegend bei kleineren Operationen an, also beispielsweise **bei** der Entfernung von Blinddärmen. Heute werden aber auch schwierigere Operationen **mittels** endoskopischer Instrumente durchgeführt. **Wenn** man z.B. die Bauchhöhle endoskopisch operiert, wird die Bauchwand meist in der Nabelgrube mit einem zehn Millimeter weiten Rohr durchbohrt. **Um** solche Eingriffe durchführen **zu** können wurden spezielle Instrumente entwickelt. Sie müssen **für** die Einführung durch das schmale Operationsrohr zierlich beschaffen sein. **Um** Schlingen und Knoten auszuführen benötigt man kleine Scheren, Zangen usw. **Infolge** der geringen Strapazen bei endoskopischen Operationen können die Patienten rascher aus dem Krankenhaus entlassen werden. Und **dadurch, dass** die Krankenhausaufenthalte kürzer sind, sparen die Krankenkassen eine Menge Geld. Die endoskopischen Eingriffe haben viele Vorteile; **dennoch** wenden viele Ärzte die Technik der Endoskopie nicht an.

IV. DAS ERWEITERTE ATTRIBUT

(Кияк Т.Р., Науменко А.М., Огуй О.Д., стор. 290-293)

Es gibt zwei Partizipien: Partizip Präsens (Partizip I): *führend, reißend* (= Infinitiv + *-d*) und Partizip Perfekt (Partizip II): *beachtet, gebracht* (**ge-** + **t** bei schwachen und gemischten Verben); *getragen, ertrunken* (**ge-** + **-en** bei starken Verben).

Partizipien können Attribute sein und wie Adjektive vor Substantiven stehen. Solche Partizipialattribute werden wie Adjektive dekliniert. Partizipialattribute können erweitert werden. Diese Erweiterungen stehen zwischen Artikel und

Partizipialattribut, manchmal allerdings fehlt der Artikel. Diese erweiterten Partizipialattribute werden vor allem in der Schriftsprache gebraucht. Zwischen dem Partizipialattribut und dem dazugehörigen Substantiv können weitere Adjektive stehen.

Rechts vom Substantiv können weitere Attribute stehen, z. B. Genitiv- oder Präpositionalattribute.

z.B.: der *im Auto sitzende* Junge -> Der Junge sitzt im Auto.
der *in den Neckar rollende* Wagen
der *zu Hilfe eilende* Fährmann
der *von dem Auto in den Neckar gerissene* Fährmann
der *einige Stunden später vom Rettungsdienst geborgene* Wagen
der *seitdem verschwundene* Junge

Das Partizip I der transitiven (1), intransitiven (2) und reflexiven (3) Verben bezeichnet andauernde aktivische Vorgänge, die gleichzeitig mit dem finiten Verb sind. Das Partizip I reflexiver Verben wird mit Reflexivpronomen gebraucht,

z.B.: (1) *Das den Verkehr **blockierende** Flugzeug zieht (zog) viele Schaulustige an.*

(= *Das Flugzeug, das den Verkehr blockiert (blockierte), zieht (zog) viele Schaulustige an.*)

(2) *Der nur zäh **fließende** und immer wieder stockende Verkehr kommt (kam) ganz zum Erliegen.*

(= *Der Verkehr, der nur zäh fließt (floss) und immer wieder stockt (stockte), kommt (kam) ganz zum Erliegen.*)

(3) *Die sich um das Flugzeug **versammelnde** Menge der Schaulustigen wächst (wuchs) von Minute zu Minute.*

(= *Die Menge der Schaulustigen, die sich um das Flugzeug versammelt (versammelte), wächst (wuchs) von Minute zu Minute.*)

Das Partizip II der transitiven Verben bezeichnet im Allgemeinen abgeschlossene passivische Vorgänge, die vorzeitig (= Vorgangspassiv) bzw. gleichzeitig (= Zustandspassiv) sind,

z.B.: *Der Pilot freute sich über die **glücklich beendete** Landung.*

Das Partizip II der intransitiven Verben mit *sein* im Perfekt bezeichnet im Allgemeinen abgeschlossene aktivische Vorgänge, die vorzeitig sind; allerdings können nur solche Verben als Partizip II attributiv gebraucht werden, die Anfang und Ende eines Vorgangs angeben (*die eingetroffene Polizei*; mit Zielangabe: *die zum Unfallort gefahrene Polizei*; 'die gefahrene Polizei).

Das Partizip II der intransitiven Verben mit *haben* im Perfekt kann nicht attributiv gebraucht werden (**der zugenommene Flugverkehr*).

Das Partizip II der reflexiven Verben bezeichnet aktivische Vorgänge, die als reflexive Verbform - je nach Verb - vorzeitig (1a) oder gleichzeitig (1b), als Zustandsreflexiv aber immer gleichzeitig (1a) (1b) sind. Allerdings können nur solche reflexiven Verben als Partizip II attributiv gebraucht werden, die ein Zustandsreflexiv bilden (*der spezialisierte Pilot; *der beeilte Pilot*). Bei attributiv gebrauchtem Partizip II entfällt das Reflexivpronomen,

z.B.: (1a) *Der auf Krankentransporte spezialisierte Pilot ist (war) ein begeisterter Flieger. (= Der Pilot, der sich auf Krankentransporte spezialisiert hat / der auf Krankentransporte spezialisiert ist (der sich ... spezialisiert hatte / der ... spezialisiert war), ist (war) ein begeisterter Flieger.)*

(1b) *Die empörten Autofahrer beschimpfen (beschimpften) den Piloten. (= Die Autofahrer, die sich empören / die empört sind (die sich empörten / die empört waren), beschimpfen (beschimpften) den Piloten.)*

Das Partizip I kann - meist in Verbindung mit einer Temporalangabe - auch vorzeitig sein,

z.B.: *Viele früher nur mit großer Angst fliegende Passagiere besteigen Flugzeuge heute unbeschwert.*

(= *Viele Passagiere, die früher nur mit großer Angst geflogen sind, besteigen Flugzeuge heute unbeschwert.*)

Bei nicht abgeschlossenen, sich oft/immer wiederholenden Vorgängen, die bis in die Gegenwart reichen, steht Präsens,

z.B.: *Der die Atmosphäre stark belastende Flugverkehr hat um 1920 eingesetzt.*

(= *Der Flugverkehr, der die Atmosphäre stark belastet, hat um 1920 eingesetzt.*)

Das Partizip II kann bei nicht abgeschlossenen, sich oft/immer wiederholenden Vorgängen auch gleichzeitig sein,

z.B.: *Die schon in den 70er Jahren (immer wieder) geäußerte Kritik am Flugverkehr wurde damals nicht ernst genommen. (= Die Kritik am Flugverkehr, die schon in den 70er Jahren (immer wieder) geäußert wurde, wurde damals nicht ernst genommen.)*

Reichen diese Vorgänge bis in die Gegenwart, steht Präsens,

z.B.: *Die seit Jahrtausenden von den Menschen rücksichtslos ausgebeutete Natur ist aus dem Gleichgewicht geraten. (= Die Natur, die seit Jahrtausenden von den Menschen rücksichtslos ausgebeutet wird, ist aus dem Gleichgewicht geraten.)*

Es gibt Partizipien, die ihren Verbcharakter verloren haben und zu Adjektiven geworden sind, von einigen gibt es das zugrunde liegende bedeutungsgleiche Verb gar nicht mehr (z.B. *bekannt, berühmt, dringend, entlegen, spannend, willkommen*). Ihren Adjektivcharakter erkennt man daran, dass sie durch Adverbien ergänzt (*ganz*

entlegen, sehr bekannt) und gesteigert werden können (*dringend / dringender / am dringendsten*). Diese sogenannten adjektivischen Partizipien werden nicht verbal, sondern wie Adjektive mit *sein* aufgelöst:

z.B.: *Es gibt besonders beliebte Flugrouten.*

Es gibt Flugrouten, die besonders beliebt sind.

Bei zusammengesetzten Partizipien steckt die Erweiterung des Partizips im Bestimmungswort,

z.B.: *Ein abendfüllendes Programm ist ein Programm, das den Abend füllt.*

Ein computergesteuertes Verkehrssystem ist ein Verkehrssystem, das von Computern gesteuert wird. Eine hochgestellte Persönlichkeit ist eine Persönlichkeit in einer hohen Stellung/Position.

Bei der Umwandlung eines Relativsatzes in ein (erweitertes) Partizipialattribut entfällt das Relativpronomen. Das finite Verb wird zum Partizip bzw. II und tritt als Partizipialattribut (= Linksattribut) vor das Substantiv. *sein* als Vollverb entfällt,

z.B.: *Nomaden sind Völker, die in Savannen, Steppen oder Wüsten umherziehen. Nomaden sind in Savannen, Steppen oder Wüsten umherziehende Völker.*

Nomaden sind Völker, die von sesshaften Völkern meist gemieden werden.

Nomaden sind von sesshaften Völkern meist gemiedene Völker.

Nomaden leben in Stammesverbänden, die recht klein sind.

Nomaden leben in recht kleinen Stammesverbänden.

Ein Relativsatz mit Relativpronomen im Akkusativ kann erst nach einer Transformation ins Passiv Attribut eines Bezugswortes werden. Ein auf diese Weise gebildetes Attribut ist immer ein Partizip Perfekt. Das Subjekt des Relativsatzes kann mit *von* bzw. *durch* angeschlossen werden.

z.B.: *Der Verkehr, den alle als problematisch empfinden, nimmt weiter zu. (= Der Verkehr, der (von allen) als problematisch empfunden wird, nimmt weiter zu.) Der (von allen) als problematisch empfundene Verkehr nimmt weiter zu.*

1. Formen Sie die Relativsätze in Attribute um.

Der Umweltdenker Frederic Vester

1. Das Verkehrskonzept, das Vester entwickelt hat, plädiert für andere Autos und für einen anderen Einsatz der Autos.

2. Die Studie Vesters über den Verkehr der Zukunft, die ein deutscher Automobilhersteller in Auftrag gab, beschäftigt sich auch mit gegenwärtigen Verkehrsproblemen.

3. Die Studie, die der Auftraggeber zwei Jahre lang geheim hielt, erregte nach ihrer Veröffentlichung großes Aufsehen.

4. An der Studie, die Vester 1991 als Buch herausgab, haben die Automanager keine Freude.

5. In seinem Buch stellt der Autor, den viele für zu radikal halten, den Autoverkehr in Frage.

6. Die Technik, die mit Mensch und Umwelt nicht im Einklang steht, muss nach Vesters Meinung neu überdacht werden.

7. Das überlieferte Verkehrskonzept, das die Automobilindustrie bisher nicht aufgegeben hat, ist überholt.

8. Der Mensch, der die Folgewirkungen seines Handelns missachtet, zerstört die natürlichen Lebensgrundlagen.

9. Beim Autofahren, das Vester „abenteuerlich unwirtschaftlich“ nennt, gehen 95 Prozent der investierten Energie für Reibung, Wärme und Abgase und die Fortbewegung des Leergewichts verloren.

10. Unsere Autos, die täglich tausendfach von den Fließbändern rollen, sind nach Vesters Urteil technische Fossilien.

11. Verbesserungen wie der Drei-Wege-Katalysator, den Vester nur als „vorübergehende Notlösung“ akzeptiert, sind keine ausreichenden Umweltschutzmaßnahmen.

12. Außerdem braucht das Auto, das er als „Relikt des vorigen Jahrhunderts“ bezeichnet, zu viel Park- und Strafenraum.

13. Das Auto, das schon den gegenwärtigen Verkehrsbedürfnissen nicht gerecht wird, ist erst recht nicht für die Zukunft geeignet.

14. Natürlich beurteilt die Automobilindustrie, die Vester heftig kritisiert, das alles ganz anders.

15. Die Alternative, die Vester vorschlägt, besteht nicht in der Abschaffung der Autos.

2. Formen Sie die (erweiterten) Attribute in Relativsätze um.

Was im Knoblauch wirklich steckt - Wissenschaft bestätigt Volksmedizin

Nach einer vor kurzem **veröffentlichten** Studie hat Knoblauch eine **blutgeringungshemmende** Wirkung. Schon an der ihm in Sagen **zugeschriebenen** Abwehrwirkung gegen Vampire erkennt man, dass der Knoblauch nicht nur ein Nahrungsmittel, sondern ein Mythos ist. Die Volksmedizin erkennt ihm **blutverdünnende** und **lebensverlängernde** Eigenschaften zu. Chemiker und Physiologen in den USA und in der Bundesrepublik haben nun die dahinter **stehende** medizinische Realität sichtbar gemacht. Schon vor rund einem Jahrzehnt war erstmals beobachtet worden, dass chemisch **gewonnener** Knoblauchextrakt die Verklumpung der Blutplättchen (Thrombozyten) verhindert. Bei Herzoperationen an Tieren konnte das normalerweise zur Gerinnungsverhinderung **verwendete** Arzneimittel durch einen aus Knoblauch **isolierten** Wirkstoff (Ajoen) ersetzt werden. Offenbar hat man mit diesem Stoff ein noch weiterhin auf seine Wirkung zu **testendes** medizinisches „Werkzeug“ gefunden. Bei der Gerinnungshemmung greift das Ajoen in einen auch die Zellteilung **regulierenden** biochemischen Zyklus ein. Denn Ajoen hat schon in minimalen Dosen eine die Zellteilung **hemmende** und somit vielleicht krebsartige Wucherungen **stoppende** Wirkung. Diese von der Wissenschaft bislang **erforschten** Zusammenhänge lassen hoffen, dass mit dem

Knoblauch-Wirkstoff eine gegen bösartige Wucherungen *einzusetzende* biologische Substanz gefunden worden ist.

(Nach: Harald Steiner: Was im Knoblauch wirklich steckt. RNZ vom 24.4.1989)

3. Formen Sie die Attribute in Relativsätze und die Relativsätze in Attribute um.

Suche nach den Krebsursachen

Nach einer Umfrage fühlen sich 85 Prozent der Bundesbürger durch die Vergiftung von Wasser, Luft und Boden, *die* ständig zunimmt, in ihrer Gesundheit bedroht. Die in diesem Zusammenhang häufig *genannten* Umweltchemikalien sind für diese Menschen die Ursache der Krebserkrankungen. Nach langjähriger Forschungsarbeit verstehen Wissenschaftler jetzt besser, was Substanzen sind, *die* Krebs erregen. Die Forscher konnten beweisen, dass die Karzinome, *die* durch die Umwelt bedingt sind (= umwelt...), nur zwei Prozent aller Krebserkrankungen ausmachen. Auch die häufig als Ursache für Krebs *angeführten* Nahrungsmittelzusätze und Haushaltschemikalien sind nur mit weniger als einem Prozent an der Entstehung von Krebs beteiligt. Dagegen sind zwei Drittel aller in unserer Wohlstandsbevölkerung zu *beobachtenden* Krebserkrankungen den heute üblichen Ernährungsgewohnheiten sowie dem Tabakrauchen (Überernährung 35 %, Tabak 30 %) zuzuschreiben. Überernährung und zum kleineren Teil einseitige Ernährung wirken also in einem Maße, *das* den Laien überrascht, Krebs erregend. Aus Tierversuchen weiß man, dass Nahrung mit hohem Fettgehalt *die* unbeschränkt aufgenommen wird, zu einer drastischen Erhöhung der Krebserkrankungen führt. Vorwiegend in den USA und China *durchgeführte* epidemiologische Untersuchungen bestätigen diese Beobachtungen für den Menschen. Nahrung, *die* fleisch- und fettreich ist, lässt die Krebsraten steigen. Hinzu kommt eine Vielzahl anderer teilweise schon *identifizierter* Faktoren. So weiß man beispielsweise, dass die Hitzebehandlung besonders von Fleischprodukten zur Bildung von *kanzerogenen* und *erbgutverändernden* Stoffen führt. Starkes Anbraten oder Grillen sind *beliebte*, aber *gesundheitsgefährdende* Methoden der Nahrungszubereitung. Maßnahmen; *die* Krebs vermeiden, sind nach Meinung der Forscher der größtmögliche Verzicht auf Fett, Zucker und Fleisch, auf Tabak und Alkohol sowie Zurückhaltung beim Sonnenbaden.

(Nach: Suche nach den Krebsursachen.] DIE ZEIT vom 12.9.1991)

4. Formen Sie die Attribute in Relativsätze um.

Stellenangebot

1. Die von uns *ausgeschriebene* Stelle verspricht eine vielseitige und abwechslungsreiche Tätigkeit.

2. Einer an übersichtliche Organisation *gewöhnten* und selbständig *arbeitenden* Fachkraft bieten wir einen auch hohe Ansprüche *befriedigenden* Wirkungsbereich und ein überdurchschnittlich hohes Einkommen, denn die zu *erbringende* Leistung verdient eine angemessene Bezahlung.

3. Unter unseren Angestellten herrscht ein auf langjähriger Zusammenarbeit **basierendes** Vertrauen.

4. Der Firmenleitung liegt daran, das in seiner Auswirkung auf die Arbeitsleistung nicht zu **unterschätzende** gute Betriebsklima zu erhalten.

5. Unser gut aufeinander **eingespieltes** Team arbeitet in nach modernsten Gesichtspunkten **gestalteten** und heutigen Anforderungen **entsprechenden** Räumen.

6. Die Aufsicht über die in unseren Hallen **gelagerten** Warenbestände ist eine viel Sachkenntnis **erfordernde** Tätigkeit.

7. Wir setzen die für diesen Arbeitsplatz **notwendige** Qualifikation voraus.

8. Da unserer Meinung nach nicht nur die direkt zur Herstellung von Gütern **führenden** Tätigkeiten produktiv sind, erwarten wir eine von Selbständigkeit und Kreativität **bestimmte** Arbeitsweise.

9. Ein seinen Aufgaben **gewachsener**, erfahrener Abteilungsleiter wird Ihnen bei Ihrer Tätigkeit hilfreich zur Seite stehen.

10. Wir wollen den in der engagierten Mitarbeit unserer Angestellten **begründeten** Erfolg unserer Firma kontinuierlich steigern.

11. An diesem von uns bisher **verfolgten** und weiter zu **verfolgenden** Ziel werden wir auch in Zukunft fest halten.

12. Es gilt, die in unserer Branche **anstehenden** Aufgaben und die in den nächsten Jahren **vorzunehmenden** Veränderungen mit Umsicht und Tatkraft anzugehen.

13. In naher Zukunft zu **erwartende** Marktverschiebungen werden an unsere Fantasie und Flexibilität hohe Ansprüche stellen.

14. Wenn Sie meinen diesen in der Stellenausschreibung **gestellten** Anforderungen gewachsen zu sein, reichen Sie bitte Ihre Bewerbungsunterlagen in unserem Personalbüro ein.

15. Sollten Sie noch Fragen haben, so rufen Sie unseren rund um die Uhr **besetzten** Telefondienst an.

V. UMSCHREIBUNG VON MODALVERBEN (Кияк Т.Р., Науменко А.М., Озуй О.Д. стор. 268-275)

Modalverben < = >	können	Fähig sein, in der Lage sein ...
Umschreibungen	dürfen	Es ist erlaubt / gestattet ...
	wollen	Die Absicht / Intention haben
	mögen	Den Wunsch haben, wünschen
	müssen	Gezwungen / verpflichtet sein
	sollen	Auftrag haben, beauftragt sein

z.B.: <i>Schimpansen können sich im Spiegel erkennen.</i> <i>Schimpansen sind in der Lage, sich im Spiegel zu erkennen.</i>		
Modalverben + Infinitiv Aktiv < = > Umschreibung: „haben + zu + Inf.“	... muss erfüllen	... hat zu erfüllen
z.B.: <i>Die Reisenden müssen an der Grenze Ihre Pässe vorzeigen.</i> <i>Die reisenden haben an der Grenze ihre Pässe vorzuzeigen.</i>		
Modalverben + Infinitiv Passiv < = > Umschreibung: „sein + Infinitivstamm + - bar“	können... nachgewiesen werden	sind nachweisbar
z.B.: <i>Viele Dopingmittel können nur schwer nachgewiesen werden.</i> <i>Viele Dopingmittel sind nur schwer nachweisbar.</i>		
Man muss + Infinitiv Aktiv < = > Umschreibungen: 1. „sein + zu + Inf.“	Man muss...	1. es ist zu ...
z.B.: <i>Man muss bedenken, dass es 1022 Sterne im Universum gibt.</i> <i>Es ist zu bedenken, dass es 1022 Sterne im Universum gibt.</i>		
Modalverben + Infinitiv Passiv mit einem Modalverb <=> Umschreibung: Gerundiv (Modales Partizip)		
z.B.: <i>Noch zu klärende Frage</i> (= <i>Das ist eine Aufgabe, die zu lösen ist / gelöst werden muss/soll/kann.</i>)		

5.1. Konstruktion haben/sein + zu + Infinitiv

Die Konstruktion **haben + zu + Infinitiv** drückt eine Notwendigkeit, einen Zwang oder ein Gesetz aus:

z.B: *Die Reisenden müssen an der Grenze Ihre Pässe vorzeigen.*

Die reisenden haben an der Grenze ihre Pässe vorzuzeigen.

Die Konstruktion **sein + zu + Infinitiv** drückt eine Notwendigkeit oder eine Un/möglichkeit aus:

z.B: *An der Grenze müssen die Pässe vorgezeigt werden.*

An der Grenze sind die Pässe vorzuzeigen.

Die alte Maschine kann nicht mehr repariert werden.

Die alte Maschine ist nicht mehr zu reparieren.

Aktive Sätze, die einen Zwang oder eine Notwendigkeit ausdrücken (mit dem Modalverben müssen, sollen nicht dürfen) können mit **haben + zu** gebildet werden. Entsprechende Passivsätze können mit **sein + zu** gebildet werden. Beide Aussagen sind inhaltlich gleich:

z.B: Ich **muss** die Theaterkarten **besorgen** = Ich **habe** die Theaterkarten **zu besorgen**.

Der Reisende **muss** eine Fahrkarte **besitzen** = Der Reisende **hat** eine Karte **zu besitzen**.

Ich **musste** im Juli das Abitur **machen** = Ich **hatte** im Juli das Abitur **zu machen**.

Diese Sterne **können** im August **beobachtet werden** = Diese Sterne **sind** im August **zu beobachten**.

Der Text **sollte** in 10 Minuten **gelesen werden** = Der Text **war** in 10 Minuten **zu lesen**.

Sie klingeln befehlend und oft unhöflich. Bei trennbaren Verben steht **zu** zwischen dem Verbzusatz und dem Stammverb.

Beide Konstruktionen gebraucht man meistens im Präsens und im Imperfekt.

1. Bilden Sie Sätze mit „haben“ oder „sein“ + „zu“ + Infinitiv.

Schreiben Sie so: Der Autofahrer muss regelmäßig die Beleuchtung seines Wagens prüfen.

Der Autofahrer hat regelmäßig die Beleuchtung seines Wagens zu prüfen.

Die Bremsen müssen auf Verkehrssicherheit geprüft werden.

Die Bremsen sind auf Verkehrssicherheit zu prüfen.

Vorschriften:

1. Der Sportler muss auf sein Gewicht achten. Er muss viel trainieren. Er muss gesund leben und auf manchen Genuss verzichten. Vorkommnisse müssen sofort gemeldet werden.

2. Der Nachtwächter muss in der Nacht seinen Bezirk abgehen. Er muss die Türen kontrollieren. Unverschlossene Türen müssen zugeschlossen werden. Besondere Vorkommnisse müssen sofort gemeldet werden.

3. Der Zollbeamte muss unter bestimmten Umständen das Gepäck der Reisenden untersuchen. Das Gepäck verdächtiger Personen muss auf Rauschgift untersucht werden. Dabei können Spürhunde zu Hilfe genommen werden.

4. Der Autofahrer muss die Verkehrsregeln kennen und beachten. Er muss in den Ortschaften die vorgeschriebene Geschwindigkeit einhalten. Er muss Rücksicht auf die anderen Verkehrsteilnehmer nehmen. Der Polizei, der Feuerwehr und dem Krankenwagen muss auf jeden Fall Vorfahrt gewährt werden. Er muss seinen Führerschein immer mitführen. Das Motoröl muss nach einer bestimmten Anzahl von Kilometern erneuert werden.

2. Üben Sie nach folgendem Muster:

A: Wussten Sie, dass man Altpapier leicht wiederverwerten kann?

B: Natürlich, Altpapier ist leicht wiederzuverwerten.

Wussten Sie,...

1. dass man viel mehr Energie aus Wind erzeugen kann?

2. dass man Textilreste zu hochwertigem Papier verarbeiten kann?

3. dass es Motoren gibt, die man mit Pflanzenöl betreiben kann?

4. dass es bei uns Häuser gibt, die man fast ausschließlich mit Sonnenwärme beheizen kann?

5. dass man große Mengen von Kupfer (Cu) und Blei (Pb) aus Schrott gewinnt? (*der Schrott* = Metallabfall).

6. dass man Autoabgase durch einen Katalysator entgiften kann?

7. dass man aus Müll Heizgas gewinnen kann?

8. dass man nicht einmal in der Schweiz mit Hilfe des Wassers den Strombedarf decken kann?

9. dass man, wenn man ein Haus bauen will, in einigen Bundesländern Zuschüsse für eine Solaranlage bekommen kann?

5.2. Das Gerundiv

Das Gerundiv wird mit dem Partizip I passivfähiger transitiver Verben und *zu* gebildet, entspricht der Passivumschreibung *sein* + Infinitiv mit *zu* bzw. einer passivischen Verbform Modalverb. Das Gerundiv drückt einen Sachverhalt aus, der verwirklicht werden muss (Notwendigkeit) (2), soll (Forderung) bzw. sollte (Empfehlung), kann (Möglichkeit) (3) oder nicht verwirklicht werden darf (Verbot) (4). Welche modale Bedeutung das Gerundiv hat, muss aus dem Kontext erschlossen werden, aber nicht immer eindeutig (1),

z.B: (1) *Das ist eine **zu lösende** Aufgabe.*

(= *Das ist eine Aufgabe, die zu lösen ist / gelöst werden muss/soll/kann.*)

(2) *Die Studenten schreiben an der spätestens am Semesterende **abzugebenden** Hausarbeit.*

(= *Die Studenten schreiben an der Hausarbeit, die spätestens am Semesterende abzugeben ist / abgegeben werden muss.*)

(3) *Die Prüfung enthält einfach **zu lösende** Aufgaben.*

(= *Die Prüfung enthält Aufgaben, die einfach zu lösen sind / gelöst werden können / lösbar sind / die sich einfach lösen lassen.*)

(4) *Die Prüfungsordnung führt die nicht **zu benutzenden** Hilfsmittel auf. (= Die Prüfungsordnung führt die Hilfsmittel auf, die nicht zu benutzen sind / nicht benutzt werden dürfen.)*

VI. MODALVERBEN IN SUBJEKTIVEN AUSSAGEN

Modalverben können objektiv und subjektiv gebraucht werden.

Behauptungen:

Modalverben **sollen** und **wollen** drücken subjektiv eine Behauptung oder ein Gerücht aus:

Das Modalverb **sollen**:

z.B: *Felix N. **behauptet** gegenüber einer Nachbarin, dass sein früherer Untermieter*

kriminell war.

*Die Nachbarin erzählt das ihrer Freundin weiter und sagt: Der Untermieter **soll** kriminell gewesen sein.*

Ein Sprecher gibt wieder, was jemand von einer anderen Person oder einem Sachverhalt behauptet (hat). Seine Skepsis gegenüber der Äußerung kann er mit dem Modalverb **sollen** zum Ausdruck bringen. Auf diese Weise deutet er an, dass er nicht sicher ist, ob die Behauptung stimmt.

Das Modalverb **sollen** lässt sich folgendermaßen umschreiben:

*z.B: **Man behauptet/berichtet/erzählt**, dass der Untermieter kriminell war.*

***Ich habe gehört/erfahren**, dass der Untermieter kriminell war.*

***Es heißt**, dass der Untermieter kriminell! war.*

***Angeblich / Gerüchten zufolge** war der Untermieter kriminell.*

Das Modalverb **wollen**:

*z.B: Der Schauspieler Lorenzo Bello behauptet, dass er schon immer viele Bewunderer hatte. Der Schauspieler Lorenzo Bello **will** schon immer viele Bewunderer gehabt haben.*

Ein Sprecher gibt wieder, was jemand von sich selbst behauptet (hat). Mit Hilfe des Modalverbs **wollen** kann er zum Ausdruck bringen, dass er der Äußerung skeptisch gegenübersteht und an deren Richtigkeit zweifelt.

Das Modalverb **wollen** lässt sich folgendermaßen umschreiben:

*z.B: **Er behauptet / sagt von sich / versichert / gibt damit an**, dass er schon immer viele Bewunderte hatte.*

Ob **sollen** und **wollen** subjektive oder objektive Bedeutung haben, hängt im Präsens von Kontext ab:

z.B:

Jan soll 10 Fremdsprachen beherrschen .	Objektive Bedeutung: Jans Eltern wollen das.
	Subjektive Bedeutung: Man behauptet so von ihm.
Jan will 10 Fremdsprachen beherrschen .	Objektive Bedeutung: Das ist Jans Ziel.
	Subjektive Bedeutung: Jan behauptet das von sich selbst.

In der Vergangenheit sieht man den Bedeutungsunterschied bereits an der Form:

z.B: objektiv: Jan **sollte** 10 Fremdsprachen **beherrschen**.

subjektiv: Jan **soll** 10 Fremdsprachen **beherrscht haben**.

So bei subjektiven Aussagen über ein Geschehen in der Vergangenheit gebraucht man den Infinitiv Perfekt:

z.B: *beherrscht haben*

gekommen sein

Modalverben in subjektiven Aussagen können auch im Passiv gebraucht werden. Dann steht das Vollverb im Infinitiv Präsens Passiv oder im Infinitiv Perfekt Passiv:

Infinitiv Präsens Aktiv: **machen, zerstören**

Infinitiv Präsens Passiv: **gemacht werden, zerstört werden**

z.B: *Meine Oma **soll** die Torte **machen**.*

*Die Soldaten **sollen** das Schloss **zerstören**.*

*Die Torte **soll** von meiner Oma **gemacht werden**.*

*Das Schloss **soll** von Soldaten **zerstört werden**.*

Infinitiv Perfekt Aktiv: **gemacht haben, zerstört haben**

Infinitiv Perfekt Passiv: **gemacht worden sein, zerstört worden sein**

z.B: *Meine Oma **soll** die Torte **gemacht haben**.*

*Vor 300 Jahren **sollen** Soldaten das Schloss **zerstört haben**.*

*Die Torte **soll** von meiner **Oma** **gemacht worden sein**.*

*Vor 300 Jahren **soll** das Schloss von Soldaten **zerstört worden sein**.*

Vermutungen:

Die Modalverben **müssen, dürfen** (nur im Konjunktiv II), **können** und **mögen** drücken in der subjektiven Aussage Vermutungen aus: Mit der Wahl eines dieser Modalverben gibt der Sprecher zu erkennen, wie stark er von dem Wahrheitsgehalt eines Vorgangs /einer Tatsache/einer Information überzeugt ist.

100% absolut sicher	90% fast sicher	75% wahrscheinlich	50% möglich
muss, kann (nicht)	müsste (eigentlich)	dürfte	könnte, mögen

z.B: 1a) *Die Alarmanlage wurde bei dem Einbruch ausgeschaltet. **Ich bin überzeugt**, dass der Einbrecher den Mechanismus der Alarmanlage **gekannnt hat**.*

*Der Einbrecher **muss** den Mechanismus der Alarmanlage **gekannnt haben**.*

1b) ***Ich glaube aber nicht**, dass es ein Angestellter der Bank war.*

*Es **muss** aber kein Angestellter der Bank **gewesen sein**.*

2) *Du bist **sicher** Peter.*

*Du **müsstest** eigentlich Peter **sein**.*

3) ***Wahrscheinlich** hat er sich in den Räumen der Bank gut ausgekannnt*

*Ich **nehme** an, dass er sich in den Räumen der Bank gut ausgekannnt hat.*

*Er **dürfte** sich in den Räumen der Bank gut ausgekannnt haben.*

4a) *Es ist auch **möglich**, dass er genaue Pläne der Bank hatte.*

*Er **könnte** auch genaue Pläne der Bank **gehabt haben**.*

*Denn sonst ist es **unmöglich**, dass er so genau Bescheid wusste.*

*Denn sonst **könnte** er **nicht** so genau Bescheid **gewusst haben**.*

4b) *Es ist aber auch **möglich**, dass er Beziehungen zum Personal hatte.*

*Er **mag** aber auch Beziehungen zum Personal **gehabt haben**.*

Die Modalverben lassen sich folgendermaßen umschreiben:

100%- muss, kann (nicht)	Mit Sicherheit/Bestimmt/Zweifellos: <i>Bestimmt hat Max diesen Witz erzählt.</i> <i>Ich bin mir ganz sicher, dass Max diesen Witz erzählt hat.</i> <i>Max muss diesen Witz erzählen.</i>
90%- müsste (eigentlich)	Ich bin mir fast sicher/es ist so gut, wie sicher: <i>Ich bin mir fast sicher, dass Max diesen Witz erzählt hat.</i> <i>Max müsste diesen Witz erzählen.</i>
75%- dürfte	Wahrscheinlich/ Vermutlich/Ich nehme an: <i>Ich nehme an, dass Max diesen Witz erzählt hat.</i> <i>Max dürfte diesen Witz erzählen.</i>
50%- könnte, mögen	Möglicherweise/Vielleicht/Es ist denkbar/Ich halte es für möglich: <i>Ich halte es für möglich, dass Max diesen Witz erzählt hat.</i> <i>Max könnte/ mag diesen Witz erzählen.</i>

Ob die Verben subjektive oder objektive Bedeutung haben, hängt im Präsens von Kontext ab:

z.B:

Max muss viel Geld verdienen.	Objektive Bedeutung: <i>Er hat eine große Familie. Er ist gezwungen, viel Geld zu verdienen, um die Familie zu ernähren.</i>
	Subjektive Bedeutung: <i>Er ist ein sehr erfolgreicher Fernsehstar, ich bin sicher, dass er viel Geld verdient.</i>

In der Vergangenheit sieht man den Bedeutungsunterschied bereits an der Form:

z.B: objektiv: Max **musste** viel Geld **verdienen** (Imperfekt)

*Er **hat** viel Geld **verdienen müssen** (Perfekt).*

subjektiv: *Er **muss** viel Geld **verdient haben**.*

Anmerkung

Vermutungen können auch mit dem Futur I (=Gegenwart) und Futur II (= Vergangenheit) ausgedrückt werden:

z.B: *Er **wird** sich in den Räumen der Bank **auskennen**.* = *Er **dürfte** sich in den Räumen der Bank **auskennen**.*

*Er **wird** sich in den Räumen der Bank **ausgekannt haben**.* = *Er **dürfte** sich in den Räumen der Bank **ausgekannt haben**.*

1. Beachten Sie den Gebrauch von Modalverben in subjektiven Aussagen.

Er soll gut Französisch und Deutsch sprechen und eine Reihe persischer Flüche beherrschen.

Hamburg. (AP): Die Telefone in der ehemaligen DDR sollen nach Informationen des privaten Fernsehsenders SÄT 1 serienmäßig mit Abhöreinrichtungen ausgerüstet worden sein.

Erst nach Chatwins mysteriösem und viel zu frühem Tod im Jahr 1989 - er soll einer äußerst raren Pilzerkrankung, die er sich in China zuzog, zum Opfer gefallen sein - hat ein breiteres Publikum in Deutschland den 1940 geborenen englischen Schriftsteller und Weltreisenden entdeckt.

In anderen Berichten war sogar von 10 000 Demonstranten die Rede, denen ebenso viele Polizisten gegenübergestanden haben sollen. Es kam zu einer regelrechten Straßenschlacht, bei der die Polizisten mit Knüppeln zuschlugen. Es war von Verletzten auf beiden Seiten die Rede. Zehn Polizisten sollen verletzt worden sein.

Karlsruhe/Wiesbaden, (AP): Der Kronzeuge für den Mordanschlag an Alfred Herrhausen, Siegfried Nonne, will den Verfassungsschutz bereits zehn bis zwölf Tage vor dem Attentat am 30. November 1989 telefonisch gewarnt haben.

1933 bot Propagandaminister Goebbels dem Regisseur Fritz Lang die Leitung des deutschen Films an - behauptete jedenfalls Lang. Der will auf der Stelle die Flucht ins Exil angetreten haben. Dokumente belegen, dass die Legende, so schön sie klingt, nicht wahr sein kann.

Wien. (dpa): Mehr als 300 000 Menschen dürften nach jüngsten Schätzungen der sowjetischen Behörden nach dem Reaktorunglück von Tschernobyl umgesiedelt worden sein.

Was der „Duden“ auf diesem Gebiet vorschreibt, ist ein geradezu beleidigender Wust von Ungereimtheiten, die kein einziger Schreiber des Deutschen bis ins Detail beherrschen dürfte. Ab 1996 soll es eine Rechtschreibreform geben, Hoffnungen auf eine radikale Vereinfachung dürften sich jedoch nicht erfüllen.

Brutto kündigte eine gerichtliche Untersuchung des Unglücks an. Zum Zeitpunkt des Unglücks sollen drei Bahnbedienstete nicht auf ihren Posten gewesen sein. „Sie können nicht kollektiv einen Fehler gemacht haben“, begründete die Premierministerin ihren Sabotageverdacht.

Die Pauke schien als einzige ein bisschen renitent zu sein, das kann aber auch an ihrer Aufstellung und der Akustik des Raums gelegen haben; und die tiefen Blechbläser waren gelegentlich etwas orientierungslos, was nicht des Dirigenten Schuld gewesen sein muss.

Keine konkreten Erkenntnisse gibt es bisher über die Unfallursache, Nach italienischen Zeitungsberichten könnte Peter Kohl infolge überhöhter Geschwindigkeit bei einem Überholmanöver die Kontrolle über das Fahrzeug verloren haben.

2. Formulieren Sie die Sätze mit „wollen“ und „sollen“.

Steuergerüchte

Schreiben Sie so: *Es wird berichtet, dass die Mehrwertsteuer bald schon wieder erhöht wird.*

Die Mehrwertsteuer soll bald schon wieder erhöht werden.

1. Das Nachrichtenmagazin „Fakten“ behauptet, als erstes Presseorgan davon erfahren zu haben.
2. Es heißt, dass es innerhalb der Regierung noch Differenzen über den Zeitpunkt gibt.
3. Angeblich ist der Wirtschaftsminister gegen eine sofortige Erhöhung.
4. Der Finanzminister versichert, alle Alternativen geprüft zu haben.
5. Gerüchten zufolge beträgt die Erhöhung nur 1,5 Prozent.

3. Ersetzen Sie **wollen** und **sollen** durch **Alternativen** mit derselben **Bedeutung**.

Der weltberühmte Pilzforscher A. Helliwell soll an einem Pilz-Omelett gestorben sein (angeblich). Seit seinem sechsten Lebensjahr soll er sich für Pilze interessiert haben (Man berichtet, dass ...). In seiner Jugend soll er ein Einzelgänger gewesen sein (Es hieß dass ...). Schon mit 18 will er Deutschlands Pilzexperte Nr. 1 gewesen sein (Er behauptete, dass ...). Auf einem internationalen Pilzkongress soll er seine spätere Frau Charlotte kennengelernt haben (Gerüchten zufolge ...). Sie will große Teile ihres Vermögens für die Rettung gefährdeter Pilzarten ausgegeben haben (Sie versichert, dass ...). *Der weltberühmte Pilzforscher A. Heiliwell ist angeblich an einem Pilzomelett gestorben. ...*

4. Formulieren Sie die Sätze mit Modalverben.

Hobbykriminologen

Schreiben Sie so: *Der Gärtner war zweifellos der Mörder.*

Der Gärtner muss der Mörder gewesen sein.

„Das Motiv war vermutlich Geldgier“

„Vielleicht hat aber auch Eifersucht eine Rolle gespielt.“

„Kein anderer hatte die Möglichkeit, dieses Verbrechen zu begehen.“

„Es ist so gut wie sicher, dass der Fall bald abgeschlossen ist.“

„Man nimmt an, dass auch der Chauffeur beteiligt war“

5. Ersetzen Sie die Modalverben durch Alternativen.

Jugendliche am Matterhorn verunglückt

Leichtsinn und mangelhafte Vorbereitung dürften der Grund gewesen sein, warum vier Jugendliche am Matterhorn tödlich verunglückt sind (vermutlich). Diese müssen nach Ansicht der Rettungsmannschaft bei Nebel vom richtigen Weg abgekommen sein (überzeugt sein). Zu diesem Zeitpunkt dürfte es bereits dunkel gewesen sein (wahrscheinlich). Dabei könnten einige der Jugendlichen in Panik geraten sein (möglicherweise). Es kann sich bei ihnen nur um völlige Anfänger gehandelt haben (mit Sicherheit). Die Schweizer Behörden: Sie müssen aus Sparsamkeitsgründen auf einen Bergführer verzichtet haben (bestimmt).

Beginnen Sie so: Leichtsinn und mangelhafte Vorbereitung waren vermutlich der Grund, warum vier Jugendliche am Matterhorn tödlich verunglückt sind.

6. Ersetzen Sie die kursiv gesetzten Umschreibungen durch Modalverben und umgekehrt. *US-Raucher auf dem Weg ins soziale Abseits*

Es heißt, dass Trends der amerikanischen Gesellschaft einige Jahre bis sie nach Europa kommen. Wenn diese Behauptung stimmt, *dürfte* den europäischen Rauchern bald das Lachen vergehen. In den Metropolen der Vereinigten Staaten *haben* Raucher eigentlich nur noch in ihren eigenen vier Wänden *die Möglichkeit* unbehelligt zu rauchen. In der Öffentlichkeit *darf* man kaum noch seine Zigarette genießen. Der Anti-Raucher-Bewegung *sind* erstaunliche Erfolge *gelingen*. (+ erringen) Seit 1990 *darf* auf inneramerikanischen Flügen bis zu sechs Stunden Dauer nicht mehr geraucht werden. In den meisten öffentlichen Gebäuden und Verkehrsmitteln, in Krankenhäusern, Theatern, Kinos und Restaurants *gilt* Rauchverbot. Eine ähnliche Tendenz *ist* in der Privatindustrie zu beobachten. Auch Zigarettenautomaten *dürfen* nicht mehr aufgestellt werden. Ob man auf diese Weise den Rauchern den Zugang zu Zigaretten verwehren *kann*? Das gelingt *vermutlich* nicht. Den Rauchern *bleibt* seit 1986 *nichts anderes übrig als* eine Niederlage nach der anderen einzustecken. Auch die Tabakstaaten North Carolina und Virginia *konnten* die Anti-Raucher-Gesetze nicht verhindern. Der Trend gegen das Rauchen *ist* unaufhaltbar. Wer seinem Verlangen nach Nikotin trotzdem noch nachgibt, *kommt um* eine beträchtliche Geldstrafe *nicht herum*. (+ bezahlen) Die Gegner des blauen Dunstes verdienen Respekt. Ihre Erfolge *dürften* Auswirkungen auf die Anti-Raucher-Bewegung in anderen Ländern haben. Dass nur noch knapp 25 Prozent der erwachsenen Amerikaner rauchen, *ist* zweifellos auf den sozialen Druck und das wachsende Gesundheitsbewusstsein zurückzuführen. Alle Nichtraucher *haben* also *Anlass* sich zu freuen.

7. Ersetzen Sie die Modalverben durch Ausdrücke des Zweifels, der Vermutung und Überzeugung.

1. a) Äsop, bekannt durch seine Fabeln, *soll ein* Sklave gewesen sein.
- b) Er *dürfte* im 6. Jahrhundert vor unserer Zeitrechnung in Kleinasien gelebt haben.

2. a) Der Graf von Sandwich *soll* das nach ihm benannte Sandwich 1762 erfunden haben.

b) Er *soll* auf die Idee gekommen sein, weil er wegen des Essens nicht vom Spieltisch aufstehen wollte.

3. Der Hund *kann* schon vor 10 000 Jahren dem Menschen zur Jagd gedient haben.

4. Die fruchtbare Lösserde in Norddeutschland *kann* vom Wind von China nach Europa herübergetragen worden sein, sagen Wissenschaftler.

5. a) Der Vogel Strauß *soll* in Angstsituationen seinen Kopf in den Sand stecken

b) Das *muss* aber ein Märchen sein.

6. Um ein Straußenei essen zu können, *soll* man es 40 Minuten kochen müssen.

7. a) Der Wanderfalke, ein Raubvogel, *soll* etwa 320 km/h schnell fliegen können.

b) Das *mag* stimmen, aber sicher nur über sehr kurze Zeit.

8. Die Seeschwalbe, ein Meeresvogel, *soll* jahrelang pausenlos übers Meer fliegen.

9. a) Über Robin Hood, den Helfer der Armen, gibt es viele Geschichten.

b) Es *kann* ihn tatsächlich gegeben haben; bewiesen ist es nicht.

VII. KONJUNKTIV

(Кияк Т.Р., Науменко А.М., Озюй О.Д., стор. 249-255)

Das Verb hat im Konjunktiv dieselbe Zeitformen wie im Indikativ: Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur I. Außerdem gibt es noch 2 Formen: den Konditional I und den Konditional II, aber die zeitliche Bedeutung der gleichen Zeitformen des Konjunktivs und des Indikativs verschieden ist. Außerdem teilt man alle Formen des Konjunktivs in Konjunktiv I (präsentliche Formen), weil das finite Verb im Präsens steht und Konjunktiv II (präteriale Formen, weil das finite Verb im Präteritum steht).

Die Zeitformen sind im Konjunktiv relativ gebraucht

	Gegenwart	Zukunft	Vergangenheit
Indikativ	Präsens	Futur I Präsens	Plusquamperfekt Perfekt Präteritum
Konjunktiv I	Futur I Präsens	Futur I Präsens	Perfekt
Konjunktiv II	Präteritum Konditional I	Präteritum Konditional I	Plusquamperfekt Konditional II

Konjunktiv I wird gebraucht:

-Zum Ausdruck eines erfüllbaren Wunsches, oft in Losungen
z.B: *Es lebe* König.

-In Ausweisungen, vorwiegend in der Fachliteratur und in Rezepten
z.B: *Man löse* 20 g Salz im Wasser.

Sehr gebräuchlich sind folgende Verbindungen:

man beachte - обратите внимание

man vergleiche - нужно сравнить

man merke sich - заметьте

es sei erwähnt, dass - следует упомянуть

es sei bemerkt - следует заметить

es sie darauf hingewiesen - следует указать на то

es sei betont - следует подчеркнуть

-In Annahmen (oft in mathematischen Aufgaben)

z.B: *Der Winkel ABC sei* dem Winkel BCD gleich.

-In der indirekten Rede: er ist auch «Konjunktiv der fremden Meinung genannt»

(!)-Die indirekte Rede kann durch beigeordnete oder untergeordnete Nebensätze mit Konjunktionen *dass, ob* oder *W-Fragen* ausgedrückt werden.

Aussagesätze werden durch die Konjunktion *dass* eingefügt:

z.B: Er sagt: «Ich rufe dich an»

Er sagt, *er rufe mich an.*

Er sagt, *dass er mich anrufe.*

Die Fragen werden in der indirekten Rede als Nebesätze wiedergegeben.

Bei Fragen ohne Fragewort wird durch die Konjunktion *ob* eingeführt:

Konjunktiv II bezeichnet etwas Unwirkliches:

Der Sprechende charakterisiert das Geschehen als nicht wirklich, nur erwünscht, möglich, unter gewissen Bedingungen realisierbar.

-Die Wunschsätze haben 2 Formen mit und ohne *wenn*.

z. B *Wenn es* morgen keine Prüfung *wäre*.

Wäre es morgen keine Prüfung.

-Im Plusquamperfekt Konjunktiv können auch die Konjunktionen *beinahe, fast, um ein Haar* gebraucht werden. Solche Sätze beschreiben, was passieren könnte.
z. B *Beinahe hätte ich* zur Prüfung *verspätet*.

Fast hätte ich den Bus *verpasst*.

Um ein Haar wäre der Unfall passiert.

-In den irrealen Vergleichssätzen werden die Nebensätze mit den Konjunktionen *als* und *als ob* gebraucht.

z. B *Du siehst so aus, als wärest du krank*.

Du siehst so aus, als ob du krank wärest.

(!) Man beachte die Wortfolge im Nebensatz.

<p>z.B: Er fragt: «Geht sie morgen zum Unterricht?» Er fragt, ob sie morgen zum Unterricht gehe. Bei Fragen mit dem Fragewort werden W-Fragen gebraucht: z.B: Er fragt: “Wann geht sie zum Unterricht ?” Er fragt, wann sie zum Unterricht gehe?”</p> <p>-Der Imperativ wird im Konjunktiv durch das Modalverb sollen ausgedrückt: z.B: Die Lehrerin sagt: «Verspäte dich nicht zur Prüfung» Die Lehrerin sagt, ich solle mich zur Prüfung nicht verspäten.</p>	
--	--

(!) Die Verben bekommen in allen Zeitformen des Konjunktivs gleiche Personalendungen			
Singular		Plural	
ich	e	wir	en
du	est	ihr	et
er,sie,es	e	sie,Sie	en
<p>(!)Stammvokal der starken und unregelmäßigen Verben im Präsens wird nicht verändert</p>	<p>(!)Stammvokale der starken und unregelmäßigen Verben bekommen den Umlaut im Präteritum außerdem Modalverben sollen und wollen:</p> <p style="margin-left: 40px;">a -> ä au -> äu o -> ö u -> ü</p> <p>(!) Zeitformen der schwachen Verben im Konjunktiv und Indikativ Präteritum fallen zusammen, deshalb werden Sie durch den Konditional I ersetzt</p>		
<p>Präsens (Gegenwart, Zukunft) = Infinitivstamm + Personalendung</p>	<p>Präteritum = II Grundform des Verbes+Personalendung (Gegenwart, Zukunft) (starke Verben +Umlaut.)</p>		

Modalverben

	können	müssen	sollen	dürfen	wollen	mögen	konnte	musste	mochte	durfte	wollte	sollte
ich	könne	müsse	solle	dürfe	wolle	möge	könnte	müsste	möchte	dürfte	wollte	sollte
du	könnest	müsstest	sollest	dürfest	wolltest	mögst	könntest	müsstest	möchtest	dürfest	wolltest	solltest
er, sie,	könne	müsse	solle	dürfe	wolle	möge	könnte	müsste	möchte	dürfte	wollte	sollte
wir	können	müssen	sollen	dürfen	wollen	mögen	könnten	müssten	möchten	dürfen	wollten	sollten
ihr	könnet	müsst	sollet	dürfet	wollt	möget	könntet	müsstet	möchtet	dürftet	wolltet	solltet
sie, Sie	können	müssen	sollen	dürfen	wollen	mögen	könnten	müssten	möchten	dürften	wollten	sollten

Vollverben

	machen	lesen	fahren	laufen	machte	las	fuhr	lief
ich	mache	lese	fahre	laufe	machte	läse	führe	lief
du	machest	liest	fahrest	laufest	machtest	läsest	führst	liefest
er, sie,	mache	lese	fahre	laufe	machte	läse	führe	lief
wir	machen	lesen	fahren	laufen	machten	läsen	führen	liefen
ihr	machtet	leset	fahret	laufet	machtet	läset	führt	liefet
sie, Sie	machen	lesen	fahren	laufen	machten	läsen	führen	liefen

Perfekt = haben/sein + Partizip II

(Vergangenheit) (im Präsens Konjunktiv) des Vollverbs

mögen		fahren		lesen wollen		mögen		fahren		lesen wollen		
ich	habe gemocht sei	gefahren	habe	lesen	wollen	hätte	gemocht	wäre	gefahren	hätte	lesen	wollen
du	habest gemocht seiest	gefahren	habest	lesen	wollen	hättest	gemocht	wärest	gefahren	hättest	lesen	wollen
er	habe gemocht sei	gefahren	habe	lesen	wollen	hätte	gemocht	wäre	gefahren	hätte	lesen	wollen
wir	haben gemocht seien	gefahren	haben	lesen	wollen	hätten	gemocht	wären	gefahren	hätten	lesen	wollen
ihr	habet gemocht seiet	gefahren	habet	lesen	wollen	hättet	gemocht	wäret	gefahren	hättet	lesen	wollen
sie	haben gemocht seien	gefahren	haben	lesen	wollen	hätten	gemocht	wären	gefahren	hätten	lesen	wollen

Plusquamperfekt) = haben/sein + Partizip II

Vergangenheit (im Präteritum Konjunktiv) des Vollverbs

mögen		fahren		lesen wollen		mögen		fahren		lesen wollen	
ich	hätte	gemocht	wäre	gefahren	hätte	lesen	wollen				
du	hättest	gemocht	wärest	gefahren	hättest	lesen	wollen				
er	hätte	gemocht	wäre	gefahren	hätte	lesen	wollen				
wir	hätten	gemocht	wären	gefahren	hätten	lesen	wollen				
ihr	hättet	gemocht	wäret	gefahren	hättet	lesen	wollen				
sie	hätten	gemocht	wären	gefahren	hätten	lesen	wollen				

Futur I = werden + Infinitiv

(Zukunft) (Gegenwart) (Präsens Konjunktiv) des Vollverbs

Konditional I = werden + Infinitiv
(Zukunft, Gegenwart) (Präsens Konj) des Vollverbs

Wenn präsentielle Formen des Konjunktivs mit dem Indikativ zusammenfallen werden sie durch präteriale Formen ersetzt und umgekehrt:

Konjunktiv I = Konjunktiv II

Präsens <-> Konditional I/Präteritum

Perfekt <-> Plusquamperfekt

Futur I <-> Präteritum

Sie/Sie/wir: haben gespielt	hätten gespielt	würden machen	würden machen	hätten gespielt	würden machen	sprächen/würden sprechen
machen	würden machen	führen/würden fahren	führen/würden fahren	kämen/würden kommen	sprächen/würden sprechen	würde machen
fahren	würden fahren	kämen/würden kommen	kämen/würden kommen	sprächen/würden sprechen	würde lesen/läse	würde lesen/läse
kommen	würden kommen	sprächen/würden sprechen	sprächen/würden sprechen	würde machen	würde lesen/läse	würde lesen/läse
sprechen	würden sprechen	würde machen	würde machen	würde lesen/läse	hätte gemacht	hätte gemacht
ich: mache	würde machen	würde lesen/läse	würde lesen/läse	hätte gemacht		
werde lesen	würde lesen/läse					
lese	würde lesen/läse					
habe gemacht	hätte gemacht					

Konditional II werden + Infinitiv Perfekt

(Vergangenheit) = Präteritum Konjunktiv des Vollverbs

mögen		fahren		lesen		
ich	würde	gefahren	sein	würde	gelesen	haben
du	würdest	gefahren	sein	würdest	gelesen	haben
er	würde	gefahren	sein	würde	gelesen	haben
wir	würden	gefahren	sein	würden	gelesen	haben
ihr	würdet	gefahren	sein	würdet	gelesen	haben
Sie	würden	gefahren	sein	würden	gelesen	haben

	mögen	fahren	lesen	wollen		mögen	fahren	lesen	wollen		mögen	fahren	lesen	wollen
ich	werde	mögen	werde	fahren	werde	lesen	wollen	würde	mögen	würde	fahren	würde	lesen	wollen
du	werdest	mögen	werdest	fahren	werdest	lesen	wollen	würdest	mögen	würdest	fahren	würdest	lesen	wollen
er	werde	mögen	werde	fahren	werde	lesen	wollen	würde	mögen	würde	fahren	würde	lesen	wollen
wir	werden	mögen	werden	fahren	werden	lesen	wollen	würden	mögen	würden	fahren	würden	lesen	wollen
Ihr	werdet	mögen	werdet	fahren	werdet	lesen	wollen	würdet	mögen	würdet	fahren	würdet	lesen	wollen
sie	werden	mögen	werden	fahren	werden	lesen	wollen	würden	mögen	würden	fahren	würden	lesen	wollen

1. Lesen sie den Text, übersetzen Sie ihn und beachten Sie den Gebrauch des Konjunktivs I in Anweisungen. Schreiben Sie den Text neu. Verwenden sie den Imperativ.

Man nehme 12 Monate, putze sie ganz sauber von Bitterkeit, Geiz, Pedanterie und Angst und zerlege jeden Monat in 30 oder 31 Teile, so dass der Vorrat genau für ein Jahr reicht.

Es wird jeden Tag einzeln eingerichtet aus einem Teil Arbeit und zwei Teilen Frohsinn und Humor.

Man füge drei gehäufte Esslöffel Optimismus hinzu, einen Teelöffel Toleranz, ein Körnchen Ironie und ein Prise Takt. Dann wird die Masse sehr reichlich mit Liebe übergossen.

Das fertige Gericht schmücke man mit Sträußchen kleiner Aufmerksamkeiten, und serviere es täglich mit Heiterkeit und mit einer guten Tasse Tee...

Gott, der mir von Jugend an so viel Gnade erwiesen hat, der wird schon ein Plätzchen aussuchen, wo ich meine alte Tage ruhig und zufrieden beschließen kann.

Ich freue mich des Lebens, ich suche keine Dornen, hasche die kleinen Freuden.

Sind die Türen niedrig, so bücke ich mich; kann ich den Stein aus dem Weg tun, so tu ich's;

Und der Schlussstein ist, der Glaube an Gott, der macht mein Herz froh und mein Gesicht fröhlich.

2. Markieren Sie in den Zeitungsartikeln die indirekte Rede.

Nach Operation Glatze statt Wuschelkopf

Aveiro - Ein Schönheitszentrum im nordportugiesischen Aveiro muss einen Patienten entschädigen, der nach einer Haarwurzelsbehandlung eine Glatze bekommen hat. Ziel der Behandlung sei die Einsetzung künstlichen Haars gewesen, berichtete das portugiesische Magazin *Espresso*. Statt Wellen des Haares zu tragen, sei der Mann nun aber völlig kahl. Ein Gericht in Aveiro habe die Schönheitsklinik dazu verurteilt, dem Kläger die 3300 Euro zurückzuzahlen. Außerdem müsse sie ihn für sein „seelisches Leiden“ mit weiteren 3000 Euro entschädigen. Man hätte den Mann vorher über die möglichen Folgen informieren müssen, begründete das Gericht sein Urteil.

3. Ergänzen Sie die Sätze durch das angegebene Verb im Präsens Konjunktiv.

1. (leben) Es ... die Freiheit!
2. (sein) Damit ... die Sache vergessen!
3. (nehmen) Man ... 15-20 Tropfen täglich.
4. (nehmen) Man ein ... Pfund Mehl, drei Eier und etwas Milch und (verrühren) ... das ganze zum Teig.
5. (sein) Die Strecke AB ... 7 m lang.

4. Setzen Sie die Verben in die entsprechenden Formen des Konjunktivs I.

1. ich stelle er stellt er stellte	7. ich gehe du gehst er ist gegangen	13. du fährst ihr fahrt sie fahren
2. du bittest er bittet wir baten	8. sie betet sie beten er betete	14. ich rufe an du rufst an sie riefen an
3. wir telefonieren ihr telefoniert sie telefonierten	9. sie schneidet wir schneiden wir haben geschnitten	15. du streitest sie streitet ihr habt gestritten
4. sie grüßt sie grüßen sie grüßten	10. ich antworte er antwortet ihr antwortet	16. er stirbt sie sterben sie starben
5. ich werde eingeladen du wirst eingeladen du wurdest eingeladen	11. er wird gewogen wir werden gewogen ihr wart gewogen worden	17. du wirst bestraft er wird bestraft sie wurde bestraft
6. du wirst dich erkälten sie wird sich erkälten sie werden sich erkälten	12. sie wird sich erholt haben ihr werdet euch erholt haben sie werden sich erholt haben	

5. Bilden Sie zuerst das Präteritum Indikativ und dann den Konjunktiv II.

a) kommen	ich <i>kam</i>	ich <i>käme</i>
b) wissen	er	er
c) haben	sie (Pl.)	sie (Pl.)
d) sein	wir.....	wir.....
e) bleiben	ich.....	ich.....
f) können	ihr.....	ihr.....
g) finden	du.....	du.....
h) repariert werden	er.....	er.....
i) sollen	er.....	er.....
j) halten	ich.....	ich.....
k) sein	ihr.....	ihr.....
l) wollen	sie (Pl.)	sie (Pl.)
m) dürfen	er.....	er.....
n) gefangen werden	sie (Pl.)	sie (Pl.)
o) gehen	es	es.....

6. Bilden Sie den Konjunktiv II der Vergangenheit.

a) ich sang - ich hätte gesungen	f) du warst g) du bist gewesen h) ihr durftet fernsehen	l) es ist passiert m) sie waren gestiegen n) sie hatte o) sie hat gehabt p) sie hatte gehabt q) ich musste lesen
b) sie lief	i) wir wurden verletzt	
c) wir dachten	j) er wuchs	
d) wir haben gedacht	k) sie boten an	
e) es wurde gebaut		

7. Ergänzen Sie den Konjunktiv II der Vergangenheit.

Die Lieblingstante

Liebe Tante Clarissa,

als ich neulich in Berlin war, (a) hätte ich dich gern besucht (besuchen), weil du ja meine Lieblingstante bist, aber leider hatte ich deine Adresse nicht dabei. Weißt du noch, wie du mir geholfen hast, als ich damals die Spielschulden hatte? Was (b)

.....

ich damals ohne dich.....(tun)! Ich (c) mich, damals gern bei dir persönlich..... (bedanken), aber du weißt ja, wie viel Stress ich immer habe. Ich(d)..... jedenfalls gern..... (wissen) wie es dir geht. Vielleicht gibt es ja jetzt wieder eine Möglichkeit, mehr Kontakt miteinander zu haben, denn ich habe wieder ein kleines Problem. Stell dir vor, fast (e) ich neulich ins Gefängnis..... (kommen), weil die Banken völlig illusorische Vorstellungen über die finanziellen Möglichkeiten eines jungen Geschäftsmannes haben. Vielleicht (f) es besser.....(sein), ich(g)..... ins Ausland..... (gehen), aber mit welchem Geld? Dabei (h) mir nur 25.000 Euro (fehlen), um diese Hyänen, zufrieden zu stellen! Vielleicht (i)..... du Lust (haben; Gegenwart, deinem Lieblingsneffen einen kleinen Kredit zu geben?

Ich melde wich bald persönlich!

Dein Alex.

8. Übertragen Sie die irrealen Bedingungssätze in die Vergangenheit.

Schreiben Sie so: *Wenn er Glück hätte, würde er gewinnen.*

Wenn er Glück gehabt hätte, hätte er gewonnen.

1. Wenn sie ihm einmal deutlich die Meinung sagen würde, würde er sie bestimmt In Ruhe lassen.

2. Wenn ich im Lotto gewinnen würde, würden alle meine Verwandten etwas abkriegen.

3. Wenn ich Politiker wäre, gäbe es keine Korruption.

4. Wenn ich in die Tropen führe, würde ich mich gegen Malaria schützen.

5. Wenn du nicht trinken würdest, würde ich mit dir fahren.

7. Wenn kein Stau wäre, könnten wir die Maschine nach München noch kriegen.

8. Wenn wir Viren im Computer hätten, müssten wir einen Fachmann um Hilfe bitten.

9. Wenn du die Grammatik lesen würdest, wüsstest du mehr.

9. Bilden Sie Sätze mit „wenn“.

Schreiben Sie so: Die Absage des Treffens hätte diplomatische Folgen gehabt.

Wenn das Treffen abgesagt worden wäre, so hätte das diplomatische Folgen gehabt.

1. Sein Rücktritt hätte eine Lawine ausgelöst.

2. Der Sturz der Regierung hätte den Krieg verhindert.

3. Die Unterbringung des Gastes in einer Pension wäre billiger gewesen.

4. Die rechtzeitige Impfung hätte ihr eine Kinderlähmung erspart.

5. Der Abbruch der diplomatischen Beziehungen wäre eine unangemessene Reaktion gewesen.

6. Streiks der Arbeiter in den Betrieben hätten die Regierung unter Druck gesetzt.

7. Eine Rücknahme der Preiserhöhungen wäre auf die Demonstrationen zurückzuführen gewesen.

8. Der Umzug unserer Firma wäre mit hohen Kosten verbunden gewesen.

9. Ein Scheitern der Gespräche hätte eine Verschärfung der Situation bedeutet.

10. Übersetzen Sie die folgenden Bedingungssätze ohne Konjunktionen (wäre ... , so ..). Beachten Sie die Übersetzung von Prädikaten im Imperfekt und Konditional I Konjunktiv.

1. Wäre die jeweilige* Veränderung der Frequenz* der von der Venus reflektierten Impulse bekannt, so könnte man Rückschlüsse* auf die Rotation des Planeten ziehen.

2. Hätte der Mond eine merkliche* Atmosphäre, dann musste er seine Helligkeit* verändern.

3. Könnte man magnetische Methoden in die chemische Technik einführen*, so würde das sicherlich* neue Erkenntnisse zur Folge haben.

4. Könnten wir an der betreffenden* Stelle die entsprechende Energie zur Verfügung stellen, so würden wir Elementarteilchen auch Künstlich* erzeugen.

5. Könnte man temperatur- und korrosionsbeständige* Werkstoffe finden, so würde man eines der verwickelten* Probleme des Raumfluges lösen.

6. Könnte man ziemlich* starke Elektromagneten zum Einsatz bringen, so würden die meisten Stoffe sichtbare Wirkungen im Magnetfeld erfahren*.

7. Wollte man die gesamte Energiewirtschaft der Erde auf den Atombrennstoff umstellen*, so würden die Vorräte an Uran bei dem heutigen Tempo der Zunahme* des Energieverbrauchs nur für verhältnismäßig kurze Zeit ausreichen.

8. Würde sich das Elektron parallel zur Richtung der Kraftlinien des magnetischen Feldes bewegen, dann würden vom Feld keine Kräfte auf das Elektron ausgeübt.

9. Sollten die künftigen Weltraumprojekte unser Wissen erweitern, so müsste die Forderung des sicheren* Betriebes von Reaktoren im Weltraum nicht weniger gelten* als auf der Erde.

11. Übersetzen Sie die folgenden Bedingungssätze ohne Konjunktionen. Beachten Sie die Übersetzung von Prädikaten im Imperfekt und Konditional I Konjunktiv.

A. Konjunktiv

1. Vom Standpunkt der Festigkeit und Gewichtersparnis* aus betrachtet, wäre die Kugelform für Treibstoffbehälter* besonders vorteilhaft*.

2. Aus vielen Gründen* wäre die Kreisbahn die günstigste Umlaufbahn für künstliche Satelliten.

3. Ohne umfangreiche Entwicklungsarbeit wäre der Entwurf* des neuen Hitzemessers* nicht denkbar. 4. Ein ziemlich* verwickeltes* Problem der Atomphysik wäre magnetische Ablenkung.

5. Aus vielen Gründen* wäre bei der Arbeit mit Röntgenstrahlen eine Überwachung* und Kontrolle des Personals erforderlich.

6. Im großen und ganzen* gesehen wären die Schutzstoffe* als Filter in der Röntgentechnik verwendbar.

7. Der Wahrscheinlichkeitsbegriff* wäre zusammen mit weiteren Prinzipien der mathematischen Statistik eine der wichtigsten Grundlagen der modernen kinetischen Gastheorie.

8. In der Elektronenoptik wären Ähnlichkeitssätze* der Elektronenbewegung von großem Interesse*.

B. Konditional I

1. Ohne Kunststoffe* würde wahrscheinlich* das hohe Tempo des Fortschrittes im Flugwesen nicht erreicht werden.

2. Die Ausnutzung des Atomzerfalls für den Flugzeugantrieb würde große Vorzüge bieten.

12. Übersetzen Sie die folgenden Sätze. Beachten Sie die Übersetzung des Modalverbs „dürfen“ im Imperfekt Konjunktiv (dürfte).

Обратите внимание на то, что форма **dürfte** (имперфект конъюнктива) служит для выражения предположения и в русском языке ей соответствуют, как правило, вводные слова и словосочетания типа „по-видимому“, „по всей вероятности“, „как можно ожидать“, например: *Dies dürfte die richtige Lösung der Aufgabe sein.*

По-видимому, это является правильным решением задачи.

1. Über Richtung der Winde in großer Höhe **dürften** nur Ballons bei jedem Wetter Auskunft* geben.

2. Die Ergebnisse* der in der letzten Zeit durchgeführten Mars-Beobachtungen **dürften** von beschränktem Interesse* sein.

3. Die Vorzüge* der Düsenflugzeuge **dürften** erst auf großen Entfernungen voll zur Geltung* kommen.

4. Die Hubschrauber **dürften** für die Arbeiten der Polarexpedition von großem Nutzen* sein.

5. Die Empfänger mit Transistoren **dürften** den herkömmlichen* Empfängern mit Röhren überlegen sein.

6. Zur Überwindung* der vorliegenden* Probleme der Elektronenoptik **dürften** die herkömmlichen Rechenmaschinen zu viel Zeit in Anspruch* nehmen,

7. Als Triebwerke mit langen Brennzeiten **dürften** wohl Flüssigkeitstriebwerke in Frage* kommen.

13. Übersetzen Sie die folgenden Sätze. Beachten Sie die Übersetzung der Modalverben „können“ и „müssen“ und „dürfen“ im Imperfekt Konjunktiv (könnte, müsste).

1. Über den molekularen Aufbau der Materie **könnte** die Thermodynamik grundsätzlich* keine Auskunft* geben.

2. Eine wesentliche* Verringerung des Treibstoffverbrauchs für den Vorstoß* in den Weltraum **könnten** nur energiereiche Treibstoffe erbringen.

3. Nach dem periodischen System der Elemente **könnte** die Periodizität auch in der Abhängigkeit der Ionisierungsenergie von der Ordnungszahl zum Ausdruck* kommen.

4. Man **könnte** die theoretische Verbrennungstemperatur erhalten, wenn keine Wärme nach außen verlorenginge*.

5. Genau genommen **müssten** als Störungen der Schallgeschwindigkeit sogar kleine Druckänderungen oder kleine Bewegungen in Frage* kommen.

6. Ausgehend * von der neuen Theorie **müsste** die Leuchterscheinung in der hohen Atmosphäre durch den Zusammenstoß von Elektronen zustande* kommen.

7. Streng* genommen beim Einsatz **müsste** jeder komplizierten Rechenanlage der Nachteil* der ungenügenden Betriebssicherheit* in Kauf* genommen werden.

14. Übersetzen Sie die folgenden Sätze. Beachten Sie den Gebrauch und die Übersetzung der Konstruktion lassen + sich + Infinitiv" im Imperfekt Konjunktiv (Ließe sich ... Inf.):

Следует четко различать по значению следующие формы глагола lassen: *Ließ sich u ließ-e sich: Die Aufgabe ließ sich leicht erfüllen. - Задачу можно было легко выполнить.*

Die Aufgabe ließ-e sich leicht erfüllen - Задачу можно было бы легко выполнить (имперфект сослагательного наклонения)

1. Das Kapitel **ließe sich** mit kurzer Übersicht* der bekannten Kunststoffe abschließen*.

2. Mit einem modernen Überschallflugzeug **ließe sich** die Entfernung bis zum Monde in zehn Tagen überwinden*.

3. Die Erforschung des nach Größe und Masse erdähnlichen Planeten Venus **ließe sich** nur unter Einsatz vieler moderner technischer Mittel durchführen*.

4. Bevor* die neu entwickelten Ablenkplatten für die Funkrohren zum praktischen Einsatz gelangen* werden, **ließe sich** noch ein Versuch unternehmen*.

5. Das vor* zwei Jahren in Entwicklung* genommene Verkehrsflugzeug **ließe sich** vorläufig* nicht mit allen notwendigen Funkeinrichtungen ausstatten*.

6. Unter Ausnutzung der betreffenden* Bremsenrichtung **ließe sich** die Geschwindigkeit zum festgesetzten Zeitpunkt bedeutend herabsetzen*.

7. Dank seiner guten Tragfähigkeit* **ließe sich** vom neu entworfenen* Transportflugzeug große Nutzlast befördern*.

8. Im Rahmen des vorliegenden* Artikels **ließen sich** alle Geschößwirkungen nicht zusammenfassen*.

15. Übersetzen Sie die folgenden Sätze. Beachten Sie den Gebrauch und die Übersetzung des Verbs „sein“ (sei) im Präsens Konjunktiv (Hier sei die Frage ... behandelt).

1. Im ersten Kapitel **seien** zunächst die Bedingungen kurz **behandelt**, die der Flugbetrieb grundsätzlich* stellt.

2. Im nachstehenden* **sei** kurz das Elektrizitätswesen **dargestellt**.

3. Hier **sei** zuerst der Magnetismus **geschildert**, da der Magnetismus bei der Erregung der Elektrizität von ausschlaggebender* Bedeutung ist.

4. Bei den nachstehenden* Ausführungen **sei** auf die Ablenkplatten* der Elektronenröhre **eingegangen**. 5. Im nachfolgenden* **sei** die Durchschnittslast* der Akkumulatoren **erläutert**.

6. Bei den nachfolgenden* Darstellungen* **seien** die interessantesten Beiträge* der Zeitschrift „Radio und Fernsehen“ des Jahres 1962 **behandelt**.

7. Im nachstehenden* **sei** kurz thermische Ausdehnung* **dargestellt**.

8. Bei den nachstehenden* Darstellungen* **sei** auf die wissenschaftlichen Forschungen des vergangenen Jahres auf dem Gebiete der Experimentalphysik **eingegangen**.

16. Übersetzen Sie die Satzpassagen unten. Beachten Sie untrschiedliche Übersetzungsarten.

1. **bemerk**en vt: Es sei bemerkt, dass...

2. **erwäh**nen vt: Es sei erwähnt, dass.,,

3. **bet**onen vt: Es sei betont, dass...

4. **anne**hmen vt: Es sei angenommen, dass...

5. **unter**streichen vt: Es sei unterstrichen, dass...

6. **hin**weisen vt (auf): Es sei darauf hingewiesen, dass...

7. **er**innern vt (an): Es sei daran erinnert, dass...

8. **ver**gessen vt: Es sei nicht vergessen, dass...

9. **her**vorheben vt: Es sei nochmals hervorgehoben, dass...

10. **and**euten vt: Es sei angedeutet, dass...

17. Übersetzen Sie die folgenden Sätze. Beachten Sie dabei den Gebrauch und die Übersetzen des Präsens Konjunktivs in den Sätzen mit dem Pronomen „man“. (Man stelle sich vor, dass... Man nehme an, dass..).

1. **Man beachte, dass** sich die zur Verfügung* stehenden elektromechanischen Frequenzstabilisatoren gut bewährt* haben.
2. **Man denke sich, dass** die vorausberechnete Geschwindigkeit mit der tatsächlichen* Geschwindigkeit nicht übereinstimmt*.
3. **Man nehme an, dass** die in Frage kommenden* Elektronenvervielfacher ersetzt werden sollen.
4. **Man stelle sich vor, dass** in Teil der Energie der Radiowellen in der Ionosphäre verlorengel*.
5. **Man erwärme** das Wasser bis 60° C.
6. **Man treffe** alle nötigen Maßnahmen*.
7. **Man nehme** gleiche Teile von Na (Natrium) und Ca (Calcium).
8. **Man schütze** alle Geräte vor starken Stößen.
9. **Man verstelle** den Schalter auf „eingeschaltet“.
10. **Man setze** die Geschwindigkeit etwas **herab**.
11. **Man wiederhole** den Versuch.

18. Übersetzen Sie die Sätze unten ins Ukrainische.

1. **Man nimmt an,** die Beobachtung der Meteorite **könne** Aufschlüsse* über hohe Luftschichten geben.
2. **Man glaubt,** jede Umwandlung der Kerne **gehe** unter Aufnahme oder Abgabe einer ganz bestimmten Energie vor sich*.
3. **Man vermutet,** die mikroskopische Untersuchung der Metalloberflächen **könne** uns Auskunft* über Struktur des betreffenden* Metalls geben.
4. **Man sagt,** die Entwicklung eines technischen Spezialzweiges **finde** ihren Niederschlag* in den für die praktische Anwendung geschaffenen Geräten.
5. **Man behauptet,** die Methode der astronomischen Entfernungsbestimmung ergebe sich jeweils* aus den spezifischen Eigenschaften des Objekts.
6. **Man ist der Ansicht,** der Begriff* der Hydrodynamik sei gegen den Begriff* der Hydrostatik abzugrenzen.
7. Man ist heute zu dem Schluss gelangt, ein magnetostatisches Feld **komme** nicht nur durch Magnete, sondern auch durch stationäre Ströme **zustande**.
8. Heute hat sich allgemein die **Erkenntnis** durchgesetzt, der Satz von der Äquivalenz von Energie und Masse **trete** besonders klar beim Aufbau der Atomkerne **zutage**.
9. **Man** ist der **Meinung,** ein Absolutbetrag* für die Energie eines physikalischen Systems sei grundsätzlich* nicht festlegbar*.
10. Man ist zum **Entschluss** gekommen, der Anteil von Lithium, Beryllium und Bor in der kosmischen Strahlung **liege** erheblich über dem astrophysikalischen Durchschnitt*.
11. Es gibt heute die **Anschauung,** die Adsorption von Gasen an festen Körpern sei auf Molekularkräfte **zurückzuführen**.
12. Man ist heute der Auffassung, Kepler **habe** seine Gesetze auf empirischem Weg unter* Benutzung eines umfangreichen Beobachtungsmaterials gefunden.
13. Es existiert* heute die **Vorstellung,** es gebe, abgesehen von der verschiedenen Energie, nur eine Art von Elektronenstrahlen.

14. **Angenommen**, ein Flugzeug **durchlaufe** in 5 Sekunden bei gleichförmiger Bewegung die Strecke von 200m.

15. **Vorausgesetzt**, die Entfernung sei gleich 200km.

19. Übersetzen Sie die Sätze unten ins Ukrainische mit den Verben der Aussagen (man sagt, ... man ist der Meinung, ...).

1. **sagen vt**: Man sagt, ...

2. **behaupten vt**: Man behauptet, ...

3. **annehmen vt**: Man nimmt an, ...

4. **glauben vt**: Man glaubt, ...

5. **vermuten vt**: Man vermutet, ...

6. **Meinung /**: Man ist der Meinung, ...

7. **Ansicht /**: Man ist der Ansicht, ...

8. **Vorstellung f**: *Es existiert heute die Vorstellung, ...*

9. **Auffassung /**: Man ist heute der Auffassung, ...

10. **Anschauung f**: *Es gibt heute die Anschauung, ...*

11. **Schluss m**: Man ist heute zu dem Schluss gelangt, ...

12. **Entschluss m**: Man ist zum Entschluss gekommen, ...

13. **Erkenntnis /**: Heute hat sich allgemein die Erkenntnis durchgesetzt, ...

14. **annehmen vt**: Angenommen, ...

15. **voraussetzen vt**: Vorausgesetzt, ...

20. Übersetzen Sie die Sätze unten ins Ukrainische. Beachten Sie den Gebrauch die Übersetzung Konjunktivs nach Substantive, die Aussagen bezeichnen.

1. **Die Annahme**, der künstliche* Erdsatellit **machte** im Laufe eines Sterntages etwa 16 Umläufe um die Erde.

2. **Die Ansicht**, vorläufig* **seien** nur drei Atomsprengstoffe bekannt.

3. **Die Vermutung**, elektrische Anziehung* **habe** als Begriff* erst* in der Neuzeit Eingang* gefunden.

4. **Die Hoffnung**, man **erhalte** aus den durchgeführten* Untersuchungen einen Aufschluss* über elektrische Doppelschichten.

5. **Die Meinung**, die chemischen Vorgänge **lassen sich** in einer besonderen Formel zusammenfassen*.

6. **Die Vorstellung**, der Arbeitsprozess sei ein Vorgang, bei dem der Zustand eines Arbeitsstoffes unter Aufnahme* äußerer Wärme geändert wird.

7. **Der Eindruck**, die in der Tabelle angeführten* Zahlenwerte für positive und negative Ionen in Gasen **gelten** nur bei Atmosphärendruck.

8. **Die Auffassung**, die Molekularbewegung **komme** durch die Stöße **zustande**, welche die suspendierten Teilchen von den Molekülen der Flüssigkeit erhalten.

21. Übersetzen Sie die Sätze unten ins Ukrainische.

При выполнении данного упражнения обратите внимание на способы перевода застывшего оборота *sei es*: ... **die Höhe, sei es groß oder klein**, ... 1) *высота, безразлично, является она большой или малой*, ... 2) *высота, независимо от того, большая она или нет*, ... (дословно: „... , будь то большая или малая“).

1. Jede Menge Materie, also jeder Körper, **sei es groß oder klein**, übt eine anziehende* Wirkung auf jeden anderen Körper aus.

2. Unter Stabilität eines Systems, **sei es ein mechanisches oder elektrisches System**, verstehen wir seine Eigenschaft, nach seiner Störung aus seiner Ausgangsgleichgewichtslage heraus von selbst* wieder in diese Lage zurückzukehren.

3. Die Raketentriebwerke, **sei es für bemannte Flugzeuge, sei es für unbemannte Flugkörper**, bereiten den Konstrukteuren viele schwer zu überwindende* Schwierigkeiten.

4. Jeder Körper hat das Bestreben*, seinen jeweiligen Zustand beizubehalten*, **sei es**, dass er sich in Ruhe oder Bewegung befindet. Ein Mensch im Raum, **sei es**, dass er in einem Satelliten um die Erde kreist oder sich in einem Raumschiff auf dem Wege zum Mars befindet, ist gewichtslos.

22. Übersetzen Sie die Sätze unten ins Ukrainische. Beachten Sie den Gebrauch des Konjunktivs nach den Konjunktionen „als ob“, „als (wenn)“.

После подчинительных союзов *als ob, als wenn* „как если бы (как будто бы)“ глагол-сказуемое всегда стоит в форме конъюнктива. С помощью таких предложений автор предупреждает читателя от неправильных представлений, которые у него могут возникнуть (см. пример 1), или проводит сравнение, которое помогает легче понять то, что излагает автор (см. пример 4). Обратите внимание на то, что второй элемент союзов (*ob, wenn*) может опускаться и тогда остается только *als* (см. примеры 6, 7). Не смешивайте союз *als* в значении „как если бы“ с другим его значением „когда“.

1. Der Ausdruck* „Stromerzeuger“ ist nicht so zu verstehen, **als ob** die Elektronen in dem Stromerzeuger **erzeugt würden**.

2. Die Gravitationswirkung einer Kugel auf außerhalb* von ihr befindliche Körper ist so, **als ob** ihre gesamte Masse in ihrem Mittelpunkt **vereinigt sei**.

3. Wenn man sich zum ersten mal mit Mechanik beschäftigt, so entsteht die Vorstellung, **als ob** in diesem Wissenschaftszweig alles ganz **einfach sei**.

4. Die Elektronen vollführen in den Leitungen einen ständigen Kreislauf genau so, **als wenn** die Stromquelle* eine **Pumpe wäre** und durch Rohrleitungen Wasser im Kreise **herumpumpen würde**.

5. Die beim radioaktiven Zerfall aus dem Atomkern ausgestoßenen* Elektronen erlangen eine Geschwindigkeit, **als wenn** sie der Spannung von 1,7 Millionen Volt **ausgesetzt worden wären**. 6. Aus dem vorliegenden* Vortrag darf

man nicht den falschen Schluss ziehen, **als würde** jeder Höhenrakete ein Programm aus allen Gebieten **gestellt**.

7. Wir können die Existenz * der individuellen Nukleonen vollkommen außer acht lassen * und tun so, **als handle es sich** bei den Atomkernen um Teilchen einer homogenen Flüssigkeit.

ЛЕКСИЧЕСКАЯ РАЗРАБОТКА К тексту **Die Rückseite des Mondes**

1. **scheinen** (schien, geschienen), *vt* 1) светить; 2) казаться; **es scheint** кажется, создается впечатление; по-видимому: Es scheint zweckmäßig, ... (zu + Inf.) Представляется целесообразным (*что-л. сделать*), по-видимому целесообразно (*что-л. сделать*).

2. unzugänglich. **Zugang** *m* доступ; ein leichter Zugang zum Triebwerk легкий доступ к двигателю;

zugänglich *a* доступный: die der Beobachtung schwer zugängliche Erscheinung явление, трудно доступное для наблюдения; **unzugänglich** *a* недоступный;

Zugänglichkeit *f* доступность: gute Zugänglichkeit zu allen Teilen des Motors .хороший доступ ко всем узлам двигателя

3. merklich, merken* *vt* замечать; **merklich** *adv* заметно;

merkwürdig *a* удивительный; странный („достойный замечания, достойный удивления“): Es ist merkwürdig, dass... Удивительно, что ...; Следует заметить, что ...;

Merkmal *n* признак {„приметный знак“}: Merkmale der stofflichen Masse признаки материальной массы.

4. **Überlegung, legen*** *vt* класть, положить;

überlegen *vt* подумать {„перекладывать“} (*ср.* „перебирать в памяти“, „раскинуть умом“);

Überlegung / соображение; размышление; рассуждение; Einige Überlegungen über ... Некоторые соображения по...;

anlegen *vt* 1) прикладывать; 2) подводить (*напряжение*}; die angelegte Spannung подведенное напряжение; 3) устраивать;

auslegen *vt* выполнять, конструировать; die ausgezeichnet ausgelegten Brennmotoren отлично выполненные тормозные двигатели;

Auslegung *f* выполнение, конструкция: die Auslegung des neuen Senders конструкция нового передатчика.

5. Ursache. **Sache** *f* вещь; дело: **Ähnlich sieht die Sache (bei...) aus** Аналогично обстоит дело (у.-); Wie verhält sich die Sache? Как обстоит дело? Каково положение вещей? **Sachverhalt** *m* положение вещей, обстоятельства дела;

Ursache *f* причина: Die Ursache ist ... Причиной (этого) является ...;

verursachen *vt* вызывать, быть причиной [„причинять“]: Die Temperatur verursacht ... Температура вызывает ...;

Tatsache *f* факт [„Действительная вещь“]; Die Tatsache, daß ... Тот факт, что ...;

Hauptsache *f* главное [„главная вещь“]; **in der Hauptsache** главным образом;

hauptsächlich *adv* главным образом.

6. **anstellen, stellen*** *vt* ставить: Forderungen stellen (an *A*) предъявлять требования (к чему-л.);

anstellen *vt* ставить, проводить, производить, устраивать; die angestellten Untersuchungen проведенные исследования;

verstellen *vt* регулировать, переставлять;

Verstellbereich *m* диапазон регулирования;

verstellbar *a* регулируемый, переставляемый: verstellbare Einrichtungen регулируемые устройства;

Verstellung *f* 1) регулировка, перестановка; 2) переход, перевод, перестройка: die Verstellung der Flugzeuge auf den Atomtreibstoff перевод самолетов на ядерное горючее.

7. **suchen*** I *vt* искать; II suchen (zu + Inf.) пытаться (что-л. сделать): Man sucht heute, neue Mittel anzuwenden. В настоящее время пытаются применять новые средства.

8. **gegenüber*** *prep* (*D*) 1) напротив-, 2) по отношению к..., по сравнению с ...: Vorteile des Transistors gegenüber der Röhre преимущества транзистора по сравнению с электронной лампой;

demgegenüber *adv* в противоположность этому, по сравнению с этим;

gegenüberstellen *vt* противопоставлять, сравнивать;

gegenüberstehen *oJ* Vieien Vorteilen des neuen Verfahrens stehen manche Nachteile gegenüber. Наряду со многими преимуществами новый метод имеет и некоторые недостатки [„преимуществам противостоят недостатки“¹].

9. **Auswirkung, wirken*** *vi* действовать;

wirksam *a* действенный, действительный, эффективный: wirksame Leistung des Motors эффективная мощность мотора;

Wirksamkeit *f* действенность, действительность, эффективность: die Wirksamkeit einzelner Verfahren эффективность отдельных методов;

auswirken, sich сказываться, проявляться, воздействовать, влиять: Wie wirkt sich kosmische Strahlung¹ auf das Raumfahrzeug aus? Как сказывается на космическом корабле космическое излучение?

Auswirkung *f* действие, воздействие; влияние; результат; последствие; эффект: die Auswirkung der kosmischen Strahlung влияние космического излучения;

einwirken *tu* воздействовать; влиять.

10. Anziehungskraft, ziehen* (zog, gezogen) *vt* тянуть; **anziehen** *vt* притягивать;

Anziehung *f* притяжение, тяготение: Anziehungskraft / сила притяжения (тяготения).

11. ablenken, **lenken** *vt* управлять, направлять; **Lenk** ... 1) управляемый; 2) управляющий: Lenkflugkörper *m* управляемый летательный аппарат; Lenksysteme *pl* система управления;

Lenkung *f* управление: Fernlenkung/ телеуправление, управление на расстоянии;

lenkbar *a* управляемый: lenkbare Geschosse управляемые снаряды;

ablenken *vt* отклонять; Ablenkelektrode *f* отклоняющий электрод;

Ablenkung *f* отклонение: magnetische Ablenkung магнитное отклонение.

12. **hineinführen, führen*** *vt* вести;

eingeführt *vt* вводить; принимать на вооружение: das vor kurzer Zeit eingeführte Lenksystem недавно принятая на вооружение система (теле)управления

hineinführen *vt* вводить;

mitführen *vt* иметь с собой; die mitgeführte Nutzlast взятый с собой (или: имеющийся на борту) полезный груз;

zuführen *ut* подводить, подавать (*питание*); die zugeführte Energie подводимая энергия; Zuführungsleitungen питающие провода;

Zufuhr *f* подведение, подача (*питания*): ununterbrochene Zufuhr der Energie непрерывное подведение энергии.

13. **relativ** *I a* относительный; *II adv* относительно, сравнительно: relativ lange Flugstrecken сравнительно большие трассы.

14. **passieren** *vi* проходить; происходить; **passen** *vi* подходить, быть подходящим;

anpassen *vt (D)* приспособлять, подгонять (*к*): die der Luftströmung angepaßte Form des Flügels удобообтекаемая форма крыла [„форма, приспособленная к обтеканию воздухом“];

Anpassung *f* приспособлявание, подгонка: die Anpassung der Antenne подгонка антенны.

15. **lediglich** *adv* только, единственно: die lediglich für große Höhen zulässigen Geschwindigkeitsverluste потери скорости, допустимые только на больших высотах.

16. **ausreichen, reichen*** *vi* простираться; достигать; **ausreichen** *vt* хватать, быть достаточным.

17. **aufheben, heben*** (*hob, gehoben*) *vt* поднимать; **aufheben** *vt* уравнивать, компенсировать-, уничтожать

[„снимать“]; die sich gegenseitig aufhebenden Wirkungen действия, которые взаимно уравниваются;

hervorheben *vt* подчеркивать, отмечать: Es ist hervorzuheben, dass ... Необходимо подчеркнуть, что ...

23. Übersetzen Sie den Text unten ins Ukrainische

DIE RÜCKSEITE DES MONDES

Noch vor wenigen Jahren **schien es', als würde** die unsichtbare Seite des Mondes der Beobachtung für immer **unzugänglich³ bleiben**. Diese Auffassung wurde widerlegt, als in der Sowjetunion interplanetare Raketen gestartet wurden.

Die Ergebnisse dieser Forschungsflüge lassen erkennen, daß die Rückseite des Mondes sich von der sichtbaren Seite merklich³ dadurch unterscheidet, daß sie wenig „Meere“ enthält.

Man hat einige Überlegungen⁴ über die Ursache⁵ dieses Unterschiedes zwischen sichtbarer Seite und Rückseite des Mondes angestellt⁶. Einige Wissenschaftler sind der Ansicht, diese Ursache sei bei der Erde **zu suchen**⁷.

Wenn es so wäre, so **könnte** eine mögliche Ursache **im Zusammenhang damit stehen**, dass die Erde den Mond gegenüber⁸ Meteoriten abgeschirmt hat. Dieses Phänomen **hätte** jedoch, **würde es existieren**, eine gegenteilige Auswirkung⁹. Es ist darauf hinzuweisen, dass die Anziehungskraft¹⁰ der Erde gegenüber Meteoriten, welche nahe an der Erde vorbeifliegen, die Bahnen dieser Meteoriten **ablenken**¹¹ und die Objekte auf diese Weise „in den Schatten der Erde“ **hineinführen**¹² **würde**. Eine Berechnung hat gezeigt, dass für Meteoriten, die die Erde mit der durchschnittlichen relativen¹³ Geschwindigkeit passieren, der Brennpunkt der Bahnen wesentlich näher an der Erde liegt als der Mond. Letzterer **würde sich** also in einem Gebiet geringerer Meteoritendichte **befinden**¹⁴. Lediglich¹⁵ für Meteoriten mit einer relativen Geschwindigkeit von etwa 70 km in der Sekunde **würde** der Brennpunkt der Meteoritenbahn in der Mondentfernung **liegen**, aber solche Meteoriten sind sehr selten und sie **könnten** allenfalls **ausreichen**¹⁶, den „Abschirmungseffekt“ durch die Erde wieder aufzuheben¹⁷.

VIII. СЛОВА И ОБОРОТЫ, СЛУЖАЩИЕ ДЛЯ УКАЗАНИЯ НА СВЯЗЬ С ПРЕДЫДУЩИМ И ПОСЛЕДУЮЩИМ ИЗЛОЖЕНИЕМ

8.1. Классификация средств связи

Для научно-технической литературы характерны ссылки на предыдущее и последующее изложение. Для этой цели используются специальные слова, словосочетания и обороты. Среди них можно выделить следующие три группы:

1. Застывшие причастные обороты типа *wie eingangs ausgeführt*.
2. Словосочетания типа *die vorstehenden Betrachtungen*.
3. Субстантивированные прилагательные и причастия типа *das frühere, das oben Behandelte*.

Рассмотрим каждую группу подробнее.

8.1.1. Обороты типа „wie eingangs ausgeführt“

1. Застывшие причастные обороты этого типа очень употребительны от глаголов *anführen vt*, *ausführen vt*, *betrachten vt*, *darlegen vt*, *darstellen vt*, *erläutern vt*, *erörtern vt*, *behandeln vt*, *schildern vt* с общим значением „излагать, рассматривать, указывать“, а также от глагола *erwähnen vt* „упоминать“.

Эти глаголы употребляются, как правило, со следующими обстоятельственными словами и словосочетаниями: *oben* „выше“, *eben* (*soeben*) „только что“, *eingangs* „вначале“, *nachstehend* „ниже“, *bereits* „уже“,

später „ниже“, früher „раньше“, („выше“), im ersten Abschnitt „в первом разделе“, im letzten Kapitel „в последней главе“ и др. Например:

wie eingangs ausgeführt - как было изложено вначале

wie eben angeführt - как только что указывалось

wie später geschildert - как будет рассмотрено ниже

2. Заметьте, что причастие в данных оборотах переводится на русский язык глаголом-сказуемым (*wie ... ausgeführt* „как было изложено“).

3. Причастия от всех названных выше глаголов вместе с обстоятельственными словами могут употребляться и в качестве определения. Например:

die oben dargestellten Nachrichten - недостатки, которые были рассмотрены выше

die eben erwähnten Geräte только что упомянутые приборы

8.1.2. Словосочетания типа „die vorstehenden Betrachtungen“

В состав такого рода словосочетаний входят существительные, имеющие общее значение „рассуждения“, „соображения“ (как правило, они употребляются в форме множественного числа): *Ausführungen pl*, *Darlegungen pl*, *Darstellungen pl*, *Schilderungen pl*, *Betrachtungen pl*, *Überlegungen pl*.

Эти существительные употребляются, как правило, со следующими причастиями и прилагательными: **vorig a**, **bisherig a**, **früher a**, **vorstehend a**, **vorangehend a** (с общим значением „предыдущий“), **später a**, **nachstehend a**, **nachfolgend a** (с общим значением „последующий“), а также **vorliegend a**, **betreffend a** (с общим значением „данный, рассматриваемый“). Например:

Die vorigen Betrachtungen zeigen ... - Выше было показано... („Предыдущие рассуждения показывают...“)

Die nachstehenden Ausführungen beziehen sich....- Ниже будут рассмотрены... („Последующие рассуждения относятся...“)

Как видно из примеров, при переводе таких словосочетаний используются наречия типа „выше“, „ниже“, а существительным (*Betrachtungen*, *Ausführungen*) соответствуют глаголы „изложения“ („было показано“, „будут рассмотрены“). Возможны и другие способы перевода, например:

Die nachstehenden Ausführungen beziehen sich....- В последующем изложении мы рассмотрим .../Последующее изложение относится ...

8.1.3. Субстантивированные прилагательные и причастия типа „das frühere“, „das oben Behandelte“

1. Почти все субстантивированные причастия от глаголов „изложения“, а также прилагательные и причастия вместе с различными обстоятельственными словами могут употребляться для указания на связь с последующим и предыдущим изложением. Все они имеют в этом случае общее значение „изложенное“. Например:

Das frühere zeigt, dass... - Изложенное выше показывает, что...

Aus dem eingangs dargelegten folgt, dass - Из того, что было сказано вначале, следует, что...

2. Обратите внимание на то, что субстантивированные прилагательные и причастия этого типа часто образуют группу распространенного определения, например:

*Das soeben über neue Geräte Angeführte gilt auch für **Все** только что сказанное о... новых приборах относится также к ...*

3. Следующие субстантивированные причастия употребляются с предлогами, образуя группы с обстоятельственным значением: **im folgenden**, **im nachstehenden** „ниже (по тексту)“, **im vorstehenden** „выше (по тексту)“.

1. Übersetzen Sie die Wörter unten. Welche beweisen den Zusammenhang mit vorstehenden und welche mit nachstehenden Sätzen.

1. scheinen *vt*, anführen *vt*, überlegen *vt*, darlegen *vt*, anlegen *vt*, darstellen *vt*, auslegen *vt*, erläutern *vt*, verursachen *vt*, erörtern *vt*, verstellen *vt*, erwähnen *vt*, gegenüberstellen *vt*, schildern *vt*, einwirken *vi*, ausführen *vt*, anziehen *vt*, behandeln *vt*, ablenken *vt*, betreffen *vt*

2. vorliegend *a*, unzugänglich *a*, behandelt *a*, merklich *a*, betreffend *a*, hauptsächlich *adv*, vorig *a*, wirksam *a*, später *a*, relativ *a*, früher *a*, lediglich *adv*, bisherig *a*, ausreichend *a*, obig *a*, normal *a*, angeführt *a*, normalerweise *adv*, ausgeführt *a*, abseits *adv*, dargestellt *a*, seinerseits *adv*, vorstehend *a*, eingangs *adv*, nachstehend *a*, eben *adv*, bisher *adv*

3. Ausführungen *pl*, Zugänglichkeit *f*, Darlegungen *pl*, Merkmal *n*, Darstellungen *pl*, Auslegung *f*, Erörterungen *pl*, Ursache *f*, Erläuterungen *pl*, Tatsache *f*, Überlegungen *pl*, Verstellung *f*, Schilderungen *pl*, Auswirkung *f*, Obige *n*, Wirksamkeit *f*, Vorige *n*, Ablenkung *f*, Abschnitt *m_s*, Vorstehende *n_s*, Einführung *f*, Behandelte *n*

2. Übersetzen Sie die Sätze und Wortgruppen unten ins Ukrainische.

1) anführen *vt*, angeführt *a*, Angeführte *n*

1. Wie eingangs angeführt, ...

2. die im vorstehenden Abschnitt angeführten Erfahrungswerte

3. Aus dem im Abschnitt X Angeführten folgt, dass ...

2) ausführen *vt*, ausgeführt *a*, Ausgeführte *n*

1. Wie oben ausgeführt, ...

2. die eben ausgeführten Nachteile der Sicherungsanlagen

3. Das bereits Ausgeführte zeigt, dass ...

3) darlegen *vt*, dargelegt *a*, Dargelegte *n*

1. Wie in bisherigen Kapiteln dargelegt, ...

2. die bisher dargelegten Durchschnittsgeschwindigkeiten

3. Aus dem dargelegten geht hervor, dass ...

4) **darstellen** *vt*, **dargestellt** *a*, **Darstellungen** *pl*

1. Wie im vorstehenden dargestellt,...
2. die im Abschnitt II dargestellten größten Querschnitte
3. Die nachstehenden Darstellungen beziehen sich auf die äußersten Bezirke

der Atmosphäre

5) **erläutern** *vt*, **erläutert** *a*, **Erläuterungen** *pt*

1. Wie eben erläutert, ...
2. Aus oben erläuterten Gründen ...
3. Die vorstehenden Erläuterungen geben einen kurzen Einblick in die

Elektronik.

6) **erörtern** *vt*, **erörtert** *a*

1. Wie im Abschnitt VI schon erörtert, ...
2. unter allen früher erörterten Umständen

7) **schildern** *vt*, **geschildert** *a*

1. Wie noch nachstehend geschildert wird, ...
2. die soeben geschilderten Abschlußbasen moderner Raketen

8) **oben** *adv*, **obig** *a*, **Obige** *n*

1. aus oben genannten Gründen
2. Die obigen Überlegungen zeigen, dass ...
3. Aus obigem folgt, dass ...

9) **behandeln** *vt*, **behandelt** *a*, **Behandelte** *n*

1. Wie eingangs behandelt, ...
2. die bereits behandelten Phänomene
3. Das oben Behandelte zeigt, dass ...

X. СРЕДСТВА СВЯЗИ САМОСТОЯТЕЛЬНЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЙ

Средства **связи** самостоятельных предложений. Их использование.
Классификация

В научно-технической литературе постоянно приходится обозначать логические отношения между отдельными частями изложения, абзацами и двумя соседними самостоятельными предложениями, для того чтобы облегчить читающему понимание того, что излагает автор. Для выражения логических отношений широко используется целый ряд средств, которые можно подразделить на три основные группы:

1. союзные слова (*zudem* „кроме того“),
2. словосочетания (*im Gegensatz dazu* „в противоположность этому“),
3. обороты (*ähnlich verhält es sich ...* „аналогично обстоит дело...“).

I. Союзные слова

1. **Союзные слова типа „zudem“** (с указательным местоимением). Сюда относятся сложные слова (с указательным местоимением) типа *zudem* „к тому же“, состоящие из предлога (в данном случае *zu-*) и указательного местоимения (в данном случае *-dem*). Некоторые из них Вам уже знакомы: *außerdem* „кроме того“, *trotzdem* „несмотря на это“, *dadurch* „благодаря этому“.

Ниже дается список союзных слов этого типа и предлоги, от которых они образованы:

Предлоги		Союзные слова	
<i>zu</i>	к	<i>zudem</i>	к тому же, кроме того
<i>über</i>	сверх, выше	<i>überdies darüber</i>	сверх того, помимо этого
<i>infolge</i>		<i>hinaus</i>	
<i>wegen</i>	вследствие	<i>infolgedessen</i>	
<i>zufolge</i>		<i>deswegen</i>	вследствие этого
		<i>demzufolge</i>	
<i>ungeachtet</i>	несмотря	<i>dessenungeachtet</i>	несмотря на это
<i>gegenüber</i>	по сравнению, в противоположность	<i>demgegenüber</i>	по сравнению с этим, в противоположность этому, напротив
<i>nach</i>		<i>demnach</i>	соответственно этому, согласно этому
<i>entsprechen</i>	соответственно, согласно	<i>dementsprechend</i>	
<i>d</i>		<i>demgemäß</i>	
<i>gemäß</i>	против	<i>dementgegen</i>	напротив, в противоположность этому
<i>entgegen</i>			

Обратите внимание на то, что в одних союзных словах предлог является первой частью (*zu-dem, über-dies*), в других – второй частью (*dem-entsprechend, dem-gegenüber*). Однако, перевод нужно начинать всегда с предлога.

Указательный элемент (*-dem, -dies; des-, dessen-, dem-*) переводится - на русский язык указательным местоимением „это“.

Следует иметь в виду, что союзные слова этого типа могут стоять не только в начале, но и в середине предложения. При переводе на русский язык их рекомендуется ставить в начале предложения, например:

Die Prinzipien, nach denen die sog. Röhrenlosen Verstärker arbeiten, sind sehr verschieden. Nicht jeder Röhrenverstärker dementsprechend durch einen röhrenlosen Verstärker ersetzt werden. Принципы, на которых работают так называемые безламповые усилители, весьма разнообразны. Поэтому не каждый ламповый усилитель может быть заменен безламповым.

II. Союзные слова типа „allerdings“ (без указательного местоимения). Помимо союзных слов типа **zudem**, включающих в себя указательный элемент („это“), широко употребляются другие союзные слова (без указательного элемента). Ниже дается список наиболее употребительных союзных слов (без указательного местоимения).

allerdings правда, однако

anschließend затем (после этого)

auch кроме того
dafür (aber) (но) зато
denn ибо (в самом деле; дело в том, что...)
ebenfalls аналогично (точно так же)
fernerhin /weiterhin далее; кроме того
hingegen напротив
immerhin тем не менее, однако
nämlich 1) дело в том, что; в самом деле; 2) а именно
so 1) так, так например; 2) таким образом, следовательно
sonst иначе, в противном случае
tatsächlich 1) в самом деле; 2) в действительности же
umgekehrt напротив, наоборот
vielmehr скорее, напротив
gewiß: gewiß ... aber / zwar: zwar ... aber правда ...однако

III. Словосочетания

1. Словосочетания существительных с предлогом (*im Gegensatz dazu*).

Некоторые из этих словосочетаний Вам уже знакомы: например: *im Gegensatz dazu* „в противоположность этому“, *im Vergleich damit* „по сравнению с этим“, *zum Unterschied davon* „в отличие от этого“, *aus diesem Grunde* „поэтому“.

Ниже дается список других употребительных средств связи этого типа:

Gegenteil *n* противоположность: *im Gegenteil* напротив

Tat / дело: *in der Tat* 1) в самом деле; 2) в действительности же

Einklang *m* („созвучие“): *im Einklang damit* в соответствии с этим

Übereinstimmung / соответствие: *in Übereinstimmung damit* в соответствии с этим

Anschluss *m* присоединение: *im Anschluss daran* 1) после этого, затем („в присоединение к-этому“); 2) в связи с этим

Zusammenhang *m* связь: *in Zusammenhang damit* в связи с этим

2. Словосочетания прилагательных и местоимений с предлогом (*im großen und ganzen*). Некоторые из словосочетаний такого рода Вам уже известны, например: *im großen und ganzen* „в целом“.

Ниже дается перечень словосочетаний такого типа:

ander *a* другой: *zum anderen* во-вторых;

einmal ... zum anderen во-первых..., во-вторых

besonder *a* особенный: *im besonderen* в частности; *im allgemeinen ... im besonderen* в общем..., в частности

einzel *n* отдельный, частный: *im einzelnen* в частности

alles *pron* всё: *alles in allem* итак, таким образом

3. Словосочетания причастий с местоименными наречиями. В качестве союзных слов употребляются следующие словосочетания типа „причастие + местоименное наречие“:

abgesehen davon 1) *несмотря на это*; 2) *помимо этого*
ausgehend davon *исходя из этого, на основании этого*. Местоименное наречие (**davon**) включает в себя указательный элемент (*da-* „это“).

Эти же словосочетания без указательного элемента („причастие + предлог“) употребляются, как Вам уже известно, в функции предлогов:

abgesehen von 1) *несмотря на (что-л.)*; 2) *помимо (чего-л.)*

ausgehend von *исходя из (чего-л.), на основании (чего-л.)*

IV. ОБОРОТЫ

1. **Обороты с глаголами (*Daraus ist zu schließen, dass...*)**. Некоторые обороты такого типа Вам уже знакомы, например: **das ist darauf zurückzufahren, dass ...** „Это можно объяснить тем, что...“; **daraus ist zu schließen, dass ...** „Отсюда можно сделать вывод, что...“; **daraus geht hervor, dass ...** „Отсюда вытекает, что...“; **daraus ergibt sich, dass ...** „Отсюда вытекает, что...“.

Ниже даётся список глаголов, которые употребляются в оборотах:

ableiten *vt* *делать вывод*: **daraus kann man ableiten, dass ...** *отсюда можно сделать вывод, что...*

zusammenhängen *vt* *быть связанным (с чём-л.)*: **das hängt damit zusammen, dass** *это связано с тем, что...*; **damit hängt es zusammen, dass...** *с этим связано то, что...*

zeigen, sich *оказываться*: **es zeigt sich, dass...** *оказывается, что...*
ergeben, sich *оказываться*: **es ergibt sich, ...** *оказывается, ...*

herausstellen, sich: **es stellte sich heraus, dass...** *оказалось,*

widersprechen *vi* *противоречить*: **dem widerspricht die Tatsache, dass...** *этому противоречит тот факт, что...*

naheliegen *vi* *быть очевидным*: **es liegt nahe, dass...** *очевидно,*

liegen *vi* (*ан...*): **es liegt daran, dass ...** *причина этого заключается в том, что...*

kommen *vi*: **es kommt davon, dass ...** *это происходит оттого, что...; davon kommt es, dass...* *отсюда происходит то, что...*

hinzutreten *vi*, **hinzukommen** *vi* *присоединяться*: **hinzu tritt, dass...; hinzu kommt, dass ...** *к этому следует добавить, что...*

ersehen *vt*, **einsehen** *vt* *понимать*: **daraus lässt sich leicht ersehen, dass ...** *легко понять, что...*

einleuchten *vi* *становиться очевидным (ясным)*: **es leuchtet ohne weiteres ein, dass ...** *совершенно очевидно, что...*

erkennen *vt* *понимать*: **man erkennt, dass ...** *легко понять, что...*

gegenüberstehen *vi* *противостоять*: **dem steht gegenüber die Tatsache, dass...** *этому противоречит тот факт, что...*

Заметьте, что в следующих двух оборотах слово *es* является указательным местоимением и переводится словом „это“:

es kommt davon, dass... *это происходит оттого, что...*

es liegt daran, dass... *причина этого заключается в том, что...*

Обратите внимание на то, что обороты с глаголами *zusammenhängen* и *kommen* *vi* имеют два варианта 'порядка слов и выражают различные логические отношений:

Первый вариант: на первом месте стоит местоименное наречие. В этом случае оборот выражает следствие, например:

Damit hängt es zusammen, dass С этим связано то, что...

Davon kommt es, dass... Отсюда следует (или: вытекает)...

Второй вариант: на первом месте стоит указательное местоимение (*das, es*). В этом случае обороты выражают причину, например:

Das hängt damit zusammen, dass Это связано с тем, что....

Es kommt davon, dass,.. Это происходит оттого, что...

2. Обороты с наречиями.

Наречия *ähnlich* „аналогично“ и *anders* „иначе“ образуют ряд оборотов, которые переводятся на русский язык с использованием выражения „обстоит дело“: „аналогично обстоит дело“, „иначе обстоит дело“. К таким оборотам относятся:

а) безличные обороты с глаголами *verhalten, sich* „вести себя“, *stehen* *vi* „стоять“:

ähnlich/ anders verhält er sich

ähnlich/ anders steht es mit...

б) обороты с существительными *Sache* „дело“, *Fall* *m* „•случай“, *Verhältnisse* „условия“:

ähnlich/ anders - sieht die Sache aus

ähnlich/ anders - liegt der Fall bei

ähnlich/ anders - liegen die Verhältnisse bei

3. Обороты с прилагательными. Сюда относятся обороты с прилагательными *einleuchtend* *a*, *ersichtlich* *a*, *naheliegend* *a* с общим значением „ясный, очевидный“. Все обороты, переводятся одинаково на русский язык:

Es ist ersichtlich, dass...

Es ist naheliegend, dass.. Очевидно, что..; легко понять, что...

Es ist einleuchtend, dass...

V. ТИПЫ ЛОГИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ

Одни и те же типы логических отношений могут выражаться различными типами средств связи (союзными словами, словосочетаниями, оборотами), например:

1. следствие: союзным словом *dementsprechend*, словосочетанием *in Übereinstimmung damit*, оборотом *es liegt nahe, dass ...*;

2. причина: союзным словом *denn* оборотом *das liegt daran, dass ...*;

3. противопоставление: союзным словом *allerdings*, словосочетанием *im Gegenteil*, оборотом *anders steht es (mit...)*;

4. пояснение: союзным словом **so**, словосочетанием **in der Tat**.

5. присоединение: союзным словом **weiterhin**, словосочетанием **im Anschluss daran**, оборотом **hinzu tritt, dass ...** .

При переводе союзное слово может передаваться словосочетанием и оборотом, словосочетание – союзным словом и оборотом, а оборот – союзным словом. Например: союзное слово **denn** переводится оборотом „дело в том, что...". Словосочетание **aus diesem Grunde** переводится союзным словом „поэтому". Оборот „**hinzu tritt, dass...** может переводиться союзным словом „кроме того".

1. Finden Sie die Entsprechungen. Üben Sie zu zweit. Übersetzen Sie die deutschen Wörter ins Ukrainische.

так (например)	allerdings
скорее	anschließend
к тому же	vielmehr
далее	dafür
аналогично	denn
в самом деле	so
по сравнению с этим	sonst
иначе	zudem
затем	ähnlich
согласно этому	weiterhin
зато	demgemäß
правда	demgegenüber
ибо	tatsächlich
напротив	inzwischen
дело в том, что	umgekehrt
между тем	nämlich
выводить	or
вытекать	ableiten
противоречить	ergeben, sich
присоединяться	einsehen
понимать	hervorgehen
объяснять	hinzukommen
быть связанным (с)	naheliegen
быть очевидным	widersprechen
оказываться	zurückführen
	zusammenhängen

2. Übersetzen Sie ins Ukrainische. Nennen Sie logische Zusammenhangstypen, die sie bezeichnen.

1. **ableiten vt**: Daraus könnte man ableiten, dass ...

2. **hinzukommen vt**: Hinzu kommt, dass ... ,

3. **ersehen vt**: Daraus wäre zu ersehen, dass ...

4. **zurückführen** *vt*: Das wäre darauf zurückzuführen, dass ...
5. **zusammenhängen** *vl*: Das könnte damit zusammenhängen, dass
6. **zeigen**, sich: Es zeigt sich, dass ...
7. **widersprechen** *vl*: Dem widerspricht die Tatsache, dass ...
8. **schließen** *vi*: Daraus wäre zu schließen, dass ...
9. **naheliegen** *vt*: Es liegt nahe, dass ...
10. **liegen** (an...) *vi*: Es liegt daran, dass ...
11. **kommen** *vt*: Es kommt davon, dass ...; Davon kommt es, dass
12. **hinzutreten** *vt*: Hinzu tritt, dass ... ,
13. **hervorgehen** *vi*: Daraus geht hervor, dass ... ,

3. Übersetzen Sie die Wörter unten ins Ukrainische. Markieren Sie die Wörter, die als Beziehungswörter können gebraucht werden.

gültig *a*; streng *a*; allerdings; üblich *a*; anschließend *adv*; weitgehend *a*; ausnahmslos *adv*; demgegenüber; dennoch; abnehmend *a*; denn; eindeutig *a*; zudem; lediglich *adv*; relativ *a*; vielmehr; wirksam *a*; immerhin; hauptsächlich *adv*; merkwürdig *a*; freilich; ferner; zugänglich *a*; umgekehrt; abseits *adv*; dementsprechend; grundsätzlich *a, adv*; demgemäß; zusätzlich *a*; dafür (aber); durchaus; tatsächlich; zunehmend *a*; sonst; wirtschaftlich *a*; infolgedessen; angebracht *a*; ebenfalls; demnach; maßgebend *a*

4. Übersetzen Sie die Sätzen unten ins Ukrainische. Beachten Sie die Übersetzung des Wortes „nämlich“ und die Wortfolge im ukrainischen Satz.

Слову **nämlich** как средству связи самостоятельных предложений в русском языке соответствует выражение „дело в том, что“, „в самом деле“. Предложения с **nämlich** поясняют содержание и раскрывают причину того, о чем говорится в предыдущем предложении.

Заметьте, что слово **nämlich** в немецком предложении стоит не в начале предложения, а всегда после сказуемого. Его соответствия в русском предложении стоят всегда в самом начале. Этого не следует забывать при переводе. Такое употребление слова **nämlich** следует отличать от уже известного Вам случая, когда **nämlich** употребляется для уточнения и переводится „а именно“.

1. Als* man seit etwa 1940 dazu übergang*, schneller zu fliegen, als der Schall sich ausbreitet*, traten* viele Schwierigkeiten auf*. Die Strömungserscheinungen unterliegen* nämlich bei derartigen* Geschwindigkeiten anderen Gesetzen.

2. Die Untersuchungen über gegenseitige* Wirkungen zwischen kosmischen Strahlungen und bestimmten Zuständen der Hochatmosphäre dürften* wohl* von großem Nutzen* sein. Es hat sich nämlich herausgestellt*, dass die Vorgänge in den einzelnen Bezirken* wesentlichen* Einfluß auf verschiedene Erscheinungen in der Troposphäre haben.

3. Die Ultrakurzwellentechnik hat sich bisher zu* wenig mit den Schwingungskreisen der Dezimetertechnik beschäftigt. Sie hat nämlich in den meisten Fällen die Geräte und Methoden der allgemeinen Hochfrequenztechnik bevorzugt*.

4. Nach der Ansicht* maßgeblicher * Raketentechniker wird das thermochemische Triebwerk unter Umständen* noch für mehrere Jahrzehnte eine bedeutende Rolle in der Astronautik spielen. Von* den anderen Antriebssystemen liegen* nämlich keine ernsthafte* Entwicklungsergebnisse vor*.

5. Die Annahme* von Kreisbahnen der Meßsatelliten wäre* eine starke Idealisierung. In der Praxis kann man nämlich nicht mit den genauen Kreisbahnen rechnen*.

6. Die Möglichkeiten der Erzeugung von Antriebsstrahlen für Raketen sind mit chemischen Gasdruck-Strahltriebwerken lange nicht erschöpft. Trennt* man nämlich die beiden Atome des in der Natur nur in molekularen Form auftretenden* Wasserstoffs (H_2) und könnte* man diesen einatomigen Wasserstoff dann wieder in einer Brennkammer zu H_2 vereinigen, so würden* dabei Wärmemengen frei, die Ausströmgeschwindigkeiten von rund 10 000 m/s ergeben würden*. Vorläufig* bestehen aber keine 'Aussichten* diese Reaktion technologisch in größerem Maßstab durchzuführen*. Einatomiger Wasserstoff hat nämlich* unter gewöhnlichen Bedingungen nur eine äußerst* kurze Lebensdauer (etwa von einigen Zehntelsekunden), er strebt-* sofort wieder zur Molekülbildung.

ЛЕКСИЧЕСКАЯ РАЗРАБОТКА К тексту 1. Halbleiter

1, Metallgitter **Gitter** *n* решетка; сетка: Metallgitter *n* металлическая решетка; решетка металлов.

2. eindeutig, **deuten** I *vt* толковать, истолковывать; II *vi* (auf *A*) указывать (на что-л.); bedeuten* *vt* означать;

eindeutig *a* однозначный; точный, ясный: eine Frage eindeutig beantworten дать точный ответ на вопрос; das eindeutigste Kriterium (für) наиболее точный критерий (чего-л.).

3. übergehen, gehen* (ging, gegangen) *vi* идти; отправляться;

übergangen (ging über, übergegangen) *vt* переходить: Gehen wir zu einer anderen Frage über. Перейдем к другому вопросу;

Übergang *m* переход;

angehen *vt* касаться (чего-л.), иметь отношение (к чему-л.) Was ... angeht, so ... Что касается..., то ...;

vergehen (verging, vergangen) *vi* проходить, протекать (о времени) ;

vergangen *a* прошедший, прошлый, минувший; предыдущий: im vergangenen Jahr в прошлом году;

vorangegangen *a* предыдущий: im vorangegangenen Kapitel в предыдущей главе;

vorgehen (ging vor, vorgegangen) *vt* 1) идти вперед; 2) действовать, поступать: Wie geht man bei der astronomischen Navigation vor? Как поступать в случае астрономической навигации?; 3) происходить, совершаться;

Vorgehen *n* способ, образ действий.

4. abnehmend, nehmen* (nahm, genommen) *vt* брать; принимать;

abnehmen (nahm ab, abgenommen) *vi* уменьшаться: Die Luftdichte nimmt mit zunehmender Höhe ab. Плотность воздуха с увеличением высоты уменьшается;

abnehmend *a* уменьшающийся: mit abnehmender Temperatur с уменьшением температуры [„с уменьшающейся температурой“];

Abnahme / уменьшение;

Ausnahme / исключение [„изъятие“]: abgesehen von einigen Ausnahmen за некоторым исключением; **mit Ausnahme** (von) за исключением (*чего-л.*) [„с изъятием“]: mit Ausnahme von einigen Sonderfällen за исключением некоторых особых случаев;

ausnahmslos без исключения;

einnehmen (nahm ein, eingenommen) *vt* занимать (*место*); die Stelle, die ... einnimmt, Место, которое занимает ...;

entnehmen (entnahm, entnommen) *vt* (*D*) брать, получать (*откуда-нибудь*); заимствовать, почерпнуть, узнавать (*что-л. у кого-л., из какого-л. источника*); заключать, делать вывод; Die Anlagen, die den Strom dem Netz entnehmen Установки, которые получают ток от сети; Dem Bericht ist eine interessante Beobachtung zu entnehmen. Из сообщения можно почерпнуть интересные сведения; **Daraus ist zu entnehmen, dass ...** Отсюда можно заключить (*или сделать вывод*), что ... ;

vornehmen *vt* предпринимать; проводить, производить; alle in den letzten Jahren vorgenommenen Beobachtungen все наблюде-ния, проводившиеся в последние годы.

5. Reinheit, **rein** I *a* чистый; без примесей; II *adv* чисто; исключительно; совершенно: rein äußerlich чисто внешне, исключительно с внешней стороны; rein gar nichts совершенно ничего;

Reinheit / чистота; незагрязненность; отсутствие примесей; die Reinheit des Halbleiters чистота полупроводника.

6. weitgehend, gehen * *vi* идти; weit * *a, adv* далекий; широкий;

weitgehend I *a* широкий [„далеко идущий“]; weitgehende Verwendung широкое применение; II *adv* широко; в значительной степени: weitgehend gelöst в значительной степени решенный.

7. erwarten, warten I *vi* (auf *A*)* ждать (*чего-л.*): auf die Resultate warten ждать результатов; **warten** II *vt* осуществлять уход (за *чем-л.*);

Wartung уход (*за материальной частью*);

erwarten *vt* ожидать.

5. Übersetzen Sie den Text ins Ukrainische.

HALBLEITER

Ein Metall hat bekanntlich eine sehr gute elektrische Leitfähigkeit, deren Träger die im Metallgitter¹ frei beweglichen Elektronen sind. Demgegenüber leitet ein Isolator den Strom praktisch nicht. Die elektrische Leitfähigkeit eines Halbleiters liegt zwischen der Leitfähigkeit der Metalle und der Leitfähigkeit der Isolatoren. Ihre Grösse gibt jedoch noch keinen Aufschluss darüber, ob man es mit einem

Halbleiter oder mit einem Metall zu tun hat. Das eindeutigste² Kriterium dafür ist **vielmehr** die Temperaturabhängigkeit der elektrischen Leitfähigkeit Während bei Metallen nämlich die elektrische Leitfähigkeit mit sinkender Temperatur zunimmt und in der Nähe des absoluten Nullpunktes unter Umständen in die Supraleitfähigkeit übergeht³, haben Halbleiter bei höheren Temperaturen eine verhältnismäßig große Leitfähigkeit, die mit abnehmender⁴ Temperatur kleiner wird und schließlich der Leitfähigkeit eines Isolators gleichkommt, vorausgesetzt, dass man es mit einem ideal kristallisierten Stoff zu tun hat.

Es leuchtet ohne weiteres ein, dass die Reinheit⁵ der Halbleiter von großer praktischer Bedeutung ist. Die Herstellung von Reinstgermanium und Germaniumhalbleiterelementen könnte heute als weitgehend⁶ gelöst betrachtet werden. **Im Gegenteil**, dies ist bei Siliziumelementen noch nicht im gleichen Maße der Fall. Schwierigkeiten **scheinen** hier in erster Linie in der Herstellung von genügend reinem und für Halbleiterzwecke geeignetem Silizium in technischem Maßstab **zu liegen**. Die **diesbezüglichen** Forschungen sind seit einiger Zeit in vielen Ländern mit Erfolg in Angriff genommen worden und man darf von ihnen manche wertvolle Resultate erwarten⁷.

* Supraleitfähigkeit / сверхпроводимость

X. ÜBERSETZUNG

(Кияк Т.Р., Науменко А.М., Огуй О.Д., стор. 537-550 (теорія))

10.1. Изменение значения слов при их употреблении

в качестве средств, служащих для указания на связь с предыдущим и последующим изложением.

Некоторые слова при употреблении в качестве средств, служащих для указания на связь с предыдущим и последующим изложением, приобретают новое значение (или новые оттенки значения). Например:

vorig a 1) *прошлый*: *im vorigen Jahr в прошлом году*; 2) *предыдущий*: *die vorigen Betrachtungen предыдущие рассуждения (а не „прошлые“)*

später adv 1) *позже, впоследствии*: *Später erschienen neue Muster. Позже появились новые образцы*. 2) *ниже (по тексту)* *Wie später gezeigt wird, ... как будет показано ниже*

oben adv 1) *наверху*: *ganz oben на самом верху, очень высоко*; 2) *выше, раньше (по тексту)*: *Wie oben geschildert, ... как было показано выше*

eben adv 1) *именно, как раз*: *eben für diesen Zweck именно для этой цели*; 2) *только что*: *die eben erwähnten Geräte только что упомянутые приборы*

ausführen vt 1) *выполнять, конструировать*: *die vor kurzem ausgeführten Geräte приборы, сконструированные недавно*; 2) *рассматривать, излагать*: *die oben ausgeführten Geräte приборы, которые были рассмотрены выше*

darstellen vt: 1) *представлять (собой)*: *Was stellt dieses Gerät dar? Что представляет собой этот прибор?*; 2) *рассматривать, излагать*: *die nachstehend dargestellten Geräte приборы, которые будут рассматриваться ниже*.

10.2. ПЕРЕВОД ПСЕВДОИНТЕРНАЦИОНАЛЬНЫХ ТЕРМИНОВ

Псевдоинтернациональными называются термины, сходные по форме с русскими словами, но более или менее различающиеся по значению. Например, прилагательное *spezifisch*, напоминающее по форме русское слово „специфический”, на самом деле переводится, как правило, словом „удельный”: *spezifischer Widerstand* „удельное сопротивление” (не „специфическое”), *spezifische Leistung* „удельная мощность”.

Таких терминов в немецкой научно-технической литературе очень немного. Однако неправильные ассоциации с русским языком часто приводят к неправильному переводу таких слов.

Ниже приводится список наиболее употребительных псевдоинтернациональных терминов.

Существительные

Produkt *n* произведение (не только „продукт”)

Faktor *m* коэффициент (не только „фактор”)

Grad *m* 1. степень; 2. коэффициент (не только „градус”)

Instrument *n* прибор (не только „инструмент”)

Ballon *m* шар; аэростат (чаще, чем „баллон”)

Schirm *m* экран (не „ширма”)

Daten *pl* данные (не „даты”)

Tank *m* бак (не „танк”)

Ton- звуковой (не только „тональный”)

Effekt- действующий, активный (не только „эффективный”)

Normal- стандартный, эталонный (не только „нормальный”)

Прилагательные

numerisch числовой (не „номерной”)

nuklear ядерный (не „нуклоновый”)

ultrarot инфракрасный (не „ультракрасный”)

normal обычный (не только „нормальный”)

maschinell механический (не только „машинный”)

industriell промышленный (не только „индустриальный”)

elementar основной (не только „элементарный”, „простой”)

10.3. ПЕРЕВОД ТЕРМИНОВ

Перевод первого компонента терминов – сложных существительных, выраженного основой глагола.

У многих терминов – сложных существительных в качестве первого компонента употребляются основы глагола. Как правило, на русский язык они переводятся прилагательными или причастиями. Для многих из подобных основ глаголов можно назвать постоянные эквиваленты в русском языке. Это один из наиболее распространенных способов перевода.

Ниже дается список основ глаголов, входящих в словарь-минимум „Курса“, их эквиваленты в русском языке и примеры употребления:

Ablenk- отклоняющий: *Ablenkmagnet* *m* отклоняющий магнит; *Ablenkelektrode* / отклоняющий электрод

Anlass пусковой: *Anlassgerädt* *n* пусковой агрегат; *Anlasspumpe* / пусковой насос

Einbau- встроенный; *Einbauantenne* [встроенная антенна; *Einbaumotor* *m* встроенный электродвигатель

Dreh- вращающийся: *Drehfeuer* *n* вращающийся маяк; *Drehantenne* / вращающаяся антенна

Einlass- впускной: *Einlassventil* *n* впускной клапан

Einstell- регулирующий, регулировочный: *Einstellvorrichtung* / регулирующее устройство

Halte- удерживающий; блокировочный: *Haltekontakt* *m* удерживающий контакт; *Haltestrom* *m* удерживающий (блокирующий) ток

Kenn- опознавательный: *Kennzeichen* *n* опознавательный знак; *Kennfeuer* *n* опознавательный радиомаяк

Kühl- охлаждающий: *Kühlflyssigkeit* / охлаждающая жидкость; *Kühlluft* / охлаждающий воздух

Lande- посадочный: *Landeplatz* *m* посадочная площадка

Leit- направляющий, ведущий: *Leitstrahl* *m* ведущий луч

Sende- передающий: *Sendestation* *f* передающая станция; *Sendeantenne* / передающая антенна

Trenn- разделительный: *Trennverstärker* *m* разделительный усилитель; *Trennstrom* *m* разъединяющий ток

Wirk- активный: *Wirkeenergie* *f* активная энергия; *Wirkleistung* / активная мощность

Основы глаголов, употребляемые в качестве первой части сложного существительного, могут также переводиться и другими способами:

1. существительным в родительном падеже,

например: **Ablenkfaktor** *m* коэффициент отклонения

Drehebene / плоскость вращения **Einlassdruck** *m* давление впуска **Einstellbereich** *m* диапазон регулирования

2. существительным с предлогом:

Ablenkfehler *m* ошибка при отклонении

Anlassluft *f* (сжатый) воздух для запуска

Drehspannung *f* напряжение при кручении

Landestoß *m* удар при посадке

3. Возможны случаи, когда такой термин – сложное существительное переводится одним словом, например:

Einstellanlage *f* регулятор

Anlassvorrichtung / стартер

Trennschalter *m* разъединитель
Kenndaten *pl* характеристика
Sendegerät *n* передатчик

4. Возможен и описательный перевод, например: **Kühlleistung**/ „мощность, необходимая на охлаждение“. Однако эти способы перевода применяются значительно реже.

ЛЕКСИЧЕСКАЯ РАЗРАБОТКА К тексту **Geophysik**

13. Nachbarwissenschaft. **Nachbar** *m* сосед; Nachbarwissenschaft / смежная наука;

benachbart *a* соседний, смежный.

14. u. dgl. (und dergleichen) и тому подобное; и так далее'.

15. berücksichtigen. **Rücksicht** / принятие во внимание, учет [„взгляд назад“, „оглядка“]; **mit Rücksicht** (auf A) принимая во _ внимание, учитывая (что-л.), с учетом (чего-л.) [„с оглядкой“ на что-л.]; mit Rücksicht auf Emissionsvermögen der Metalle учитывая способность металлов к эмиссии.

berücksichtigen *vt* принимать во внимание, учитывать: Wenn man berücksichtigt, ... Если учесть, ...

16. befassen, sich, fassen* *vt* 1) хватать; схватывать; 2) вмещать; 3) понимать, постигать;

befassen, sich (mit) заниматься (*проблемой*): Geophysik be« faßt sich mit verschiedenen physikalischen Vorgängen» die sich auf die Erde beziehen. Геофизика занимается различными физическими процессами, связанными с Землей.

auffassen *vt* понимать, рассматривать; Die Aerodynamik faßt die Luft als einen Körper auf. Аэродинамика рассматривает воздух как физическое тело;

Auffassung *f* понимание, взгляд, точка зрения, концепция: die heutige Auffassung der Energie современное понимание чнепгии.

17. **Sinn** *m* 1) смысл: im engeren Sinne в более узком смысле; 2) направление: im Sinne des Uhrzeigers по направлению часовой стрелки;

sinngemäß *adv* по смыслу, соответственно: die sinngemäß gleichen Anforderungen одинаковые по своему характеру требования.

18. angewandt, anwenden* *vt* применять, прилагать; **angewandt** *a* прикладной: angewandte Physik прикладная физика;

aufwenden *vt* расходовать, затрачивать; die aufgewendete Energie затраченная энергия;

Aufwand *m* расходы, затраты: mit sehr großem technischen Aufwand с весьма большими техническими затратами.

19. **erstrecken, sich. Strecke**, / расстояние; отрезок; участок пути (*ср.* в русском языке „штрек“);

erstrecken, sich простираться, распространяться.

20. Leuchterscheinung. Licht * *n* свет;

leuchten *oi* светить; светиться; Leuchterscheinung / явление свечения;

beleuchten *vt* освещать; **Beleuchtung** *f* освещение;

einleuchten *vi* вносить ясность [„вносить свет“]: **Es leuchtet ein, dass...**

Ясно, что ..., Очевидно, что

21. Nachthimmelslicht. **Himmel** *m* небо; Nachthimmelslicht *n* свечение ночного неба.

1. Übersetzen Sie den Text unten ins Ukrainische.

GEOPHYSIK

Als Geophysik ist die Lehre von den physikalischen Vorgängen zu bezeichnen, die sich auf die ganze Erde oder auf die Teile derselben beziehen. Ihre Methoden sind die der Physik, doch ist sie gezwungen, auch die Methoden und Erkenntnisse der Nachbarwissenschaften¹³ — darunter sind Astronomie, Astrophysik, Chemie u. dgl.¹⁴ zu nennen – zu berücksichtigen¹⁵ und zu verwerten.

Je nachdem, ob die Geophysik sich mit der festen Erde, dem . Wasser auf der Erdoberfläche oder der Atmosphäre befaßt¹⁶, nennt man deren Gebiete Geophysik im engeren Sinn¹⁷, Hydrographie oder Meteorologie.

Als angewandte¹⁸ Geophysik bezeichnet man jenen Teil der Geophysik, in dem die physikalischen Erkenntnisse und Methoden für praktische Zwecke zur Auswertung kommen, sei es, dass sich diese auf geologisches Gebiet erstrecken¹⁹, sei es, dass sie die Grundlage für bautechnische Untersuchungen bilden.

Ein interessantes Gebiet der Geophysik, für das innerhalb des Internationalen Geophysikalischen Jahres Meßprogramme gelaufen sind, ist das der hochatmosphärischen Leuchterscheinungen²⁰, d.h. der Nordlichter, des Nachthimmelslichtes und ähnlicher Erscheinungen.

ЗМІСТ

НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПЕРЕКЛАД	3
<i>ЛЕКЦІЯ 1. СПЕЦИФІКА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ</i>	3
<i>ЛЕКЦІЯ 2. ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ</i>	4
<i>ЛЕКЦІЯ 3. ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ</i>	10
<i>ЛЕКЦІЯ 4. ОСНОВНІ ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ</i>	22
<i>ЛЕКЦІЯ 5. ПЕРЕДАЧА ВЛАСНИХ ІМЕН ТА НАЗВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ</i>	29
<i>ЛЕКЦІЯ 6. МОВНІ ПАРАЛЕЛІ ТА ПРОБЛЕМА "НЕСПРАВЖНІХ ДРУЗІВ ПЕРЕКЛАДАЧА"</i>	34

ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ БІЛОУС

НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПЕРЕКЛАД

КУРС ЛЕКЦІЙ ТА ПРАКТИЧНИХ

Навчальний посібник

для студентів перекладацьких відділень

**СВІДОЦТВО ПРО ВНЕСЕННЯ СУБ'ЄКТА ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ДО
ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ВИДАВЦІВ, ВИГОТІВНИКІВ І РОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ
ВИДАВНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ**

Серія ДК № 1537 від 22.10.2003 р.

Підп. до друку 31.09.2012 р. Формат 60×84¹/₁₆. Папір офсет.
Друк різнограф. Ум. др. арк. 5. Тираж 100.

РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧИЙ ЦЕНТР
*Кіровоградського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка*
25006, Кіровоград, вул. Шевченка, 1.
Тел.: (0522) 24–59–84.
Fax.: (0522) 24–85–44.
E-Mail: mails@kspu.kr.ua